

รายงานการวิจัย

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ ACTIVE LEARNING

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES IN ED 2071
LITERARY FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION SUBJECT FOR 3rd
STUDENTS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION MAHAMAKUT
UNIVERSITY ROI ET USING ACTIVE LEARNING TECHNIQUES

เตือนใจ ผางคำ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับ

เด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ ACTIVE LEARNING

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES IN ED 2071

LITERARY FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION SUBJECT FOR 3rd

STUDENTS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION MAHAMAKUT

UNIVERSITY ROI ET USING ACTIVE LEARNING TECHNIQUES

เตือนใจ ผางคำ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบแผนการวิจัย คือ แบบทดลองกลุ่มเดียว สอบก่อนและหลัง (The One Group Pretest –Posttest Design) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1. มคอ.3 รายวิชา ED 2071วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 3. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ED 2071วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ได้รูปแบบการเรียนรู้ TAPSCA แนวคิดที่เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ คือ 1. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 2. แนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 3. แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด 4. แนวคิดการสะท้อนการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1. จุดประกายความสนใจ (Twinkle) 2. เห็นคุณค่า (Appreciate) 3. ลงมือปฏิบัติ (Practice) 4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) 5. สรุปความคิด (Conclusion) 6. สะท้อนการเรียนรู้ (After action Reflection) มีผลการตรวจพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พบว่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.28

2. หลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า t เท่ากับ 17.82 3. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีผลลัพธ์การเรียนรู้สูงขึ้น และ 4. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. กิจกรรมการเรียนรู้ 2. Active Learning 3. เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop an active ED 2071 literary early childhood literary course using active learning techniques 2) to compare the academic achievements of 3rd year students in early childhood education before and after ED 2071 early childhood literature course 3) to study the satisfaction of 3rd year early childhood education with ED 2071 literary early childhood literary course. The research pattern is that The One Group Pretest - Posttest Design was obtained by selecting a specific type of 15 people. The research tools were Course ED 2071 Lederal Literature 2) Learning Activity Model with ED 2071 Early Childhood Literary 3) Academic Achievement Assessment with ED 2071 Early Childhood Literary 4) The Satisfaction Questionnaire on the Use of Learning model. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test.

The research finding were as follows

1. The results of the development of learning activities Course ED 2071 Literature for early childhood get the learning style TAPSCA. The concepts that make up the learning model are: 1) Cognitive Education Concept 2) Proactive Learning Concept 3) Mind Mapping Learning Concept 4) Reflection Learning Concept. There are 6 steps in the process of learning activities: 1) Spark interest (Twinkle) 2) Appreciate (Appreciate) 3) Practice (Practice) 4) Exchange knowledge (Share) 5) Conclusion) 6) After action Reflection. There were results of suitability review by 5 experts, found that suitability had a total mean of 4.28.

2. After taking the course ED 2071 Literature for early childhood Early childhood education students have academic achievement. significantly higher at the .05 level. The t-value was 17.82.
3. The 3rd year early childhood education students taking the ED 2071 Literature for Early Childhood
4. The 3rd year early childhood education students who took the ED 2071 Literature for Early Childhood subjects by using active learning teaching techniques had higher learning outcomes. Using active learning teaching techniques, they were satisfied with the learning activities at a high level.

Key word : 1. Activities 2. Active Learning 3. Early Childhood

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้วยดีจาก ผศ.ดร.จิตรา ชนะกุล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นางรัชณี เจริญนันท พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. รองอธิการบดี และพระมหาอำนวยการ มหาวิโร, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา จึงขอกราบนมัสการขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณสถาบันวิจัยฐานสังวร ที่ได้สนับสนุนทุนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และขอกราบนมัสการขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญอ่านตรวจผลการวิจัยของสถาบันฯ ตลอดจนขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา กลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกประการ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่ บิดา มารดา บุรพาคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ กอปรทั้งให้กำลังใจให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมาจนทำให้รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เตือนใจ ผางคำ
หัวหน้าโครงการวิจัย
29 พฤศจิกายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ซ

บทที่

1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6

2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)	9
2.2 แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	29
2.3 แนวคิดการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Teaching)	38
2.4 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Mind mapping)	45
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
2.6 สรุปกรอบแนวความคิด	64

3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	65
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
3.4 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	80
3.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	80

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
3	3.6 แบบแผนการวิจัย	80
	3.7 การดำเนินการวิจัย	81
	3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	81
	3.9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	81
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
	4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
	4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
5	สรุปอภิปราย และข้อเสนอแนะ	
	5.1 สรุปผลการวิจัย	96
	5.2 อภิปรายผลการวิจัย	97
	5.3 ข้อเสนอแนะ	98
	บรรณานุกรม	100
	ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning	105
ภาคผนวก ข	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	109
ภาคผนวก ค	แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning	116
ภาคผนวก ง	แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning	118
ภาคผนวก จ	แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	120

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
ภาคผนวก ฉ	แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับ เด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning	127
ภาคผนวก ช	เอกสารจริยธรรมการวิจัยในคนและการตีพิมพ์เผยแพร่	129
ประวัตินักวิจัย		132

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครูถือเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการปฏิรูปการศึกษาเพราะเป็นกลไกในการพัฒนาผู้เรียน การเตรียมบัณฑิตครูที่จะเข้าสู่วิชาชีพให้มีสมรรถนะสูงจึงเป็นเรื่องสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551) และยังมีข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยหลายเรื่องของกลุ่มประเทศองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา ที่พบว่าผู้เรียนที่ได้เรียนรู้กับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่าผู้เรียนที่เรียนรู้กับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2555) ดังนั้นการพัฒนาบัณฑิตครูให้มีคุณภาพจึงต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา TQF: Thai Qualifications Framework for Higher Education) ซึ่งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิของ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสุพริตย์ ธนภัทร โชติวัฒน์และคณะ (2558) ที่ได้สังเคราะห์ คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของนักวิชาการและสถาบันผลิตครูทั้งในและต่างประเทศ เช่น สถาบันการศึกษาแห่งชาติ(National Institute of Education : NIE) ประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟินแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศอังกฤษ และประเทศในกลุ่มของ OECD ได้สรุปว่าครูในศตวรรษที่ 21 สามารถแบ่งคุณลักษณะออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความสามารถในการสาขาระหว่าง 6 คุณลักษณะย่อยที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา 2) มีเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย 3) มีทักษะการคำนวณ 4) มีความสามารถในการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 5) รู้จักและเข้าใจผู้เรียน 6) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนการสอน กิจกรรม และการประเมินผล ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตนและการเห็นคุณค่าวิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วย 7 คุณลักษณะย่อย คือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 2) มีสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลทำงานเป็นทีมได้ 3) เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่หาความรู้ อยู่เสมอ 5) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 6) เป็นผู้มีความผู้นำทางวิชาการ 7) ปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงาน และด้านที่ 3 ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งประกอบไปด้วย 5 คุณลักษณะย่อย ซึ่งได้แก่ 1) มีความสามารถด้านการใช้ภาษา การสื่อสาร 2) มีความสามารถที่จะเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม 3) เป็นผู้รอบรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทันสมัยทันเหตุการณ์ 4) มีความคิดและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งคุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานดังกล่าวข้างต้น ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาครูในทุกสาขาวิชาโดยเฉพาะสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ถือเป็นสาขาที่มีความสำคัญอีกสาขาหนึ่ง เนื่องจากเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยแห่งการวางรากฐานชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น

การพัฒนา นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยให้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานดังกล่าว โดยอาจารย์ผู้สอนควรมีการออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนอย่างรอบคอบ กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ เรียนรู้จากการกระทำมี การสะท้อนความคิดของตนเองกับคนอื่น ๆ นักศึกษาเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยครูหรืออาจารย์ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 64) ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับงานวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากยืนยันว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้กันอย่างจริงจัง (actively involved) แม้แต่การเรียนรู้จากการฟังผู้เรียนก็ต้องได้ปฏิบัติการฟังจริง ๆ อย่างตั้งใจจึงจะ เกิดการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาไม่ต่ำกว่าสองทศวรรษให้ข้อเสนอว่า ผู้เรียนต้อง“ทำ” มากกว่าเพียงแค่ฟัง กล่าวคือ ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน อภิปราย หรือแก้ปัญหา ที่สำคัญที่สุดต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ในงานที่ใช้การคิดขั้นสูงในระดับวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน (Chickering and Gamson, 1987) จึงได้มีการเสนอว่า กลวิธีที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) คือกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ทำและคิดในสิ่งที่ทำ (Bonwell and Eison, 1991)

แนวคิดสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีหลายแนวคิด ได้แก่ แนวคิดของบลูม ที่ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย แนวคิดสี่เสาหลักทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้เพื่อรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง การแสวงหาความรู้ รวมทั้งการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ การเรียนเพื่อการปฏิบัติหรือลงมือทำเพื่อให้เกิดความชำนาญรวมทั้งสมรรถนะด้านวิชาชีพ การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น แนวคิดการเรียนรู้ อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning) ประกอบด้วย 3 H ได้แก่ Head การพัฒนาความรู้ที่จำเป็น (core knowledge) Heart การพัฒนาคุณค่าภายใน (core value) Hand การพัฒนาทักษะที่จำเป็น (core skill) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562 : 29) และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดการสะท้อนความคิด เป็นต้น นอกจากนี้ McKinney (2008) ยังได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้หลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) เป็นต้น นอกจากนี้ ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553) ยังได้สรุปลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ไว้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด มีความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นทักษะการคิดขั้นสูง บูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด โดยเชื่อว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถนำไปใช้ออกแบบในรายวิชาต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เพื่อออกแบบรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) แนวคิดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) การสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Teaching) และแนวคิดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Mind mapping) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบ (active learning) ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมระดับใด
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning หลังการเรียนจะสูงขึ้นระดับใด
3. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีผลลัพธ์การเรียนรู้สูงขึ้นหลังได้รับการจัดกิจกรรมในระดับใด
4. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning
3. เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบ (active learning) ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมในระดับดี
2. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
3. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีผลลัพธ์การเรียนรู้สูงขึ้น
4. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แนวปฏิบัติหรือขั้นตอนการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามองค์ประกอบและขั้นตอนอันเป็นลักษณะเฉพาะของวิธีนั้น ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอน
2. การสอนแบบ active learning หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นที่ผู้สอนเน้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงหรือสร้างความรู้ ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือด้านปฏิบัติจริงโดยผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้
 - 2.1 สร้างความสนใจ (engagement) หมายถึง การเตรียมความพร้อม เปิดฐานใจให้ผู้เรียนมีสติอยู่กับปัจจุบัน และสร้างแรงบันดาลใจให้อยากรู้ สนใจในเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้ โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการฝึกสติ กิจกรรม chick in การใช้สถานการณ์จำลอง รูปภาพ วิดิทัศน์ สื่อ เป็นต้น
 - 2.2 เห็นคุณค่า (appreciate) หมายถึง การแสดงความคิดเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนรู้และมองเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ เรียนไปทำไม สำคัญอย่างไรและจะนำไปใช้อย่างไร
 - 2.3 ลงมือปฏิบัติ (Practice) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม โดยใช้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ กระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ในรูปแบบต่าง ๆ
 - 2.4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (share and learn) หมายถึง การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเนื้อหาหรือประสบการณ์ของผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ในประเด็นเนื้อหาแต่ละบทเรียน
 - 2.5 สรุปความคิด (conclusion) หมายถึง การสรุปข้อคิดเห็น องค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ในบทเรียนต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ เจตคติ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเสนอใช้เทคนิคแผนผังความคิด

2.6 สะท้อนการเรียนรู้ (after action Reflection) หมายถึง การสะท้อนความคิดสรุปถึงสาระสำคัญ/แก่นของความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริง โดยการสะท้อนสามารถดำเนินได้หลายวิธี เช่น การเขียนสรุป การทำคลิป วิดีทัศน์ การแสดงละคร เป็นต้น

2.7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3. ผลลัพธ์การเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ (curriculum mapping) ที่กำหนดไว้ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่องานที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ด้านความรู้ หมายถึง มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเนื้อหาวิชา วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3.3 ด้านทักษะทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

3.5 ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การนำเสนองานในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูล ในรายวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

3.6 ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรม จัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวรรณกรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม

4. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางด้านบวกและด้านลบของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.6.1 กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายการวิจัย เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากมีการลงทะเบียนเรียนรายวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

1.6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มคอ. 3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.6.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยตามที่หลักสูตรกำหนด
- 2) ผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยตามที่หลักสูตรกำหนด
- 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

1.6.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คาบ

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2. เป็นแนวทางในการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ไปใช้ในรายวิชาอื่น ๆ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning กิจกรรมการเรียนรู้แบบ (active learning) ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา โดยแยกออกเป็นเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

- 2.1.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)
- 2.1.2 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)
- 2.1.3 รูปแบบของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)
- 2.1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)
- 2.1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

2.2 แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

- 2.2.1 ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา
- 2.2.2 ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา
- 2.2.3 ประโยชน์ของจิตตปัญญาศึกษา
- 2.2.4 หลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
- 2.2.5 แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษา
- 2.2.6 ขั้นตอนของจิตตปัญญาศึกษา
- 2.2.7 การจัดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่ดี
- 2.2.8 ยุทธวิธีการสอนจิตตปัญญาศึกษา

2.3 แนวคิดการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Teaching)

- 2.3.1 ความหมายของการสะท้อนการจัดการเรียนรู้
- 2.3.2 วงจรการสะท้อน
- 2.3.3 กระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้
- 2.3.4 ระยะเวลาในการสะท้อนการจัดการเรียนรู้
- 2.3.5 การสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

2.4 แนวคิดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Mind mapping)

- 2.4.1 ความหมายของแผนผังความคิด
- 2.4.2 แนวคิดสำคัญของแผนผังความคิด
- 2.4.3 กฎเกณฑ์ของแผนผังความคิด
- 2.4.4 ลักษณะของแผนผังความคิดที่ดี
- 2.4.5 วิธีสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด
- 2.4.6 กิจกรรมแผนผังความคิดประกอบการเรียนการสอน

2.4.7 ประโยชน์ของแผนผังความคิด

2.4.8 การนำแผนผังความคิดไปใช้

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

2.5.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

2.5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

2.5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Teaching)

2.5.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแผนผังความคิด (Mind Mapping)

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

1. แนวการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

1.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) คือการเรียนรู้ที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความถนัดและความสนใจของตัวผู้เรียน กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ทำ จะส่งเสริมให้ตัวผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจได้ด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพูด (Talk) การฟัง (Listen) การอ่าน (Read) การเขียน (Write) การสะท้อน (Reflect) จากผู้สอน สร้างสถานการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

สถาพร พงษ์พิบูล (2558) อธิบายว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) อธิบายว่า Active Learning คือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

จันทรา แซ่ลิ้ว (2560) อธิบายว่า การเรียนเชิงรุกหรือการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงจากความรู้เดิมด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ลีลาวดี ชนะมาร, วิมลรัตน์ จตุรานนท์, เซวง ซ็อนบุญ (2563) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนที่มีความแตกต่างในด้านความสามารถ (Ability) ความสนใจ (Interest) และความถนัด (Aptitude) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข ความสนุกและเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาความรู้และมีความจำคงทน สามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูง มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร ลักษณะการทำงานที่ร่วมกับผู้อื่น เช่น ความกล้าแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามัคคีความรับผิดชอบ เป็นต้น

สรุปว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) เป็นการจัดการกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าการฟัง การอธิบายเนื้อหาจากตัวผู้สอนเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ซึ่งครูผู้สอนเป็นคนสร้างสถานการณ์กระตุ้น เพื่อให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนมีการทบทวนความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

2.1.2 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้อธิบายว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) แบ่งเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. Active Learning ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจรรย์ญาณและการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและมีการใช้วิจรรย์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับทิศทางการเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเอง สู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) เพราะฉะนั้น Active Learning จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher order thinking) ในการมีวิจรรย์ญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์

2. Active Learning สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม

3. Active Learning ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียน แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อบรรลุความสำเร็จ

4. Active Learning ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนัก ที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนสิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูเกิดทักษะในการสอนและมีความเชี่ยวชาญในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาดน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning นั้นสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียน อย่างหลากหลาย เช่น กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนทำเองจนสำเร็จตามเป้าหมาย มีการพัฒนาความคิดให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้น ชักถาม ระดมความคิด โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้

- 1) สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง
- 2) กิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- 3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน
- 4) ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบงานกับชีวิตจริง
- 5) ผู้เรียนสามารถสร้างสถานการณ์ตามที่ผู้สอนกำหนด
- 6) ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

จันทรา แซ่ลิว (2561) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมีลักษณะดังนี้

- 1) ใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
- 3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 4) ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง
- 5) สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง
- 6) ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง
- 7) ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
- 8) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดี ประกอบด้วยลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรมเช่นอ่านอภิปราย และเขียน
4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล

การนำไปใช้

ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว
สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ควรมีลักษณะ

ดังนี้

1. ผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้
3. ใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง
5. สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง
6. ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

2.1.3 รูปแบบของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

สุหัตถ์ เคนเนดี (2560) ได้อธิบาย เทคนิควิธีการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ดังตารางที่ 2.1

เทคนิค/ วิธีการสอน	บทบาท ผู้สอน	เนื้อหา	กิจกรรม/ กระบวนการ	การ ประเมินผล	สื่อ การสอน
1. การสอน แบบ โครงการ	- ให้ คำแนะนำ - ตรวจ ประเมินผล - สรุป ความรู้	- ผู้เรียนศึกษา หาความรู้ด้วย ตนเองระหว่าง การทำโครงการ - ผู้เรียนเรียนรู้ จากการ นำเสนองาน ของเพื่อน - ผู้เรียนผู้สอน ร่วมกันสรุป ความรู้ที่ได้ เรียนรู้	- ผู้มอบหมาย งานพร้อมเกณฑ์ การประเมินผล โครงการ - ผู้เรียน นำเสนอโครง ร่าง โครงการต่อ ผู้สอนเป็นระยะ เพื่อรายงาน ความก้าวหน้า ของโครงการ - ผู้เรียน นำเสนอผลงาน ในชั้นเรียน - ผู้สอนคัดเลือก ผลงานที่โดดเด่น ส่งเข้า ประกวด	- ประเมินจาก กระบวนการ คิดสร้างสรรค์ และผลงานที่ สะท้อนถึง ความเข้าใจ เนื้อหา	- ตัวอย่าง ผลงานของ รุ่นพี่ - ใบงาน
2. บทบาท สมมติ	- กำหนด สถานการณ์ สมมติ - กระตุ้นให้ ผู้เรียนใช้ กระบวนการ คิด วิเคราะห์	- ผู้เรียนผู้สอน ร่วมกันสรุป ความรู้ที่ได้ เรียนรู้	- ผู้สอนเตรียม บทบาทสมมติ - ผู้สอนให้ ผู้เรียนแสดง บทบาทตามที่ ได้รับมอบหมาย - ผู้สอนตั้ง คำถามให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์	- กระบวนการ คิดวิเคราะห์ และผลงาน	- สถานการณ์ สมมติ
3. การสอน แบบใช้	- ให้ คำแนะนำ และ	- ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ ค้นหาคำตอบ	- การกำหนด ปัญหาจาก สถานการณ์ที่	- ข้อสรุปจาก การแก้ปัญหา ของผู้เรียน	- ประเด็น ปัญหา/

เทคนิค/ วิธีการสอน	บทบาท ผู้สอน	เนื้อหา	กิจกรรม/ กระบวนการ	การ ประเมินผล	สื่อ การสอน
ปัญหาเป็น ฐาน	ดำเนินการ สอบถาม ตาม หลักการ - อำนวย ความ สะดวกใน การเรียนรู้	ร่วมกับกลุ่ม เพื่อน - ผู้เรียนและ ผู้สอนร่วมกัน สรุปเนื้อหา	เกี่ยวข้องกับ เนื้อหาที่เรียน - กระตุ้นให้ ผู้เรียน วิเคราะห์/ วางแผน กำหนดวิธี แก้ปัญหาด้วย ตนเอง โดยใช้ กระบวนการ วิจัย - ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติแก้ปัญหา ตามวิธีการที่ เลือก - ผู้สอนคอย สังเกต ให้ คำแนะนำแก่ ผู้เรียนขณะลง มือแก้ปัญหา	ตามแนวคิดที่ ต้องการให้ เรียนรู้	สถานการณ์ ปัญหา - เนื้อหา/ บทเรียนที่จะ สอน
3. การสอน แบบใช้ ปัญหาเป็น ฐาน (ต่อ)			- ผู้สอนและ ผู้เรียนร่วมกัน สรุปผลการ แก้ปัญหาและ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้ จากการลงมือ แก้ปัญหา		
4. กรณีศึกษา	- ผู้สอน นำเสนอ กรณีศึกษา - ดูแลให้ คำแนะนำ ในการทำ	- ผู้เรียน อภิปรายและ สรุปคำตอบ ร่วมกัน	- ผู้สอนเตรียม กรณีศึกษา - แบ่งกลุ่ม ผู้เรียนให้ร่วมกัน หาคำตอบ	- กระบวนการ คิดวิเคราะห์ และคำตอบ ตามหลัก วิชาการ	- กรณีศึกษา

เทคนิค/ วิธีการสอน	บทบาท ผู้สอน	เนื้อหา	กิจกรรม/ กระบวนการ	การ ประเมินผล	สื่อ การสอน
	กิจกรรม ของผู้เรียน		- ผู้เรียน นำเสนองาน หน้าชั้นเรียน - ผู้เรียนร่วม อภิปรายแสดง ความคิดเห็น		
5. การ เรียนรู้จาก สภาพการ จริง	- ผู้สอน เสนอ ประเด็น/ โจทย์ - ประเมิน และติดตาม ความก้าวหน้าของ โครงงาน ตามลำดับ ขั้นตอน	- ผู้เรียน เรียนรู้ จากการค้นคว้า ข้อมูลและ กระบวนการ แลกเปลี่ยนใน ชั้นเรียน	- ผู้สอนสร้าง แรงจูงใจ/ชี้ให้ ผู้เรียนทราบ เป้าหมายของ การเรียนรู้ - ผู้สอน มอบหมาย กรอบความรู้ที่ จะให้ผู้เรียน ศึกษาค้นคว้า ตามความสนใจ และความถนัด ของผู้เรียน - ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าข้อมูล ตามความสนใจ และความถนัด ของตนเองจาก แหล่งข้อมูล ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือ สัมภาษณ์จาก สถานที่จริงตาม ประเด็นกรอบ ความรู้ที่ผู้สอน กำหนด	- ประเมินจาก การ สร้างสรรค์ ผลงานโดยใช้ เกณฑ์การ ประเมินที่ได้ แจ้งให้ผู้เรียน ทราบ ล่วงหน้า	- ใบงาน - วิดีทัศน์/ เอกสารที่ เกี่ยวกับ แนวคิดหลัก ที่ต้องการให้ เกิดการ เรียนรู้

เทคนิค/ วิธีการสอน	บทบาท ผู้สอน	เนื้อหา	กิจกรรม/ กระบวนการ	การ ประเมินผล	สื่อ การสอน
			- ผู้สอนติดตามความก้าวหน้าการทำงานของผู้เรียนเป็นระยะ - ผู้เรียนเสนอผลงานหน้าชั้นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม - ผู้สอนประเมินผลงานของผู้เรียนตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้		
6. การระดม พลังสมอง	- นำเสนอประเด็นปัญหา - ดูแลให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมของผู้เรียน	- ผู้เรียนอภิปรายและสรุปคำตอบร่วมกัน	- ผู้สอนนำเสนอประเด็นปัญหาที่เร้าให้ผู้เรียนเกิดการคิด - ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามอย่างหลากหลาย - ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายหรือค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อหาคำตอบที่เป็นไปได้มากที่สุด - ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเลือกคำตอบที่ดีที่สุด	- กระบวนการคิดวิเคราะห์และคำตอบตามหลักวิชาการ	- โจทย์/ประเด็นปัญหา

เทคนิค/ วิธีการสอน	บทบาท ผู้สอน	เนื้อหา	กิจกรรม/ กระบวนการ	การ ประเมินผล	สื่อ การสอน
			- ผู้สอนให้ ผู้เรียนสรุป คำตอบที่เด่นชัด ที่สุด		

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้อธิบาย Active learning เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อ สร้างศักยภาพ สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ให้ การจัดการเรียนรู้ มีความหมาย ผู้เรียนเป็นฝ่ายลงมือกระทำอยู่กับเนื้อหาที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้โดย การพูดคุย การเขียน การอ่าน การสะท้อน หรือการตั้งคำถาม หรือการเรียนการสอนที่มีความ เคลื่อนไหว ใช้ได้ทั้งกลุ่มเล็กและห้องเรียนใหญ่ ผู้เรียนอาจทำงานคนเดียวหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ และ อาจใช้เวลา 2-3 นาที หรือดำเนินการสอนตลอด ทั้งหลักสูตรก็ได้ ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการเรียน แบบ Standard ที่ผู้สอน เป็นฝ่าย active ผู้เรียน passive หรือถ้าเปรียบเทียบอีกอย่าง คือ การเรียน การสอนแบบดั้งเดิม เป็นแบบเหยือก ผู้สอนต้องรินน้ำใส่เหยือกแต่ Active Learning ผู้สอนต้องเปิด โอกาสให้ผู้เรียนเป็น ฝ่ายสร้างเนื้อหาใหม่ ผู้สอนคอยนำทางเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและใช้ข้อมูล ข่าวสารนั้นให้เป็นประโยชน์ กล่าวคือ ช่วยจุดประกายการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงจะทำให้ผู้เรียนและ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ คือต้องเป็นศูนย์กลางของ Active Learning ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ ดีขึ้น และสามารถเก็บกักข้อมูลข่าวสารไว้ในความทรงจำได้นาน ขึ้น นอกจากนี้ ยังมีประสิทธิภาพใน การพัฒนากระบวนการรับรู้ในลำดับที่สูงขึ้น เช่น การแก้ปัญหา และ การคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จจากการเรียนการสอน แบบนี้ มักจะพอใจและมีผลสะท้อนเชิง บวกมายังผู้สอนมากขึ้น แต่ในบางครั้ง ผู้สอนที่ใช้ Active Learning ก็ต้องเกิดปัญหากับนิสิตที่ไม่ สนใจ เวลาที่มีน้อย และการจัดการห้องเรียนให้เหมาะสม ทำ ให้วิธีการสอนแบบใช้ Active Learning จึงไม่ได้หมายความว่าผู้สอน ต้องเลิกบรรยายแต่วิธีการสอน แบบ Active Learning ใช้กิจกรรมได้ หลายรูปแบบ เช่น group discussions, problem solving, case studies, role plays, journal writing and structured, learning groups ซึ่งขึ้นอยู่กับความ เหมาะสมของการจัดบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้วยโดยสถานศึกษาและผู้สอน มีกระบวนการจัดการศึกษา

รัศมี ศรีนนท์, อุดมกฤษฎี ศรีนนท์, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์, กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ (2561) ได้ อธิบายว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก(Active Learning)เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ การเรียนรู้ผ่าน การปฏิบัติหรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียง อย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และ การวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จะกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการ

The Cone of Learning พีระมิดแห่งการเรียนรู้

ภาพที่ 2.2 พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (The Cone of learning)

ที่มา: Active Learning คืออะไร? สอนยังไงให้เห็น Active Learning.

จาก <http://www.aksorn.com/active-learning/>.

จากรูปภาพที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่าพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning) นี้ได้แบ่งเป็น 2 กระบวนการได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) และ 2) กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งสามารถอธิบายความแตกต่างของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้ง 2 กระบวนการ ดังนี้ กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) มีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้โดยการอ่านท่องจำผู้เรียนจะจำได้ในสิ่งที่เรียนได้เพียงร้อยละ 10
2. การเรียนรู้โดยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่อาจารย์สอนเมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนจะจำได้เพียงร้อยละ 20
3. หากในการเรียนการสอนผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30
4. กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้ดูภาพยนตร์ การสาธิต จัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้ดูรวมทั้งการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาหรือดูงานก็ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 50

สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไปเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วม

2.1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน เป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) สามารถทำได้หลายทาง เช่น การทำงานแบบกลุ่ม การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ไว้ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม หาคำตอบ และนำเสนอ
 - 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - 3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมและชิ้นงาน
 - 4) ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และเป็นผู้
2. คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า สังเคราะห์
 - 1) ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์
 - 2) ผู้เรียนได้สังเคราะห์
 - 3) ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ
 - 4) ผู้เรียนได้ประเมินค่า
3. สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 1) ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed)
 - 2) ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน/ผลงาน (Creation or innovative task)
 - 3) ผู้เรียนได้ประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (self-evaluation)
 - 4) ผู้เรียนกำกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง (self-management)
4. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ

- 1) นำความรู้ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่
- 2) เชื่อมโยงความรู้กับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ

ประเทศชาติ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559 : 30) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อาจจัดกิจกรรมได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาหรือ ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น กิจกรรมบูรณาการ หรือกิจกรรมเฉพาะเรื่อง เช่น กิจกรรมที่สนองนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยมีหลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมดังนี้

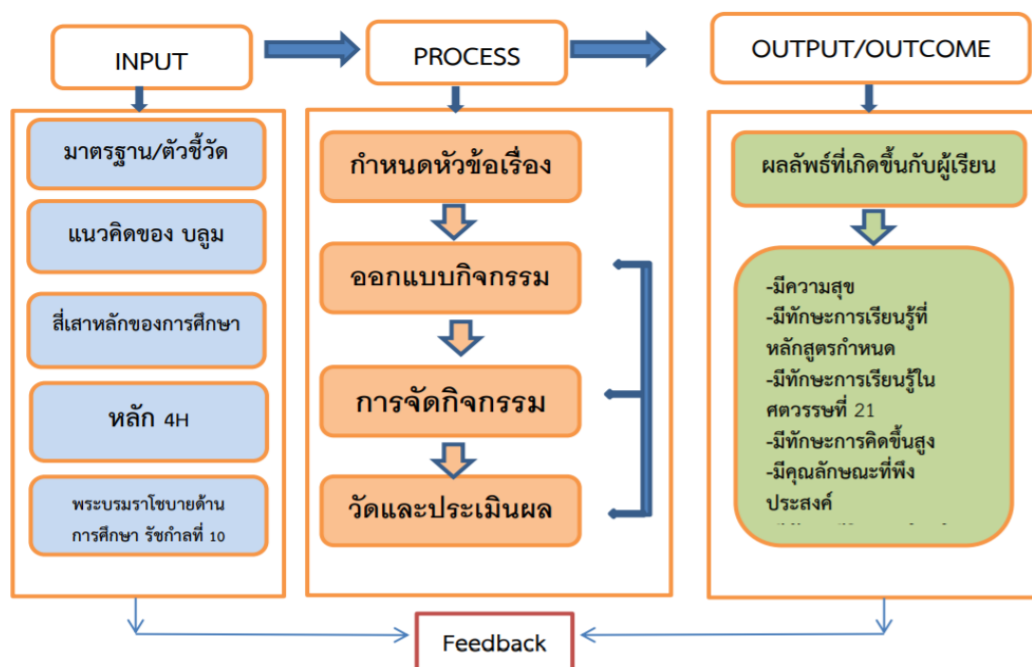
1. เชื่อมโยงตัวชี้วัด สอดคล้องและเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. เน้นจัด 4H การจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย 4H ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมพัฒนาทักษะปฏิบัติ (Hand) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health)
3. ผู้เรียนเป็นสุข เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการ และความแตกต่างของผู้เรียน

4. สนุกการคิดขั้นสูง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน คิดวิเคราะห์ ค้นคว้า ถกแถลง สร้างความคิดเชิง เหตุผล อภิปราย สรุปความรู้ นำเสนอ จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหา ความรู้การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม

5. มุ่งทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ทำงานอย่างเป็นระบบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคีและเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

6. ลุ่มลึกแหล่งเรียนรู้ใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้

7. สู่การประเมิน P&A ประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้ เทคนิควิธีการที่ หลากหลาย เน้นการประเมินการปฏิบัติ (P : Performance Assessment) และการประเมินคุณลักษณะ (A : Attribute Assessment)

ภาพที่ 2.3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ต้องพิจารณาว่ากิจกรรมที่ ออกแบบเป็นกิจกรรม ลักษณะใด อาจจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละ วิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมเสริมทักษะอื่น ๆ โดยผู้ออกแบบ พิจารณาแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย แนวคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy) สี่เสา หลักทางการศึกษา (Four Pillars of Education) หลักการ พัฒนาทักษะ 4 H (Head Heart Hand และ Health) และพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิราลงกรณ์ บดินทร เทพยวรางกูร โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. การกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) หัวข้อเรื่อง (Theme) เป็นข้อความที่เป็นประเด็น ของเรื่องให้ผู้เรียนจะทำการศึกษา โดยเป็นมนทัศน์กว้าง ๆ ที่เอื้อต่อการใช้ความรู้ และมุมมองหลาย

วิชาการร่วมกัน สื่อความหมายเป็นแนวคิดหรือความคิดรวบยอด (Concept) แก่ ผู้เรียน ควรเป็นหัวข้อเรื่องที่ทันสมัย น่าสนใจ และมีความหมายสำหรับผู้เรียน ทำให้เกิดความกระหาย อยากจะเรียนรู้ และพร้อมที่จะสืบสวน (Inquiry) แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งผู้ออกแบบกิจกรรมควรพิจารณาในประเด็น ต่อไปนี้

1) หัวข้อเรื่อง มีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ไม่ยุ่งยากหรือ ซับซ้อนจนเกินไป และที่สำคัญต้องมีความเป็นไปได้

2) หัวข้อเรื่อง มีแหล่งความรู้ที่จะศึกษาค้นคว้า

3) หัวข้อเรื่อง สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน

2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือ กระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991) โดยผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับ ความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Creators) ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ดังนั้น กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีโอกาสลงมือกระทำมากกว่า การฟังเพียงอย่างเดียว การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการอ่าน การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน การวิเคราะห์ปัญหา และใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และ การสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทน ได้นาน กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก จะสอดคล้องกับการทำงานของสมองและความจำโดยผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลและจำสิ่งที่เรียนรู้โดยมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม ผ่านการปฏิบัติจริง สามารถเก็บความจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอาจแยกการออกแบบกิจกรรมได้ 2 ลักษณะ คือ

1) การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในหน่วยการเรียนรู้หรือแผนการจัดการเรียนรู้

2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมเสริมทักษะอื่น ๆ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วิธีการ/กิจกรรมที่ครูหรือผู้เกี่ยวข้อง นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือกระบวนการ/วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อผู้เรียน ในการกระตุ้นความสนใจ สนุกสนาน ตื่นตัวในการเรียน มีการเคลื่อนไหว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย การใช้ทักษะชีวิต ฝึกความ รับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลตามศักยภาพ และคุณลักษณะที่ดี นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ ยังต้องส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการ ฝึกการใช้

เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ผู้เรียนกับผู้เรียน กับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สร้างความเข้าใจบทเรียนและส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียน ในทุก ๆ ด้านหลักการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้

1) เลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐาน หรือตัวชี้วัด หากเป็นทักษะ ควรเป็นทักษะที่ปฏิบัติแล้วผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ได้ตามวัตถุประสงค์

2) เลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนพึงพอใจ สนุก น่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

3) เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถด้านร่างกายของผู้เรียนที่จะปฏิบัติได้ และควรคำนึงถึง ประสบการณ์เดิม เพื่อจัดกิจกรรมใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

4) เลือกกิจกรรมที่ส่งเสริมจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้หลาย ๆ ด้าน

5) เลือกกิจกรรมให้หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เหมาะสมกับวัยความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้มากที่สุด

6) ใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม

7) ใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ

8) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการประเมินผล มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรม

สำนักศึกษาธิการภาค 3 (2562) ได้อธิบายว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่ม เยาวรู้ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมี แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดของ บลูม (Bloom's Taxonomy) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้ทางด้าน ความรู้ ความคิด การ แก้ปัญหา จัดเป็นพฤติกรรมด้านสมองเกี่ยวกับสติปัญญา ความคิด ความสามารถในการคิด เรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแอนเดอร์สันและแครทวอลล์ (Anderson & Krathwohl) ได้ปรับปรุงการจำแนก จุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามแนวคิดของ บลูม ขึ้นใหม่ มีการปรับเปลี่ยนระดับพฤติกรรม เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1.1 จำ (Remember) หมายถึง ความสามารถในการดึงเอาความรู้ที่มีอยู่ในหน่วยความจำระยะยาวออกมา แบ่งประเภทย่อยได้ 2 ลักษณะคือ จำได้ (Recognizing) ระลึกได้ (Recalling)

1.2 เข้าใจ (Understand) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดความหมายของคำพูด ตัวอักษรและการสื่อสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการสอน แบ่งประเภทย่อยได้ 7 ลักษณะคือ ตีความ (Interpreting) ยกตัวอย่าง (Exemplifying) จำแนกประเภท (Classifying) สรุป (Summarizing) อนุมาน (Inferring) เปรียบเทียบ (Comparing) อธิบาย (Explaining)

1.3 ประยุกต์ใช้ (Apply) หมายถึง ความสามารถในการด าเนินการหรือใช้ระเบียบวิธีการ ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ แบ่งประเภทย่อยได้ 2 ลักษณะคือ ด าเนินงาน (Executing) ใช้เป็นเครื่องมือ (Implementing)

1.4 วิเคราะห์ (Analyze) หมายถึง ความสามารถในการแยกส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ และ ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบกับโครงสร้างรวมหรือ 12 ส่วนประกอบเฉพาะ แบ่งประเภทย่อยได้ 3 ลักษณะคือ บอกความแตกต่าง (Differentiating) จัดโครงสร้าง (Organizing) ระบุคุณลักษณะ (Attributing)

1.5 ประเมินค่า (Evaluate) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจโดยอาศัยเกณฑ์หรือ มาตรฐาน แบ่งประเภทย่อยได้ 2 ลักษณะคือ ตรวจสอบ (Checking) วิพากษ์วิจารณ์ (Critiquing)

1.6 สร้างสรรค์ (Create) หมายถึง ความสามารถในการรวมส่วนประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผลหรือทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นต้นแบบ แบ่งประเภทย่อย ได้ 3 ลักษณะ คือ สร้าง (Generating) วางแผน (Planning) ผลิต (Producing)

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) พฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็นค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ และคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของ ผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ จิตพิสัยประกอบด้วยพฤติกรรม 5 ระดับ ได้แก่

2.1 การรับรู้ (Receiving/Attending) เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้า อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้านั้นว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาใน รูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

2.3 การเกิดค่านิยม (Valuing) การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่าหรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดี

2.4 การจัดระบบ (Organizing) การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไปแต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับ อาจจะยอมรับค่านิยมใหม่ โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

2.5 บุคลิกภาพ (Characterizing)การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัวให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม พฤติกรรมด้านนี้จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่าง ๆ จนกลายเป็น ค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นการควบคุมทิศทางพฤติกรรมของคน

3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมที่บ่งบอก ถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรง โดยมีเวลาและ คุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะประกอบด้วย 5 ชั้น ดังนี้

3.1 การรับรู้เลียนแบบทำตาม (Imitation) เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติ ที่ถูกต้องหรือเป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 การทำเอง/การปรับให้เหมาะสม (Manipulation) เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียน พยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำเพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้หรือ สามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

3.3 การหาความถูกต้อง (Precision) พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดย ไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะเมื่อได้กระทำซ้ำแล้วก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

3.4 การทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของ ตัวเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่องจนปฏิบัติงานที่ย่างยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่วการที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

3.5 การทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่าง ต่อเนื่อง จนสามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติซึ่งถือเป็น ความสามารถในการ ปฏิบัติในระดับสูง

2. สี่เสาหลักทางการศึกษา (Four Pillars of Education) ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to Live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be)

Learning to know หมายถึง การเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง อันจะเป็นประโยชน์ ต่อไป ได้แก่ การแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ต้องการ การต่อยอดความรู้ที่มีอยู่ รวมทั้งการสร้าง ความรู้ขึ้นใหม่เป็นการจัดการ เรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ การแสวงหา ความรู้ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตกระบวนการ เรียนรู้เน้นการฝึกสติ สมาธิ ความจำ ความคิด ผสมผสานกับสภาพจริงและประสบการณ์ในการปฏิบัติ

Learning to do หมายถึง การเรียนเพื่อการปฏิบัติหรือลงมือทำมุ่งพัฒนา ความสามารถและความ ชำนาญ ความทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ ปรับ ประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและอาชีพ กระบวนการเรียนรู้เน้นบูรณาการระหว่างความรู้ ภาควิชา และการฝึกปฏิบัติงานที่เน้น ประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งอาจนำไปสู่การประกอบ อาชีพจากความรู้ที่ได้ศึกษามารวมทั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างประโยชน์ให้สังคมที่สามารถทำงานได้หลาย อย่าง

Learning to live together หมายถึง การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับ ผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ทั้งการดำเนินชีวิตในการเรียน ครอบครัว สังคม และการทำงาน เป็นการ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้วยการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้สังคม การจัดการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียน ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข มีความตระหนักในการพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหา การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความเคารพสิทธิ และศักดิ์ศรีความ

เป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่าง และหลากหลายด้าน วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของแต่ละบุคคล ในสังคม

Learning to be หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้ รู้ถึงศักยภาพ ความถนัด ความสนใจของตนเอง สามารถใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อ สังคมเลือกแนวทางการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ วางแผนการเรียนรู้ต่อ การประกอบอาชีพที่ สอดคล้องกับศักยภาพตนเองได้ การจัดการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจและร่างกาย สติปัญญา ให้ความสำคัญกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ภาษาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนา ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ศีลธรรม สามารถปรับตัว และ ปรับปรุงบุคลิกภาพของตน เข้าใจตนเองและผู้อื่น

3. หลักการพัฒนาทักษะ 4 H (Head, Heart, Hand, Health) เป็นการมุ่งเน้นพัฒนา ทักษะของผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงาน เป็นทีม และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ดังนี้

กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิด เพื่อให้ผู้เรียนมี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์

กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) หมายถึง กิจกรรมส่งเสริม พัฒนา และปลูกฝัง ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จน เป็นลักษณะนิสัย และมีจิตสำนึกที่ดี ต่อตนเองและส่วนรวม

กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) หมายถึง กิจกรรมสร้างเสริมทักษะ การทำงาน ทักษะทาง อาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และ ศักยภาพของตนเอง

กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) หมายถึง กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ ผู้เรียน มีสมรรถนะ ทางกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีเจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ และมีทักษะปฏิบัติ ด้านสุขภาพจนเป็นนิสัย

4. พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิราลงกรณ บดินทร เทพย วรางกูร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีกระแสพระราชดำรัสกับประธานองคมนตรี และคณะองคมนตรี ให้ร่วมกัน สร้างคนดีให้แกบ้านเมือง โดยจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ดังนี้

1. **มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง** หมายถึง การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจที่ ดีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน

2. **มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม** หมายถึง การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียน รู้จักแยกแยะสิ่งที่ ผิด-ที่ถูกต้อง สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพื่อสร้างคน ดีให้แกบ้านเมือง

3. **มีงานทำมีอาชีพ** หมายถึง การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียน เป็นเด็กรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงาน ให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้

4. เป็นพลเมืองดี หมายถึง การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียน มีหน้าที่เป็นพลเมืองดี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่พลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีหมายถึงการมีน้ำใจมีความเอื้ออาทร ทำงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ”

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่นิยมนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา เวลา และจำนวนของผู้เรียน

2.1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ครูต้องศึกษาและรู้จักข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแสดงบทบาทให้เหมาะสมในการทำให้เกิด Active learning กับนักเรียนเป็นรายบุคคล

สำนักศึกษาธิการภาค 3 (2562) ได้อธิบายว่า บทบาทของครูแบ่งได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
2. ลดบทบาทการสอน และการให้ความรู้โดยตรง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ จัดระบบการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นพลวัต (มีการเคลื่อนไหว/การขับเคลื่อน) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความสำเร็จในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ
4. จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มผู้เรียนวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนรู้อย่างชัดเจน รวมถึงเนื้อหาและกิจกรรม
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิธีการสอนที่หลากหลาย
6. เปิดใจกว้างยอมรับในความสามารถ การแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน
7. ผู้สอนควรทราบว่าผู้เรียนมีความถนัดที่แตกต่างกัน และทราบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน
8. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียน ให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบและมีความสุขในการ เรียนรู้

(พลอยไพลิน นิลกรรณ์, 2562) ได้อธิบายบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัตส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรมครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน ครูมีการจัดทำหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนตามแนวทางนิเทศโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียน เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

- มีส่วนร่วมในชั้นเรียน

- มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ

- เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning)

- สร้างองค์ความรู้ได้

- มีความเข้าใจในตนเอง

- ใช้สติปัญญา ในการคิด วิเคราะห์

- สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21

- มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ ในการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

6. ครูมีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ และนำผลไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนหรือใช้ ประกอบการวิจัยในชั้นเรียน

7. นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ระดับสูง สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

8. นักเรียนมีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตในการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

วารินทร์พร พันเพ็ญฟู, (2562: 142) ได้อธิบายว่า Active Learning สู่การปฏิบัติไว้ว่าการนำรูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนและผู้เรียนล้วนมีบทบาทสำคัญและมีลักษณะเฉพาะ ผู้สอนจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์บทบาทผู้สอนในการจัดการเรียนรู้จากนักการศึกษา สามารถจำแนกบทบาทของผู้สอนได้ดังนี้

1. วิเคราะห์เป้าหมายของการเรียนรู้และเลือกเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตามแนว Active Learning 1-2 วิธี ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ

2. เลือกใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ง่ายและใช้เวลาไม่มากสำหรับการเริ่มต้น เช่น “one minute paper” และ “Think-pair-share” หรือให้ผู้เรียนแข่งขันกันตอบคำถามที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่จะเรียนต่อไป เป็นต้น

3. มีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนเพื่อการเตรียมตัวหรือเตรียมความรู้ก่อนการเข้าเรียน เช่น มีการมอบหมายให้อ่านเนื้อหาสาระที่จะเรียนหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องในสิ่งที่เรียนล่วงหน้า

4. บอกถึงกิจกรรมและประโยชน์ที่จะได้รับการจากการร่วมกิจกรรม

5. กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง มีความเข้าใจและสร้างมโนทัศน์ที่ได้จากการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้เช่น มอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาสื่อวีดีโอโดยมีการตั้งคำถามและให้ผู้เรียนหาคำตอบ

6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดเป็นกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา

7. สร้างสรรค์กิจกรรมอย่างหลากหลายมีความยืดหยุ่น เพื่อขยายประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ

8. ให้ความสำคัญและกระตุ้นให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนโดยใช้ทักษะการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้

9. กิจกรรมการเรียนรู้ยืดหยุ่นเป็นสำคัญและกระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างหลากหลายเป็นระบบ

10. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง

11. ให้ผู้เรียนรับผิดชอบในผลงาน โดยกำหนดเวลาและงบประมาณที่ใช้

12. มีการสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันก่อนเริ่มเนื้อหาใหม่

สรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของเด็ก โดยสามารถจำแนกบทบาทได้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

2. ลดบทบาทการสอนให้ความรู้โดยตรง ให้ผู้เรียนแสวงหาระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย

4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

5. สร้างสรรค์กิจกรรมอย่างหลากหลายมีความยืดหยุ่น เพื่อขยายประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ

6. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง

7. มีการสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันก่อนเริ่มเนื้อหาใหม่

2.2 แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

2.2.1 ความหมายของจิตตปัญญาการศึกษา

จิตตปัญญาการศึกษา เป็นแนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่มีนักการศึกษาไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิจักขณ์ พานิช (2549) ได้ให้ความหมายจิตตปัญญาศึกษาว่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ โดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ ที่ได้รับความรู้จากประสบการณ์และกระบวนการ”

ประเวศ วะสี (2550) ให้ความหมาย จิตตปัญญาศึกษาว่า คือ “การศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตนเอง หรือการรู้จักของตนเองแล้วเกิดปัญญาหรือเข้าถึงความจริงสูงสุด ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง เกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”

Hladis (2005) ให้ความหมาย จิตตปัญญาศึกษาว่า “เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา 3 ขั้น หรือ ปัญญา 3” ได้แก่

ขั้นที่หนึ่ง การฟัง (hearing) รวมถึงการรับรู้ทางอื่นด้วย เช่น การอ่าน การสัมผัสต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ

ขั้นที่สอง การน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญ (contemplation) เป็นขั้นที่มุ่งเน้นความสนใจและเอาใจใส่ที่จิตใจ ซึ่งต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญของผู้เรียน

ขั้นที่สาม การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) โดยการฝึกสมาธิเฝ้ามองดูจิต ด้วยเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด

สรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญที่เน้นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจด้านในของตนเองหรือการรู้จักของตนเอง จนเกิดปัญญา เกิดความรักต่อผู้อื่นสังคมและสรรพสิ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการฟัง การอ่าน หรือการสัมผัสต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ตั้งใจ และมีสมาธิ

2.2.2 ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มุ่งเน้นสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์ เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตน ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม การพัฒนาจิตและการฝึกปฏิบัติทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญาที่แท้จริง การพัฒนาให้บุคคลมีจิตเคารพนั้น ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาด้านใน ซึ่งการเรียนรู้หมายถึง เมื่อเรียนรู้แล้วพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลง (วรภัทร์ ภู่เจริญ, 2552: 35) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาด้านในด้วยจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการวางพื้นฐานด้านจิตใจและกระบวนการทัศน์ใหม่ที่เป็นองค์รวมอย่างแท้จริง โดยเน้นการส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ให้เข้าถึงความดี ความงาม และความจริงที่จะสามารถช่วยให้คนในสังคมดำรงชีวิตและกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยจิตสำนึกที่ดีงาม และมีความรับผิดชอบ ตลอดจนร่วมกันนำพาสังคมไทยสู่ความสุขที่แท้จริง ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากปัญญา ความตระหนักรู้ และความเข้มแข็ง ทางจิตวิญญาณ เพราะในยุคปัจจุบัน สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการก้าวไปข้างหน้าคือ กระบวนทัศน์เก่าที่ครอบงำเราอยู่ ดังที่องค์ดาไลลามะ (กานตรวี บุญญาณสิทธิ, 2554: 34) กล่าวว่า “หากเรายังคงยึดติดอยู่กับคุณค่าและความเชื่อเก่า ๆ ที่ล้าสมัย จิตสำนึกแบบแยกส่วน (Fragmented

Consciousness) และจิตวิญญาณที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Self-Centered Spirit) เรากียังมีเป้าหมายและพฤติกรรมแบบเดิม ๆ ที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมโลกเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันอย่างสันติสุข” แนวความคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษามีความสอดคล้องกับการพัฒนาจิตแห่งความเคารพ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ทำให้ผู้เรียน มีความตระหนักรู้ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตตปัญญาศึกษาเหมือนกับการศึกษา ที่เน้นประสบการณ์ตรงที่ต่างก็เน้นประสบการณ์ตรง แต่จิตตปัญญาศึกษาเน้นประสบการณ์ตรงภายในเป็นหลักให้ความสำคัญของการตระหนักรู้ โลกภายในของตนเองที่สัมพันธ์กับโลกภายนอก จิตตปัญญาศึกษาเหมือนกับการศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ วิพากษ์ ตรงที่มีการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ระหว่างกัน เพียงแต่จิตตปัญญาศึกษาเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ภายใน (Tacit Knowledge) ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ไม่ตัดสินภายใต้บรรยากาศของการเคารพ ยอมรับระหว่างกันแบบไม่มีเงื่อนไข เป็นบรรยากาศแบบเปิด เอื้อให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นคงปลอดภัยที่จะเปิดเผยตัวเอง (Self Disclosure) จิตตปัญญาศึกษาเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ภายในตน (Self Transformation) ภายในองค์กร (Organizational Transformation) และการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม (Social Transformation) โดยที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง โดยนัยนี้ จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติ ส่วนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เป็นเป้าหมาย

สรุปได้ว่าแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์ เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตน ความเมตตา และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และเน้นการพัฒนาจิตและการฝึกปฏิบัติทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดปัญญาที่แท้จริงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี

2.2.3 ปรัชญาของจิตตปัญญาศึกษา

ปรัชญาของจิตตปัญญาศึกษา สรุปได้ 2 ประการ ดังนี้ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2552: 4)

1. ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ (humanistic value) ว่ามนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีประสบการณ์ตรงเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการเรียนรู้
2. กระบวนทัศน์องค์รวม (holistic paradigm) คือ การปฏิบัติต่อสรรพสิ่งอย่างไม่แยกส่วนจากชีวิต ด้วยทัศนะที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง และสรรพสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์กับสรรพสิ่งต่างเป็นองค์รวมของกันและกัน

2.2.4 หลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา

หลักการของจิตตปัญญาศึกษา เรียกว่า “หลักจิตปัญญา 7” หรือเรียกว่า 7C’s ประกอบด้วย (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2551: 4 – 6)

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือ การเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา (cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (interpersonal) และด้านภายในบุคคล (intrapersonal)

2. หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือ การส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่มของกระบวนการและการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้

3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) คือ การช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เชื่อมโยงประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิตได้ นำไปสู่การทำให้กระบวนการมาสู่ภายใน (internalization) บูรณาการสู่วิถีชีวิตและการเอื้อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เชื่อมโยงกับชุมชน และจักรวาล

4. หลักการเผชิญหน้า (Confronting) คือ การเปิดให้ผู้เข้ารับการอบรมออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง เพื่อเข้าเผชิญกับพื้นที่เสี่ยง เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนเอง ต่อการเรียนรู้ และพัฒนา

5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการอันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเอื้อให้ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลดปล่อย และสามารถเข้าทำงานเพื่อบ่มเพาะพัฒนา

6. หลักความมุ่งมั่น (Commitment) คือ การเอื้อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการเข้าร่วมการอบรม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันของผู้เข้ารับการอบรมรวมทั้งกระบวนการที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิต

สรุปได้ว่าหลักการสำคัญของจิตตปัญญาศึกษามี 7 ประการคือ 1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ 2. หลักความรักความเมตตา 3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ 4. หลักการเผชิญหน้า 5. หลักความต่อเนื่อง 6. หลักความมุ่งมั่น และ 7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งหลักทั้ง 7 ประการนี้เป็นหลักการที่ต้องคำนึงถึงในการนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2.2.5 แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษา

การศึกษาวิจัยของ ชลลดา ทองทวีและคณะ (2551) พบว่าแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาได้ก่อกำเนิดขึ้นโดยเน้นให้ความสำคัญต่อมิติการเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ (contemplation) เป็นการน้อมเอาประสบการณ์เรียนรู้เข้ามาสัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านใน โดยสามารถสรุปสังเคราะห์แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษาได้ว่ามีลักษณะดังนี้

1. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ตรงเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจที่สัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตของผู้เรียน รวมถึงการเตรียมใจที่จะเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดและความทุกข์ยากลำบากของชีวิต เป็นการเรียนรู้ซึ่งอัตตาตัวตนจะถูกทำลาย ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจเรื่อง อัตตา-อนัตตา ได้ลึกซึ้งด้วยตนเอง

2. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) และการเรียนรู้ที่เข้าใจและเปิดกว้าง เป็นการเรียนรู้ที่จะสัมผัสชีวิตของตนเองและผู้อื่นอย่างจริงใจและอ่อนน้อม เปิดกว้างต่อความหลากหลายทางความคิด นำสู่การสื่อสารและความสัมพันธ์ ที่สร้างสรรค์และการละวางตัวของตนเอง

3. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการเคารพศักยภาพแห่งการเรียนรู้ของทุกคนอย่างไร้อคติโดยหัวใจของการศึกษาด้านใน คือ กระบวนการเรียนรู้และการฝึกตนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นหาศักยภาพภายในตนเองจนกลายเป็นตัวของตัวเองที่สมบูรณ์อย่างที่ไม่จำเป็นต้องไปเปรียบเทียบกับใคร

4. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (contemplation) เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นต่อหลักการตรรกะ แต่บ่มเพาะน้อมนำประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามา มาคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งบนฐานของจิตใจที่สงบเย็น เพื่อค้นหาความหมายของชีวิต และเรียนเพื่อที่จะรู้จักตัวเองและเพิ่มพูนความรู้ด้วยการน้อมนำไปลองปฏิบัติให้เห็นจริง

5. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการเฝ้ามองเห็นตามความเป็นจริง (meditation) โดยการปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา เฝ้ามองธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือ การเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง และสภาพของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติภาวนาฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตนของตน

6. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อความสดของปัจจุบันขณะ เป็นการเรียนรู้จากภายใน คือ กระบวนการแห่งการค้นพบคุณค่าและความหมายของการมีชีวิตอยู่ในทุกขณะ ด้วยสติสัมปชัญญะ เป็นชีวิตที่มีอิสระ อันเกิดจากการกลับมาตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของตน

7. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการให้คุณค่าแก่รากฐานทางภูมิปัญญาอันหลากหลายของท้องถิ่นและวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางจิตวิญญาณของภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา เป็นการเรียนรู้ที่ไม่แยกจากวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์อันซับซ้อนของชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อความเข้าใจตนเองและเพื่อนมนุษย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ผู้มีจิตใจสูงและเปิดกว้างอย่างแท้จริง

8. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้บนฐานการโอบอ้อมสนับสนุนของกัลยาณมิตรที่เป็นเพื่อนเดินทางในการเรียนรู้พัฒนาด้านในที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่หลากหลาย

จิรัฐกาล พงศ์ภคเกียร (2553: 120-125) ได้สรุปถึงปัจจัยภายในปัจจัยภายนอกและปัจจัยเกื้อหนุนของการศึกษาตามแนวจิตตปัญญาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้อธิบายความหมายของแต่ละปัจจัยไว้ ดังนี้

ปัจจัยภายใน

1. มีความรักความเมตตา หมายถึง คุณสมบัติของจิตที่มีความอ่อนโยน มีความรักความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2. การตระหนักรู้ หมายถึง การมีสติระลึกอยู่กับปัจจุบัน ความสามารถจดจำอารมณ์ และกลับมาอยู่กับปัจจุบันขณะได้

3. การเกิดปัญญาญาณ หมายถึง ความสามารถหรือความรู้ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลกระทบจากภาวะของการมีสมาธิและเกิดความตระหนักรู้ที่ทำให้จิตขยายกว้างจนเกิดความรู้ใหม่เป็นความเห็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องใด ๆ ที่มีความสนใจอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ

4. การเห็นเชื่อมโยง หมายถึง การมองเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง การมีผลกระทบต่อกันของสิ่งมีชีวิตและสรรพสิ่ง

5. การคิดเชิงวิพากษ์ หมายถึง ความสามารถในการคิดระดับสูงที่เกิดจากการมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงสิ่งที่เป็นเหตุปัจจัยของสิ่งต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยไม่ใช่ความคิดที่เกิดจากความจำหรือข้อมูลที่ได้รับมาเท่านั้น เป็นความคิดใหม่ที่ลึกซึ้ง ความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ในการมองเรื่องราวหรือแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ

6. มีวิจารณ์ญาณ หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะและเลือกที่จะยอมรับความคิดหรือแนวทางต่าง ๆ มาเป็นสิ่งที่ตนเองให้คุณค่าและความหมาย จนออกมาเป็นพฤติกรรม

7. การมีประสบการณ์ตรง หมายถึง การได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสจริงกับสภาวะเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

8. การใคร่ครวญ หมายถึง การเฝ้าดูอย่างเนิ่นนานพอโดยไม่ตัดสินเพื่อให้ได้สัมผัสเข้าใจถึงสิ่งนั้น ๆ อย่างที่เป็นจริง

ปัจจัยภายนอก

1. กัลยาณมิตร หมายถึง เพื่อนที่นำพาไปในทางที่ดี ให้คำแนะนำดี ๆ ตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนมีแนวโน้มที่จะเดินทางผิด โดยอาจเป็นครู พ่อแม่ เพื่อน เป็นต้น

2. แบบอย่างของผู้สอน หมายถึง การที่ผู้สอนหรือครูอาจารย์สะท้อนกระตุ้นให้คิด ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสิ่งที่ตนเองสอน เป็นผู้ปฏิบัติดี คิดดี พูดดี ทำดี สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนได้

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นความรู้ระหว่างกัน

4. บรรยากาศของความรักความเมตตา หมายถึง บรรยากาศของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันทำให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลจากความสัมพันธ์อันดี ความรัก ความเข้าใจที่มีต่อกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง หรือระหว่างครูกับศิษย์ ทำให้เกิดความรู้สึกลดตึง ความวางใจที่จะแสดงตัวตนหรือความรู้ภายในของแต่ละคนออกมามากขึ้น

5. การเรียนรู้แบบองค์รวม หมายถึง การเรียนรู้ที่มีการบูรณาการทั้งมิติทางกาย จิต และจิตวิญญาณ รวมทั้งการบูรณาการในภาควิชาการ วิชาชีพและชีวิต

ปัจจัยเกื้อหนุน

1. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การให้ความสำคัญต่อบรรยากาศ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นลักษณะทางกายภาพ คือ ลักษณะการจัดห้องเรียน การเลือกสถานที่เรียนที่มีความเหมาะสม มีความสงบ สบาย มีความเป็นธรรมชาติ
2. การกำหนดเนื้อหา หมายถึง การออกแบบหรือกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาเสนอในชั้นเรียนโดยให้สามารถเชื่อมโยงกับชีวิต และการพัฒนามิตติ์ด้านในของผู้เรียนได้นอกเหนือจากการสอนทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ
3. การจัดหลักสูตร หมายถึง การออกแบบหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนักรู้ และรู้จักตัวตนของตัวเองอย่างแท้จริง
4. วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง วิถีปฏิบัติที่คนในองค์กรส่วนใหญ่ (ในที่นี้อาจหมายถึงในชั้นเรียน ภาควิชา คณะ หรือสถาบัน) ยอมรับ และถือปฏิบัติกันจนเป็นธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา เช่น วิธีการแสดงความเคารพต่อกัน การใช้สุนทรียสนทนาหรือวิธีการประชุมโดยเริ่มต้นด้วย การนั่งสงบนิ่ง เป็นต้น
5. การจัดแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ โดยในที่นี้อาจเป็นหน่วยงาน องค์กร สถานที่ หรือบุคคลที่จะให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย
6. การประเมินผลเพื่อการพัฒนา หมายถึง การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในมิติต่าง ๆ อันเป็นผลจากการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงการที่ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปพัฒนาตนเอง โดยเน้นการประเมินเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินนั้นเป็นข้อมูลในการหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

ปัจจัยแวดล้อม

1. วิถีชีวิต หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิต พื้นฐานครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของครอบครัว แบบอย่างจากพ่อแม่ รวมถึงประสบการณ์ที่ได้รับในวัยเด็ก
2. วัฒนธรรม หมายถึง ทศนคติ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อพื้นฐานที่รับเอามายึดถือปฏิบัติ
3. สื่อ หมายถึง ช่องทางการเผยแพร่ และการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อโลกทัศน์ การสร้างค่านิยม และการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่าแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ การมีวิจาร์ณญาณ มีความรักความเมตตา ตลอดจนการคิดใคร่ครวญ ปัจจัยภายนอก ที่ต้องอาศัยกาลยามมิตร การเป็นแบบอย่างที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บรรยายภาศของความรักความเมตตา ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ ปัจจัยแวดล้อมได้แก่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม สื่อ เทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เป็นต้น

2.2.6 ชั้นของจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย การรับรู้อย่างลึกซึ้ง การน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญและการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (วิจักขณ์ พานิช, 2549)

1. การรับรู้อย่างลึกซึ้ง (Deep Sensing) เป็นกระบวนการที่ผ่านการตีความสิ่งเร้าจากภายนอก โดยมีองค์ประกอบที่อิทธิพลต่อการรับรู้ ดังนี้

1.1 ประสบาสัมผัสทั้ง 5 ประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง

1.2 ความใส่ใจ (Attention) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการรับรู้ภายในคือ อารมณ์ทำให้รับรู้สิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้มากน้อยเพียงใดตามความใส่ใจในสิ่งนั้น ดังนั้นบุคคลจะมีความเข้าใจต่อสิ่งเร้าได้ดีและมีประสิทธิภาพจิตสำนึกจึงต้องเรียนรู้อย่างตั้งใจ ใส่ใจต่อสิ่งเร้านั้น

1.3 ประสบการณ์เดิม (Previous Experience) ทำให้การตีความจากความรู้สึกที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งเมื่อมีสิ่งเร้าที่คล้ายคลึงกับประสบการณ์เดิมที่เก็บไว้ในจิตใต้สำนึกอารมณ์ที่ถูกเก็บไว้นานแล้วจึงถูกกระตุ้น ทำให้บุคคลเกิดปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมต่อสิ่งเร้านั้นและเกิดความเข้าใจ หรือตระหนักรู้ในสิ่งเร้านั้น

สรุปว่า การพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ สร้างการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส สร้างความใส่ใจมีจิตสำนึกต่อสิ่งที่เรียนรู้และเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม

2.3.7 การจัดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่ดี

การจัดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่ดี ต้องมุ่งเน้นในสิ่งต่อไปนี้ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2551: 6 – 7)

1. จัดกิจกรรมที่สร้างความสมดุลในความแตกต่างซึ่งสามารถแยกแยะได้เป็นการจัดกิจกรรมที่สร้างความสมดุลของฐานกาย ฐานใจ และฐานหัว โดยเน้นรูปแบบวิธีหลากหลายในการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อฐานต่าง ๆ

2. จัดกิจกรรมที่สร้างความสมดุลระหว่างพื้นที่ที่ปลอดภัย (Comfort Zone) กับพื้นที่เสี่ยง (Risk Zone) โดยมีกิจกรรมที่ต้องอาศัยความกล้าในการกระทำบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างจากชีวิตประจำวันทั่วไป ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงรักษาความรู้สึกอันมั่นคงปลอดภัย และระมัดระวังไม่ให้กลายเป็นพื้นที่อันตราย (Danger Zone)

3. จัดกิจกรรมที่ให้เกิดความสมดุลระหว่างการเคลื่อนไหว – ออก จากศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง (Decentering; & Centering) กล่าวคือ เป็นการจัดกิจกรรมให้เกิดการเคลื่อนออกจากการคิดเกี่ยวกับตนเอง รวมทั้งสถานการณ์หรือปัญหาที่กำลังเผชิญเข้าสู่สนามประสบการณ์ใหม่ที่มืองค์ประกอบของการ “เล่น” หรือการ “หลุด” ออกจากชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาสมมติที่ทำทนายอยู่เบื้องหน้าในเวลาอันจำกัดอย่างสมดุล ไปด้วยกับการเคลื่อนเข้าสู่การย่อนคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรมของตนเองที่บุคคลมักนำมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาทั้งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและในระยะยาว

4. จัดกิจกรรมที่สร้างความสมดุลระหว่างการมีเวลาใคร่ครวญตามลำพังและการใช้เวลาอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Solitude VS Solidarity) คือ การจัดกิจกรรมที่ให้แต่ละคนมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เข้ารับการอบรมคนอื่น ๆ ในลักษณะของชุมชนร่วมรับฟังกันและกันอย่างลึกซึ้งจริงจัง พร้อมกับการสร้างกิจกรรมให้มีช่วงเวลาของการได้อยู่ตามลำพัง เพื่อใคร่ครวญต่อประสบการณ์ที่ได้รับในแต่ละช่วงกิจกรรมหรือสำรวจภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น

5. จัดกิจกรรมที่สร้างสมดุลของการแบ่งกลุ่มเรียนรู้ระหว่างขนาดและวิธีการแบ่ง (Size and Selection Procedure) โดยกระบวนการ (วิทยากร/ผู้จัดกิจกรรม/ผู้สอน) ต้องตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน ระหว่างการแบ่งกลุ่มเรียนรู้ขนาดเล็ก (2-4 คน) ขนาดกลาง (6-10 คน) และขนาดใหญ่ (มากกว่า 8 คนขึ้นไป) และวิธีการแบ่งในลักษณะกลุ่มที่สมาชิกเลือกกันเอง กลุ่มที่ใช้การแบ่งกลุ่มแบบสุ่ม กลุ่มที่กำหนดหัวข้อการแบ่ง

6. จัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างความยืดหยุ่นภายใต้กรอบโครงสร้าง (Flexibility within Structure) โดยกระบวนการต้องวางโครงสร้างของกระบวนการที่สะท้อนเป้าหมายและเนื้อหาของชุดการอบรมด้วยตนเอง อย่างถ่องแท้ คาดการณ์ล่วงหน้าว่ากระบวนการแต่ละช่วง รวมทั้งกิจกรรมแต่ละอย่างจะส่งผลอย่างไรต่อพลวัตของกลุ่มรวมทั้งจะนำไปสู่การเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและมิติใดบ้างสำหรับผู้เข้ารับการอบรมรวมทั้งกระบวนการต้องมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ยังคงรักษาเป้าหมายของการเรียนรู้ไว้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้ารับการอบรมหรือผู้เรียน

สรุปว่าการจัดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่ดี ต้องคำนึงถึงความสมดุลในด้านต่าง ๆ เช่น ความสมดุลของการพัฒนาฐานกาย ฐานใจ และฐานหัว ความสมดุลระหว่างพื้นที่ความปลอดภัยและพื้นที่ความเสี่ยง ความสมดุลในการคิดใคร่ครวญอยู่กับตนเองและคิดร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

2.2.7 ยุทธวิธีการสอนจิตตปัญญาศึกษา

Cranton (2003) ได้สรุปไว้ว่า “ไม่มียุทธวิธีการสอนใดที่เฉพาะ อาจใช้วิธีการหลากหลาย ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองเชิงวิพากษ์ออกมา” ซึ่งอาจใช้การบรรยาย การเล่าเรื่องโดยผู้เรียน หรือใช้ข้อความในบทความมาเป็นตัวกระตุ้นความคิดผู้เรียนได้ ดังนั้นครูจึงควรมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและรู้สึก มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ให้ผู้เรียนมีพลังอำนาจ ทำท่ายให้ผู้เรียนคิดด้วยตนเอง โดยการเลือกยุทธวิธีการสอนอาจขึ้นอยู่กับบทสนทนาหรือความเข้าใจในบริบทของการเรียนการสอนขณะนั้น ซึ่งสรุปยุทธวิธีสอนได้ดังนี้

1. การใช้เหตุการณ์กระตุ้นผู้เรียน (Activating Event) อาจใช้วิธีการกระตุ้นผู้เรียนได้หลากหลายวิธี เช่น การให้ชมภาพยนตร์ การใช้เรื่องราวจากเอกสาร นวนิยาย เรื่องสั้น และบทกวีที่น่าสนใจและเกินความเป็นจริง ซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างหรือขัดแย้งกับมุมมองเดิมของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในผู้เรียน

2. การตั้งสมมติฐาน อาจใช้เทคนิคการถามเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ หรือใช้ประสบการณ์ส่วนบุคคล

3. การสะท้อนตนเองเชิงวิพากษ์ (Critical Reflection) โดยครูให้โอกาสผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับสมมติฐาน ซึ่งการสะท้อนตนเองนี้จะเกิดขึ้นนอกห้องเรียนมากกว่าในห้องเรียน และ การเป็นแบบอย่างของครูในการสะท้อนตนเองเชิงวิพากษ์เป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดสำหรับการสอนเพื่อ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน

4. การเปิดกว้างต่อความหลากหลาย (Openness to Alternative) โดยผู้สอนควร ทำหน้าที่ให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขในการเผชิญกับมุมมองที่แตกต่าง ซึ่งผู้สอนอาจใช้ ยุทธวิธีการสอนแบบบทบาทสมมติ โดยให้ผู้เรียนแสดงบทบาทที่ตรงข้ามกับมุมมองของตนเอง หรือ อาจใช้การโต้เถียงเชิงวิพากษ์ (critical debates) หรือการให้ผู้เรียนเขียนจดหมายหรือบันทึกสั้นๆ ใน มุมมองที่แตกต่าง

5. การอภิปราย (Discourse) ซึ่งแตกต่างจากการอภิปรายโดยทั่วไป โดยเริ่มต้นให้มีการ นำเสนอและอภิปรายในประเด็นที่ดีที่สุด โดยต้องคำนึงถึงความครอบคลุมของสารสนเทศ เปิด มุมมองที่หลากหลายที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ มีการสะท้อนเชิงวิพากษ์แต่ละมุมมอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียน คนอื่น ๆ มีส่วนร่วมและยอมรับข้อสรุปที่ได้จากการอภิปราย ในยุทธวิธีนี้อาจจะให้ผู้เรียนเป็นผู้สังเกต กระบวนการอภิปราย 1-2 คน และอาจบันทึกบทวิพากษ์การอภิปรายเพื่อเปิดให้ผู้เรียนศึกษา

6. การทบทวนและปรับสมมติฐานและมุมมอง ผู้สอนควรให้เวลากับผู้เรียนแต่ละคน ในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและมุมมองของเขา และกระตุ้นให้ผู้เรียนหาเครือข่ายทั้งในชั้นเรียนและ ภายนอกที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกับผู้เรียน

7. การนำสมมติฐานและมุมมองที่ปรับแล้วไปใช้ โดยผู้สอนควรจัดสถานการณ์ที่ให้ โอกาสผู้เรียนได้ทำตามสมมติฐานและมุมมอง อาจเป็นโครงการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติในสถานที่จริง เช่น ในโรงพยาบาล ในสถานประกอบการ การออกค่าย การเยี่ยมชมสถานที่จริง การจัดสถานการณ์ จำลอง เป็นต้น

Arnzen (2005) ได้เสนอแนะยุทธวิธีสอนตามแนวคิดปัญญาศึกษาไว้ดังนี้

1. การใช้เหตุการณ์กระตุ้น (Activating event) เพื่อให้เห็นความรู้เดิมของผู้เรียน
2. การให้ผู้เรียนใช้ความรู้เดิม โดยการให้โอกาสผู้เรียนในการใช้ความรู้เดิมพิสูจน์ สมมติฐานที่คาดไว้

3. การให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองเชิงวิพากษ์ โดยการให้ผู้เรียนได้สะท้อนตนเองเชิง วิพากษ์จากการได้มาซึ่งสมมติฐาน ผลกระทบ และข้อจำกัดของสมมติฐาน

4. การให้ผู้เรียนได้อภิปรายเชิงวิพากษ์ (Critical discourse) โดยการให้ผู้เรียนได้ ร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ และผู้สอนได้อภิปรายเชิงวิพากษ์ เพื่อตรวจสอบความคิดและวิธีการที่มีความ หลากหลายของกลุ่ม

5. การให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนในการทดสอบและ ประยุกต์ใช้ความรู้ในมุมมองใหม่

กล่าวโดยสรุปแล้วจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองจากภายในสู่ภายนอก เป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ ชัดเจนนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านเน้นการแสวงหาคุณค่า ความหมายของมนุษย์และตนเองและแผ่สู่สังคม ธรรมชาติและสรรพสิ่ง (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551) ทั้งนี้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมี

ประสบการณ์อย่างลึกซึ้ง แล้วนำมาใคร่ครวญตามความเป็นจริง เป็นกระบวนการจัดการศึกษาแบบหนึ่งซึ่งเหมาะสม ไม่มียุทธวิธีการสอนที่ใดเฉพาะ เพราะผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน การใช้วิธีการเดียวจึงไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกคน แต่ยุทธวิธีการสอนจิตตปัญญาศึกษาหลัก ๆ นั้นควรเริ่มที่การใช้เหตุการณ์กระตุ้นความรู้เดิมผู้เรียน แล้วให้ผู้เรียนได้มีการตั้งสมมติฐาน ได้สะท้อนตนเองเชิงวิพากษ์ให้ผู้เรียนได้เปิดกว้างรับความหลากหลายในมุมมองที่แตกต่าง ได้อภิปราย แล้วได้ทบทวนปรับสมมติฐานและมุมมองตนเอง รวมทั้งมีโอกาสนำสมมติฐานและมุมมองที่ปรับแล้วไปใช้ในสถานการณ์จริง

2.3 แนวคิดการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Teaching)

2.3.1 ความหมายของการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ (Reflective Teaching) เป็นการใช้กระบวนการคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองการจัดการเรียนรู้ของตนเองหรือบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ครูที่สะท้อนการจัดการเรียนรู้ของตนเองและแลกเปลี่ยนมุมมองการจัดการเรียนรู้กับบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอจะมีข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้มากกว่าครูที่ไม่เคยสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง และแลกเปลี่ยนมุมมองการจัดการเรียนรู้กับบุคคลอื่นเลย การสะท้อนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

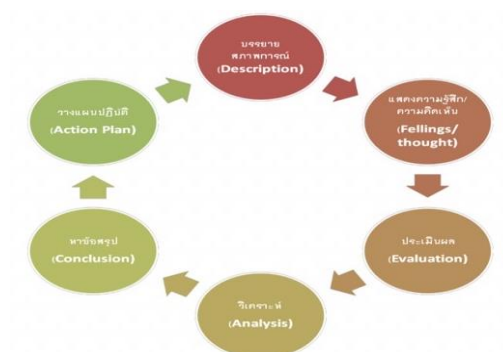
บันทึกหลังการสอนอาจเป็นรูปแบบหนึ่งของการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ ถ้าบันทึกนั้นไม่เป็นเพียงการบรรยายสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ แต่แสดงให้เห็นถึงการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นและการค้นหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล เชื่อมโยงไปถึงการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาพที่ 2.4 ความหมายของการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

2.3.2 วงจรการสะท้อน

การสะท้อนเป็นกระบวนการทางสมองที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงมีนักการศึกษาเสนอแนะแนวคิดที่เกี่ยวกับการสะท้อนในลักษณะของวงจรการปฏิบัติที่ต่อเนื่องไว้อย่างหลากหลาย วงจรของการสะท้อนที่น่าสนใจ ง่ายต่อการปฏิบัติและสามารถนำมาประยุกต์ใช้. การจัดการเรียนรู้ได้วงจรหนึ่ง ก็คือ วงจรการสะท้อน (Reflective Cycle) ของ Gibbs (1988) เนื่องจากเป็นวงจรที่มีโครงสร้างเพื่อการสะท้อนต่อประสบการณ์ (experience) หรือ สถานการณ์ (situation) ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ

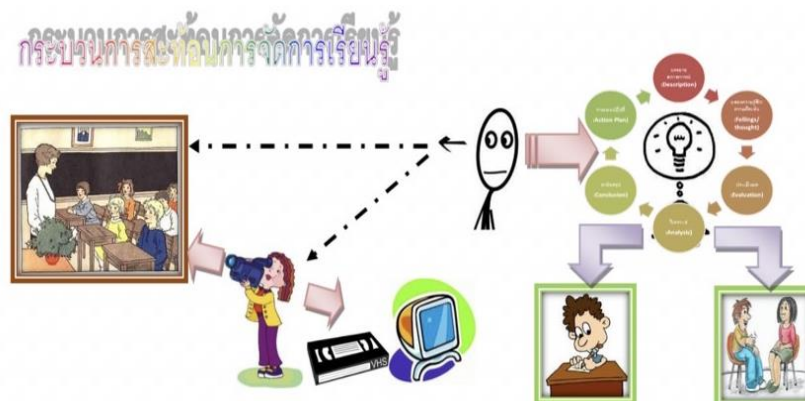
ภาพที่ 2.5 วงจรการสะท้อนของ Gibbs
ที่มา : Gibbs, 1988 อ้างถึงใน Quinn, 2007

ตารางที่ 2.2 คำถามในการสะท้อน

ขั้นการสะท้อน	คำถาม
บรรยายสภาพการณ์	เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง (What happened)
แสดงความรู้สึก/ความคิดเห็น	คิดและรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์นั้น ๆ (What were you thinking and feeling)
ประเมิน	เหตุการณ์อะไรบ้างที่แสดงถึงความสำเร็จและ/หรือความล้มเหลว (What was good and bad about experience)
วิเคราะห์	รู้สึกต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างไร (What sense can you make of the situation)
หาข้อสรุป	จะทำสิ่งที่แตกต่างอะไรบ้าง (What else could you have done)
วางแผนปฏิบัติ	จะทำสิ่งที่แตกต่างกันนั้นได้อย่างไร (If it occurred again, what would you do)

2.3.3 กระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากการสังเกตการจัดการเรียนรู้โดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น ดูวิดีโอเทปหรือฟังจากเทปบันทึกเสียง หลังจากนั้นจึงสะท้อนการจัดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ตามวงจรการสะท้อน แล้วจึงสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ออกมาในรูปของการเขียนหรือการพูด ดังภาพ

ภาพที่ 2.6 กระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

Stephen Brookfield (1995 อ้างถึงใน King & Hibbison, 2000 และ Miler, 2010) ได้เสนอแนะมุมมองเพื่อความสำเร็จในกระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ ไว้ 4 มุมมอง ได้แก่

1. มุมมองจากตนเอง เป็นการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยตัวครูเอง (self - reflective) โดยใช้การสังเกตตนเอง (self - observation) และการประเมินตนเอง (self - assessment) เป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ มุมมองจากตนเองจะช่วยให้ครูบันทึกกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างละเอียดและครบองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เนื่องจากเป็นผู้ที่บริหารจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. มุมมองจากผู้เรียน เป็นการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูโดยให้ผู้เรียนให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) การใช้แบบสอบถาม (questionnaires) หรือการอภิปรายกลุ่ม (group discussions) เพื่อรวบรวมข้อมูลซึ่งใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ ข้อมูลที่ได้จากมุมมองของผู้เรียนจะช่วยให้ครูเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยตรง การรับทราบและทำความเข้าใจความรู้สึก ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เรียนจึงนับเป็นประโยชน์ยิ่งต่อกระบวนการสะท้อนการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้น ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. มุมมองจากเพื่อนครู เป็นการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูโดยเพื่อนครูในลักษณะของการจับคู่พัฒนาหรือการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ในกรณีของการใช้กระบวนการกลุ่ม อาจจำแนกกลุ่มตามสาระการเรียนรู้หรือระดับชั้น การสะท้อนการจัดการเรียนรู้โดยเพื่อนจะช่วยเพิ่มมุมมองและแนวคิดในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ครูจึงควรเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นที่เพื่อน ๆ ช่วยกันสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของตน รวมทั้งแสดงการสะท้อนต่อการจัดการเรียนรู้ของเพื่อน ๆ อย่างตรงไป ตรงมา และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

4. มุมมองจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เป็นการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นกรอบในการตีความสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จจะต้องอาศัยประสบการณ์ เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการคิด ประสบการณ์ที่ใช้อย่างได้จากการปฏิบัติด้วยตนเองหรือจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและการอ่านประสบการณ์ของผู้อื่นซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ถ่ายทอดเข้ากับการปฏิบัติของตนเองได้

สรุปว่า การสะท้อนการเรียนรู้เป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองของตนเองหรือการคิดแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น และการสะท้อนการเรียนรู้ควรเป็นวงจรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่นำไปสู่การวางแผนปฏิบัติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2.3.4 ระยะเวลาในการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

การสะท้อนการจัดการเรียนรู้จำแนกได้ 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสะท้อนก่อนจัดการเรียนรู้

การสะท้อนก่อนจัดการเรียนรู้เป็นการใช้กระบวนการคิดไตร่ตรองเพื่อทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้อย่างละเอียด รอบคอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนรับมือกับปัญหา อุปสรรคที่อาจเกิดระหว่างการจัดการเรียนรู้ได้ การสะท้อนก่อนจัดการเรียนรู้สามารถตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนได้ ดังตารางที่ 2.3

ชั้นการสะท้อน	คำถาม
บรรยายสภาพการณ์	- จัดการเรียนรู้เรื่องอะไร - มีเป้าหมายเพื่ออะไร (ผู้เรียนรู้และสามารถทำอะไรได้) - ใช้วิธีการใด
แสดงความรู้สึก/ความคิดเห็น	- คิด/รู้สึกต่อการจัดการเรียนรู้อย่างไร - ความคิดหรือความรู้สึกนั้นส่งผลให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จหรือล้มเหลวได้หรือไม่ อย่างไร - จะมีการเปลี่ยนแปลงความคิด/ความรู้สึกที่เป็นอุปสรรคนั้นได้หรือไม่อย่างไร
ประเมิน	- กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จหรือล้มเหลว
วิเคราะห์	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวนั้น ๆ มีสาเหตุมาจากอะไร
หาข้อสรุป	มีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จหรือป้องกัน แก้ไขความล้มเหลวที่อาจเกิดหรือไม่ อย่างไร

ขั้นการสะท้อน	คำถาม
วางแผนปฏิบัติ	จะปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้อย่างไรเมื่อเกิดปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ความล้มเหลว

ระยะที่ 2 การสะท้อนระหว่างการจัดการเรียนรู้

การสะท้อนก่อนจัดการเรียนรู้เป็นการใช้กระบวนการคิดไตร่ตรองเพื่อทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้อย่างละเอียด รอบคอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนรับมือกับปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดระหว่างการจัดการเรียนรู้ได้ การสะท้อนก่อนจัดการเรียนรู้สามารถตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนได้ ดังตารางที่ 2.4

ขั้นการสะท้อน	คำถาม
บรรยายสภาพการณ์	การจัดการเรียนรู้ดำเนินการไปอย่างไร
แสดงความรู้สึก/ความคิดเห็น	- ครู นักเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องคิด/รู้สึกต่อการจัดการเรียนรู้อย่างไร - มีความคิดหรือความรู้สึกใดบ้างที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จล้มเหลว - จะมีการปรับเปลี่ยนความคิด/ความรู้สึกที่เป็นอุปสรรคนั้นได้หรือไม่อย่างไร
ประเมิน	- กระบวนการจัดการเรียนรู้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นเพียงใด - ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ อะไรบ้าง
วิเคราะห์	ปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่บรรลุเป้าหมายคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร
หาข้อสรุป	- มีวิธีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร - เลือกใช้วิธีการอะไรในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค เพราะอะไร
วางแผนปฏิบัติ	จะดำเนินการแก้ปัญหา อุปสรรคนั้น ๆ อย่างไร

การสะท้อนการปฏิบัติระหว่างการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างทันทั่วทั้งที่ ดังนั้นการสะท้อนการปฏิบัตินี้จึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติระหว่างการสะท้อนและการปฏิบัติ

ระยะที่ 3 การสะท้อนหลังการจัดการเรียนรู้

การสะท้อนระหว่างจัดการเรียนรู้เป็นการใช้กระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อทบทวนปัจจัย กระบวนการและผลผลิตที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้หลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ การสะท้อนนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อดำเนินการหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ทันที เนื่องจากจะสามารถจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ได้อย่างละเอียดครบถ้วน

การสะท้อนหลังจัดการเรียนรู้มีจุดเด่นที่การมีระยะเวลาในการสะท้อนที่เหมาะสมเพียงพอ แต่มีจุดด้อยที่ความสามารถในการย้อนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ที่อาจไม่ครบถ้วนและไม่ชัดเจนเพียงพอ โดยเฉพาะกรณีที่เว้นระยะห่างระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสะท้อนมากเกินไป ตรงกันข้ามกับการสะท้อนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดเด่นที่การสะท้อนที่เกิดขึ้นสามารถปรับเปลี่ยนการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างทันทั่วถึง โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ แต่มีจุดด้อยที่เป็นการสะท้อนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วระหว่างการจัดกิจกรรม ซึ่งอาจทำให้กระบวนการคิด พิจารณา ไตร่ตรองไม่ละเอียดรอบคอบเท่าที่ควร รวมทั้งมีโอกาสที่การสะท้อนนั้น ๆ อาจเกิดความผิดพลาดได้ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้มีความรู้ และประสบการณ์เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ไม่เพียงพอ

การสะท้อนหลังจัดการเรียนรู้สามารถตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนได้เช่นเดียวกับการสะท้อนระหว่างจัดการเรียนรู้ แต่จะเน้นที่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในลักษณะของการเปรียบเทียบกับเป้าหมายการจัดการเรียนรู้มากกว่า

การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ควรดำเนินการทั้งก่อนจัดการเรียนรู้ ระหว่างจัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การสะท้อนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอจนเป็นนิสัยและอยู่ในวิถีของการปฏิบัติจะช่วยให้ครูได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดของตนเองและมีคุณลักษณะสำคัญอื่น ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างแท้จริง

สรุปว่า การสะท้อนการเรียนรู้มี 3 ระยะ คือ ก่อนการสะท้อนก่อนการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการสะท้อนการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะมีปัจจัยสำคัญในการนำการสะท้อนคิด คือการใช้คำถามกระตุ้นการสะท้อนคิด

2.3.5 การสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้

การสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสุดท้ายในการสะท้อนการจัดการเรียนรู้เพื่อบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวคิด ประสบการณ์ การสื่อสาร การสะท้อนการจัดการเรียนรู้อาจจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้โดย การเขียนและการสะท้อนการจัดการเรียนรู้โดยการพูด

การสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้โดยการเขียนเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งด้านการนำไปใช้และการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ในการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวครูเอง ส่วนการสื่อสารการสะท้อนการจัดการเรียนรู้โดยการพูดจะเป็นการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ระหว่างตัวครูกับบุคคลอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์และมุมมองในการจัดการเรียนรู้ การสะท้อนการจัดการเรียนรู้โดยการพูดอาจเป็นการแลกเปลี่ยนในลักษณะสลับกันสะท้อน โดยการสังเกตการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนครูหรืออาจเป็นการใช้กระบวนการกลุ่มในการเล่าและฟังประสบการณ์การจัดการเรียนรู้

การอภิปรายและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนครู เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และวางแผนปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา

วิธีการเขียนเพื่อสะท้อนการจัดการเรียนรู้

การเขียนสะท้อน (reflective writing) ถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูในลักษณะของการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ (reflective teaching) และใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน(classroom action research) เนื่องจากเป็นวิธีการที่ช่วยสร้างความคิดรวบยอดและมโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องที่ปฏิบัติหรือเรียนรู้ให้มีความชัดเจนขึ้น รวมทั้งช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ความคิดรวบยอดและมโนทัศน์ต่าง ๆ เหล่านั้นกับสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม การสะท้อนด้วยการเขียนจึงเป็นการต่อยอดฐานความรู้เดิมให้เกิดความรู้ใหม่ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

การเขียนสะท้อนการเรียนรู้อาจจำแนกได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การเขียนสะท้อนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบที่กำหนดไว้ และการเขียนสะท้อนการจัดการเรียนรู้แบบอิสระ

รูปแบบที่ 1 การเขียนสะท้อนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบที่กำหนดไว้ เป็นการเขียนสะท้อนตามคำถาม (reflective questions) หรือบรรยายลักษณะสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามประเด็นซึ่งได้กำหนดไว้ล่วงหน้า เช่น การสะท้อนจากแผ่นงาน (reflective worksheets) หรือการเขียนสะท้อนจากการฟังเทปบันทึกเสียง / บันทึกวีดิทัศน์จากการจัดการเรียนรู้ (reflective audio visual records) รูปแบบนี้มีข้อดีที่ช่วยให้สามารถสะท้อนการจัดการเรียนรู้ได้ครบถ้วน ครอบคลุมคำถามและองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ แต่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถสะท้อนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายเนื่องจากผู้เขียนมักยึดติดกับคำถามหรือองค์ประกอบที่กำหนดไว้ จนบางครั้งทำให้ละเลยการเขียนสะท้อนการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจบางประเด็น

รูปแบบที่ 2 การเขียนสะท้อนการจัดการเรียนรู้แบบอิสระ เป็นการเขียนสะท้อนการจัดการเรียนรู้ตามสภาพการจัดเรียนรู้ที่สังเกตได้ มีการสอดแทรกความรู้สึก ความคิดเห็นโดยไม่มีการกำหนดกรอบการสะท้อนที่ชัดเจน การเขียนสะท้อนลักษณะนี้ เช่น การเขียนอนุทินหรือบันทึกประจำวันของครู (journal writing หรือ teacher diary รูปแบบนี้มีข้อดีที่สามารถสะท้อนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย แต่มีข้อจำกัดที่อาจสะท้อนการจัดการเรียนรู้ได้ไม่ครอบคลุมประเด็นหรือองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การเขียนสะท้อนรูปแบบนี้จึงต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของผู้เขียนมากกว่ารูปแบบที่ 1 แต่เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสะท้อนการจัดการเรียนรู้มากกว่า

วิธีการพูดเพื่อสะท้อนการจัดการเรียนรู้

การพูดเพื่อสะท้อนการจัดการเรียนรู้เป็นวิธีที่ใช้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู ซึ่งผสมผสานแนวคิดระหว่างการประเมินตนเอง (self assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) คล้าย ๆ กับการนิเทศการจัดการเรียนรู้แต่เน้นที่ กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (formative process) มากกว่ากระบวนการตัดสินการจัดการเรียนรู้ (summative process) มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สังเกตการจัดการเรียนรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนกันสังเกตการจัดการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู อาจเป็นการสังเกตโดยตรงหรือการสังเกตโดยอ้อม ครูที่สังเกตการจัดการเรียนรู้ของเพื่อนจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ที่สังเกตได้ทั้งหมด ได้แก่ บรรยากาศการจัดการเรียนรู้อารมณ์ความรู้สึกของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 บรรยายสภาพการจัดการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนกันพูดบรรยายเพื่อแสดงให้เห็นภาพของการจัดการเรียนรู้โดยครูและเพื่อนครู เป็นกระบวนการเพื่อยืนยันสภาพการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยการแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้จากการสังเกตของแต่ละคน

ขั้นที่ 3 สะท้อนการจัดการเรียนรู้ ครูและเพื่อนครู ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวจากการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 4 วางแผนการดำเนินการในอนาคต เป็นการร่วมกันหาวิธีการหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้หรือเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่าการสะท้อนคิดสามารถสะท้อนได้ทั้งวิธีการเขียนเพื่อสะท้อนการจัดการเรียนรู้และการพูดเพื่อสะท้อนการจัดการเรียนรู้

2.4. แนวคิดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Mind Mapping)

2.4.1 ความหมายของแผนที่ความคิด

ปูซาน (Buzan.1977) เป็นชาวอังกฤษได้คิดค้นทฤษฎีการทำงานร่วมกันของสมองเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ สมองของคนแบ่งเป็น 2 ซีก แต่ละซีกทำหน้าที่แตกต่างกัน Buzan ได้พัฒนาแผนที่ความคิดขึ้นโดยบูรณาการการทำงานของสมองทั้งสองซีกคือด้านซ้ายจะทำหน้าที่วิเคราะห์ค่า สัญลักษณ์ ตรรกวิทยา สมองด้านขวาจะทำหน้าที่ในการสังเคราะห์รูปแบบ สีสัน รูปร่าง แผนที่ความคิดไม่ได้ใช้เพียงแต่เฉพาะคำสั้น ๆ เท่านั้น แต่ใช้สัญลักษณ์ของภาษาต่าง ๆ ด้วยการจัดระบบข้อมูลเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้

แผนที่ความคิด บางทีเรียกว่า Semantic Map, Net Working, Cognitive Mapping หรือ Memory Mapping ซึ่ง สมศักดิ์ สินธุระเวชญ ได้กล่าวถึงแผนที่ความคิดว่าเป็นการนำทฤษฎีทางสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ แผนที่ความคิดเป็นการทำงานร่วมกันของสมองด้านซ้ายและด้านขวา สมองด้านซ้ายจะทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ รูปแบบ สี รูปร่าง โดยเสถียร ณ เชียงใหม่ ได้ให้ความหมายของแผนที่ความคิดไว้ว่า เป็นแผนผังแสดงความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในใจที่แสดงอยู่ในรูปความสัมพันธ์ โดยมีคำเชื่อมระหว่างมโนภาพต่าง ๆ เพื่อใช้แสดงความสัมพันธ์ของมโนภาพอย่างเป็นระบบ ในขณะที่ ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวว่าแผนที่ความคิดเป็นแผนผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวมโดยใช้เส้นคำระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรงเรขาคณิตและภาพ

แผนที่ความคิดคือ เทคนิคการจดบันทึกให้ตรงกับสิ่งที่สมองคิดในรูปแบบของภาพซึ่งถือเป็นวิธีหนึ่งที่พัฒนาสมองให้รู้จักอย่างรอบด้าน และเชื่อมโยงกัน

จากความหมายของแผนที่ความคิดข้างต้น จึงสรุปได้ว่า แผนที่ความคิด คือ เทคนิควิธีที่ช่วยให้เห็นภาพของความคิดที่หลากหลายมุมมองที่กว้างและชัดเจนเป็นการเขียนตามความคิดที่เกิดขึ้นขณะนั้น การเขียนมีลักษณะเหมือนต้นไม้แตกกิ่งก้าน สาขาออกไปเรื่อย ๆ ทำให้สมองได้คิดได้ทำงานตามธรรมชาติอย่างและมีจินตนาการกว้างไกล

2.4.2 แนวคิดสำคัญของแผนผังความคิด

แผนที่ความคิด (Mind Mapping) พัฒนาขึ้นโดย Tony Buzan เมื่อ ค.ศ. 1970 ซึ่งเขาได้อธิบายว่าในสมองมนุษย์มีเซลล์ประสาทในสมองกว่าสิบล้านเซลล์ และแต่ละเซลล์มีความเชื่อมโยงกันด้วยส่วนที่เรียกว่า dendrite ที่ยื่นออกไปรอบทิศทางเพื่อรับข้อมูลจากเซลล์ประสาทอื่น ๆ และ axon ที่ใช้ในการส่งข้อมูลไปยังเซลล์ประสาทอื่น ๆ ทั้ง dendrite และ axon มีการโยงในกันอยู่ในสมองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การทำงานในสมองมนุษย์เช่นนี้ Buzan เรียกว่า การคิดรอบทิศทาง (radiant thinking) ซึ่งเป็นโครงสร้างและกระบวนการที่อยู่ภายในสมอง โดยแผนที่ความคิด (Mind Mapping) นี้เป็นเสมือนกระจกและทำให้เกิดอิสระในการคิด ลักษณะของแผนที่ความคิดเป็นการเขียนได้รอบทิศทางอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.4.3 กฎเกณฑ์แผนผังความคิด

กฎเกณฑ์ของแผนที่ความคิด จำเป็นที่จะต้องอาศัยเทคนิคที่จะช่วยทำให้แผนที่ความคิดนั้นมีประสิทธิภาพในการคิดมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะสำคัญที่ต้องมีในแผนที่ความคิด ซึ่งมี 4 ลักษณะ ดังนี้ (Buzan and Buzan 1977)

1. การเน้น (use emphasis) ผู้สร้างแผนที่ความคิดจะต้องใช้การเน้นถึงความสำคัญของความคิดในแผนที่ความคิด โดยผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 การใช้รูปภาพตรงกลาง และใช้สีตั้งแต่ 3 สีขึ้นไป
 - 1.2 การใช้รูปภาพ และคำที่มีมิติแตกต่างกัน
 - 1.3 การใช้คำหรือรูปภาพที่สามารถรับรู้ และเข้าใจได้ง่าย
 - 1.4 การใช้คำ เส้น และรูปภาพที่มีขนาดแตกต่างกัน
 - 1.5 การเว้นระยะห่างระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนที่อย่างเหมาะสม
2. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (use association) การสร้างแผนที่ความคิดต้องอาศัยการเชื่อมโยงความคิดที่ผู้สร้างสามารถถ่ายทอดออกมาด้วยการใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 การใช้ลูกศรเมื่อต้องการเชื่อมโยงความคิดภายในความคิดหลักเดียวหรือ
 - 2.2 การใช้สีเดียวกันในลักษณะการเชื่อมโยงของความคิด
 - 2.3 การใช้รหัส หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการแสดงความเชื่อมโยงความคิด
3. มีความชัดเจน (Be clear) แผนที่ความคิดจะต้องมีความชัดเจนในประเด็นต่อไปนี้
 - 3.1 ใช้คำในการแสดงความคิดเพียง 1 คำ ต่อ 1 เส้น เท่านั้น
 - 3.2 เขียนคำทุกคำที่เป็นการแสดงถึงความคิดของผู้สร้างแผนที่ความคิด โดยคำที่ใช้สั้นกะทัดรัด และตำแหน่งบนแผนผังทางปัญญาแสดงถึงความสำคัญ
 - 3.3 เขียนคำเหนือเส้น

- 3.4 ลากเส้นให้มีความยาวเท่ากับความยาวของคำ
- 3.5 ลากเส้นหลักเพื่อเชื่อมโยงรูปภาพตรงกลางกับความคิดหลัก
- 3.6 แสดงความเชื่อมโยงเส้นแต่ละเส้นกับเส้นอื่น ๆ
- 3.7 ลากเส้นหลักให้หนากว่าเส้นอื่น ๆ
- 3.8 สร้างแผนผังทางปัญญาให้มีลักษณะรวมเป็นหนึ่งเดียว ไม่ขาดตอนออกจากกัน
- 3.9 วาดรูปภาพให้มีความชัดเจนมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
- 3.10 พยายามวางกระดาดในการสร้างแผนที่ความคิดให้อยู่ในแนวนอน
- 3.11 เขียนคำไม่ให้กลับหัว

4. มีการพัฒนารูปแบบของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันจะต้องรักษากฎเกณฑ์พื้นฐานของแผนที่ความคิดด้วย การสร้างแผนผังทางปัญญาเป็นการแสดงถึงลักษณะความคิดที่เป็นส่วนตัวของผู้สร้างแผนผัง แต่ก็ต้องรักษากฎเกณฑ์สำคัญของแผนผังไว้ให้ครบถ้วน

4.1 แบบแผนผังทางปัญญา (layout) การสร้างแผนผังทางปัญญา จากการใช้เทคนิคต่าง ๆ แล้วยังต้องอาศัยการวางรูปแบบของแผนผังทางปัญญาที่ดีด้วย

4.2 การใช้การเรียงลำดับของการคิด การสร้างแผนผังทางปัญญาในงานบางอย่าง เช่น การพูด การเรียงความ และการตอบข้อสอบ ต้องมีลำดับขั้นในการเขียน หรือการพูด ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์ที่จะอ้างอิงถึงขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

2.4.4 ลักษณะของแผนผังความคิดที่ดี

แผนที่ความคิดที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แผนที่ความคิดไม่ยุ่งเหยิง ถึงแม้จะมีการแตกแขนงของความคิดมาก แต่ผู้อ่านแผนที่ความคิดก็สามารถเข้าใจถึงความคิด และขั้นตอนของความคิดที่แสดงในแผนผังทางปัญญานั้นได้อย่างไม่สับสน
2. รูปภาพ และคำที่มีความหมายชัดเจน และมีความเป็นรูปธรรมมาก สามารถเข้าใจได้ง่าย และใช้เวลาน้อย

2.4.5 วิธีสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด

ปูซาน (Buzan.1977) ได้กำหนดกฎเกณฑ์พื้นฐานของการสร้างแผนที่ความคิดไว้ว่ามีอยู่ 2 กฎ คือ กฎเกณฑ์ด้านเทคนิค และกฎเกณฑ์ด้านแบบแผน ดังต่อไปนี้

1. เทคนิค แผนที่ความคิดจะเน้นถึงความสำคัญของความคิดในแผนผังโดยผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การใช้รูปภาพตรงกลาง การใช้สัญลักษณ์ คำ หรือรูปภาพที่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่าย ใช้เส้นและสีตั้งแต่สามสีขึ้นไป และเว้นระยะระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ
2. แผนที่ความคิดต้องอาศัยความเชื่อมโยงของความคิดที่สามารถถ่ายทอดความคิดของผู้สร้างออกมาด้วยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้ลูกศร การใช้สีเดียวกัน และการใช้รหัสหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการแสดงการเชื่อมโยงความคิด
3. แผนที่ความคิดจะต้องมีความชัดเจนในการสร้าง เช่น ใช้คำในการแสดงความคิด 1 คำต่อ 1 เส้น ใช้คำที่สั้นกะทัดรัด ลากเส้นหลักเพื่อเชื่อมโยงรูปภาพตรงกลางกับแผนที่ความคิดให้มี

ลักษณะรวมเป็นหนึ่งเดียว ไม่ขาดตอน รูปภาพมีความชัดเจน วางกระดาษในแนวนอนเขียนคำไม่ให้กลับหัว

4. มีการพัฒนารูปแบบแผนที่ความคิดของตนเอง ในขณะที่รักษากฎเกณฑ์พื้นฐานของแผนที่ความคิด

แบบแผนของแผนที่ความคิด การวางรูปแบบของแผนที่ความคิดที่ดี ช่วยให้แผนที่ความคิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกเหนือจากการใช้เทคนิคต่าง ๆ

1. การใช้การเรียงลำดับขั้นตอนของความคิด แผนที่ความคิดต้องมีการเรียงลำดับการคิดก่อนและหลังในเรื่องต่าง ๆ

2. การเรียงลำดับเกี่ยวกับตัวเลข แผนที่ความคิดที่ใช้ในงาน จำเป็นต้องมีลำดับขั้นตอนตัวเลขเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้น บุซัน (Buzan) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแผนที่ความคิดไว้ ดังนี้

1. เริ่มด้วย “แก่นแกน” เป็นภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาพๆ เดียวมีค่ากว่าพันคำและยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มความจำมากขึ้นด้วย ให้วางกระดาษตามแนวนอน

2. ใช้ภาพให้มากที่สุดในพื้นที่ความคิด ตรงไหนที่ใช้ภาพได้ให้ใช้ก่อนคำ หรือรหัส เป็นการช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตาและช่วยจำ

3. ควรเขียนตัวบรรจงตัวใหญ่ๆ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เพื่อที่ว่าเมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่จะให้ภาพที่ชัดเจน สะดุดตา อ่านง่าย และก่อผลกระทบต่อความคิดมากกว่าการใช้เวลาเพิ่มอีกเล็กน้อย ในการเขียนตัวให้ใหญ่ อ่านง่ายชัดเจน จะช่วยให้เราสามารถประหยัดเวลาได้เมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่อีกครั้ง

4. เขียนคำเหนือเส้น และแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้แผนที่ความคิดมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ

5. คำควรจะมีลักษณะเป็น “หน่วยคำ” กล่าวคือ คำละเส้น เพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ เปิดทางให้แผนที่ความคิด คล่องตัว และยืดหยุ่นมากขึ้น

6. ระบายสีให้ทั่วแผนที่ความคิด เพราะสีช่วยยกระดับความจำ เพลินตา กระตุ้นสมองซีกขวา

7. เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ควรปล่อยให้ความคิดมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อย่ามัวคิดว่าจะเขียนลงตรงไหนดีหรือจะใส่หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะลัวแน่แต่จะทำให้งานล่าช้านอกจากนี้ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์” ได้เสนอขั้นตอนในการทำแผนที่ความคิด ดังนี้

7.1 กำหนดคำถามให้ผู้เรียนคิด เช่น เมื่อมีผู้สอนพูดถึงทุเรียน ผู้เรียนคิดถึงอะไรบ้าง

7.2 ให้ผู้เรียนระดับพลังสมอง เพื่อหาสิ่งที่ผู้เรียนคิดถึงเกี่ยวกับ ทุเรียน

7.3 เขียนความคิดรวบยอดหลักไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาออกมาเป็นความคิดรวบยอดย่อยตามของลักษณะของความคิด

7.4 ลากเส้นเชื่อมโยงให้เหมาะสม แต่ละความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดที่สำคัญจะอยู่ใกล้จุดศูนย์กลางมากกว่า ความคิดรวบยอดที่สำคัญน้อยลงไปจะอยู่ห่างระหว่างจุดศูนย์กลางออกไปเรื่อย ๆ

7.5 ลากเส้นเชื่อมโยงให้เหมาะสม แต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ

7.6 คำต่าง ๆ ควรมีลักษณะเป็นหน่วย เช่น หนึ่งคำต่อหนึ่งเส้น จะช่วยให้แต่ละคำสามารถเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น

7.7 ใช้สี สีช่วยให้การจดจำและจัดประเภทความคิดสร้างสรรค์

7.8 ใช้ลูกศร ช่วยแสดงให้เห็นว่า แนวคิดต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

7.9 ใช้เครื่องหมาย แสดงการเชื่อมโยงหรือมิติอื่น ๆ

7.10 ใช้รูปทรงเรขาคณิต แสดงขอบเขตของคำ ที่มีลักษณะของคำใกล้เคียงกัน

7.11 ใช้รูปภาพสามมิติ เพื่อให้โดดเด่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้

Buzan and Buzan. (1997) ได้อธิบายแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังทางปัญญาไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบของแผนผังทางปัญญา (Mind mapping elements)

การสร้างแผนผังทางปัญญาต้องอาศัยการเริ่มจากคำหรือโน้ตส์ที่จะเป็นประเด็นหลักของการทำแผนผังทางปัญญา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1. คำสำคัญ (keyword) เป็นคำที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการเชื่อมโยงหรือเกี่ยวกับคำหรือโน้ตส์ที่เป็นประเด็นหลัก โดยคำสำคัญไม่จำกัดว่าจะเป็นคำที่มีความเป็นนามธรรมหรือรูปธรรม

2. การเชื่อมโยง (connect) ในการทำแผนผังความคิดต้องแสดงถึงความเชื่อมโยงของคำสำคัญที่ปรากฏบนแผนที่ จะทำให้ความคิดมีความต่อเนื่อง และคำสำคัญมีความหมายมากขึ้น โดยการเชื่อมโยงนั้นสามารถใช้วิธีการได้หลายวิธี เช่น การแสดงด้วยลักษณะของเส้นลูกศรแบบต่าง ๆ หรือใช้รหัสก็ได้

3. การเน้นความสำคัญ (emphasis) เป็นการให้แผนผังทางปัญญาลำดับความคิดให้เป็นระบบ รู้สึกถึงความสำคัญมากน้อยหรือลำดับก่อนหลังโดยวิธีการนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ขนาดของตัวอักษรที่ต่างกัน สีต่าง ๆ กัน หรืออาจใช้ตัวหนังสือที่มีมิติที่ต่างกัน

2.4.6 กิจกรรมแผนผังความคิดประกอบการเรียนการสอน

แผนที่ความคิดสามารถนำมาใช้ได้อย่างหลากหลายในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน หรือใช้ในการสรุปบทเรียนหลังจากสอนเสร็จ โดยการนำแผนที่ความคิดมาใช้ในช่วงก่อนเรียนนั้น จะช่วยให้ครูประเมินความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่มีเกี่ยวกับบทเรียนนั้น ๆ นอกจากนั้น แผนที่ความคิดยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบกระบวนการคิดของตน

ฟลูต และ เลป (Flood and Lapp. 1988: 780-783) กล่าวว่า แผนที่ความคิด เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนที่มีปัญหาทางการอ่านมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลัก และความคิดรองในเรื่องที่อ่านช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้ตรงตามเจตนาของผู้เขียน อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาด้านการอ่านเพื่อเข้าใจของผู้เรียนได้ โดยได้เสนอแนะการนำแผนที่ความคิดไปใช้ในการสอนอ่านภาษาอังกฤษไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนโดยการระดมความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านหรือหัวข้อ

2. ครูนำเสนอแผนที่ความคิด โดยอาจเป็นแผนที่ความคิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องเพียงบางส่วนรวมถึงการใช้สี ลูกศร สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่าน หรืออาจเป็นแผนที่ความคิดโล่ง ๆ ที่ให้ผู้เรียนเติมข้อมูลลงไปเอง ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน

3. ครูอธิบายถึงลักษณะโครงสร้างหรือรูปแบบของแผนที่ความคิดที่ใช้ รวมถึงการจัดวางโครงสร้างของบทอ่านให้กับผู้เรียน

4. ครูและผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อเรื่องและเติมข้อความลงในแผนที่ความคิดให้สมบูรณ์

5. หลังจากการทำแผนที่ความคิดที่เสร็จแล้ว ครูอาจใช้แผนที่ความคิดที่สร้างขึ้นนำไปสู่การเรียนรู้ในทักษะอื่น ๆ เช่น การพูด หรือ การเขียน เป็นต้น

กรมวิชาการ. (2545: 140) ได้กล่าวถึง การใช้แผนที่ความคิดในการสอนไว้ดังนี้

1. ใช้ในการเตรียมการอ่าน การอ่านและการฟังจะเกิดความเข้าใจได้ก็เมื่อผู้อ่านและผู้ฟัง ต้องมีประสบการณ์พื้นฐานในเรื่องที่อ่านและฟังก่อนเสมอ แผนที่ความคิดจะช่วยให้การประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนช่วยกันระดมสมองเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านก่อนว่า ผู้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านอย่างไรบ้าง ในระหว่างระดมสมอง ผู้เรียนจะใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

2. ใช้ในระหว่างอ่าน ในขณะที่ผู้เรียนอ่านเรื่องผู้เรียนจะทำแผนที่ความคิดโดยเขียนเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านตามลำดับ

3. ใช้หลังการอ่าน เมื่อผู้เรียนอ่านจบแล้ว ผู้เรียนจะสร้างแผนที่ความคิดเพื่อช่วยในการสรุปเรื่องราวเป็นแผนภาพทำให้จำเรื่องราวได้แม่นยำ

4. ใช้แผนที่ความคิดในการเล่าเรื่องและการรายงาน ในขณะที่เล่าเรื่องและการรายงาน ผู้เรียนจะใช้แผนผังที่สร้างขึ้นมาเล่าเรื่องหรือการรายงานเรื่องราวให้ชั้นเรียนทราบสั้น ๆ

5. ใช้แผนที่ความคิดในการเขียนย่อเรื่องหรือย่อความ หากผู้เรียนอ่านเรื่องแล้วจัดทำแผนที่ความคิด และนำแผนที่ความคิด และนำแผนที่ความคิดนั้นเขียนสรุปความ จะทำให้ผู้เรียนสามารถจับประเด็นที่ย่อเรื่องได้ครบถ้วนและสมบูรณ์

6. ใช้แผนผังความช่วยในการเขียนเรื่อง การเตรียมการเขียน หากผู้เรียนช่วยกันระดมสมองและจัดความคิดเพื่อเป็นโครงเรื่องที่เขียนต่อไป

7. แผนที่ความคิดสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียน ช่วยพัฒนาความเข้าใจ การอ่านและความสามารถในการจำเรื่องราวได้แม่นยำขึ้น ช่วยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2534: 31) กล่าวว่า การสอนอ่านโดยใช้เทคนิคแผนที่ความคิดนั้น สามารถนำมาใช้ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญของเรื่อง การลำดับเรื่อง การโยงความสำคัญของเรื่องที่สัมพันธ์ การเปรียบเทียบความคล้ายคลึง และความแตกต่างของเรื่อง

ชลวิภา เฟื่องกาญจน์.(2547) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แผนที่ความคิดสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางภาษาโดยตรงทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยสามารถใช้ในการวางแผนการสอนแต่ละชั้น คือ ขั้นนำ (Presentation) ขั้นฝึก (Practice) ขั้นนำไปใช้ (Production) ซึ่งทักษะการฟังและการอ่านสามารถปรากฏอยู่ในขั้นนำหรือขั้นฝึกได้ ส่วนทักษะการพูดและการเขียนนั้นสามารถอยู่ในขั้นนำไปใช้

2.4.7 ประโยชน์ของแผนผังความคิด

ปูซาน (Buzan and Buzan.1977) ได้เสนอประโยชน์ ลักษณะเด่นของแผนที่ความคิดตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ล้วนแต่เป็นประโยชน์ซึ่งเราสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์และปัญหาที่เราต้องเผชิญอยู่ได้เป็นอย่างดี สรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ของแผนที่ความคิดต่อการเรียนการศึกษาศึกษาการเตรียมสอบว่า แทนที่เราจะดูสมุดงานหลาย ๆ หน้าในแต่ละวิชาที่เรียน เราใช้แผนผังความคิดแผ่นเดียวก็พอ แล้วสามารถรวมเป็นMaster Mind Map ซึ่งจะทำให้การสอบง่ายมากขึ้นไปอีก แผนที่ความคิดจำง่าย ไม่เครียด ทำให้เราได้คะแนนดี และยังทำให้เรา ได้เรียนอย่างสนุกสนานอีกด้วย

2. ประโยชน์ต่อสมาธิการผัดวันประกันพรุ่ง เพราะการสั่นไหว ความสนุกสนาน ความรวดเร็ว สีสัน ภาพ ความรื่นเริงในการเขียนแผนที่ความคิดจะช่วยตรึงความสนใจของคุณไว้ได้จริง ช่วยสร้างสมาธิให้เราจะไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และมีแรงจูงใจในการทำงาน

3. ประโยชน์ต่อความคิดริเริ่มสร้างสรรค์/การระดมสมอง-การจัดรูป-การใช้เหตุผล-การหยุดคิด เพราะจากการริเริ่มไปจนถึงการหยุดคิด เราจะเห็นว่าแผนที่ความคิดช่วยเราได้ตลอดทั้งการให้ คุณภาพ ปริมาณ ความชัดเจน การจัดรูปแบบความคิดของคุณ และช่วยให้มีการคิดที่มีชีวิตชีวาดีขึ้น

4. ประโยชน์ต่อการจำ การฟื้นความจำ เพราะแผนที่ความคิดเต็มไปด้วยสีสัน และคำที่มีคุณภาพ ตลอดจนการป้อนข้อมูลให้โยงกันตามธรรมชาติ เข้าสู่สมองเรา ทำให้เราสามารถจำและเรียกความจำมาได้อย่างดีที่สุด

5. ประโยชน์ต่อการสื่อสารการพูดในที่สาธารณะ เพราะเราสามารถเขียนหัวข้อที่เราอยากพูดในรูปแบบที่ยืดหยุ่นได้ด้วย แผนที่ความคิดช่วยให้เรามั่นใจว่าจะไม่ตกหล่นประเด็นสำคัญ ๆ ไปในเวลาที่เรากำลังพูดกับคนหมู่มาก ทั้งยังจำง่าย และไม่หลงประเด็นอีกด้วย

6. ประโยชน์ต่อการวางแผนการจัดลำดับความสำคัญก่อนและหลัง เพราะเราสามารถเขียนสิ่งที่เราจะทำทั้งหลายแหล่ลงในหน้ากระดาษแผ่นเดียว อะไร ๆ ที่ขาดตกบกพร่องหรือซ้ำซ้อน ก็จะชัดเจนขึ้นอีกด้วย เป็นการช่วยจัดลำดับสำคัญ ก่อน-หลัง และยังช่วยบริหารเวลาของ

เรื่องต่าง ๆ ที่จะทำ การทบทวนครั้งสุดท้าย การขีดเครื่องหมายตามงานที่ทำเสร็จแล้วจะทำให้แผนงานของคุณมีประสิทธิภาพ มากขึ้น

7. ประโยชน์ต่อปัญหาการวิเคราะห์การตัดสินใจ เพราะหลังจากที่ได้ดูมุมมองต่าง ๆ และข้อเท็จจริงแล้ว เราจะมีความรู้สึกและผลพวงอย่างรอบด้านแล้วในแผนที่ความคิดแผ่นเดียว จะช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ และประเมินหาทางเลือกที่ดีที่สุด มันทำให้เราเห็นภาพรวมได้ด้วยการมองปราดเดียว

2.4.8 การนำแผนผังความคิดไปใช้

Buzan and Buzan (1997) ได้เสนอแนะการนำแผนที่ความคิดไปใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การจดบันทึก (note taking) การจดบันทึกโดยทั่วไป คนส่วนใหญ่มักใช้การจดแบบนวนอนหรือแนวตั้งทางเดียวตามส่วนของภาษานั้น ๆ ทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากการจดบันทึกอย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่เห็นถึงจุดสำคัญและเนื้อหาอย่างชัดเจน แต่หากเปลี่ยนเป็นรูปแบบการจดบันทึกเป็นแผนผังทางปัญญา จะทำให้ผู้จดบันทึกเห็นถึงจุดสำคัญและความเชื่อมโยงของเนื้อหาจนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ มากขึ้น

2. การตัดสินใจ (decision making) ในการตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยปกติมักจะไม่สามารถเห็นถึงผลดีหรือผลเสียได้ชัดเจน ทำให้การตัดสินใจในบางครั้งเกิดความผิดพลาด เกิดผลเสียมากมายกับตนเองและส่วนรวมได้ แต่ถ้าใช้แผนผังทางปัญญาประกอบการตัดสินใจ จะทำให้เห็นผลดีหรือผลเสีย อันเนื่องมาจากการตัดสินใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้โอกาสตัดสินใจผิดพลาดมีน้อยลงด้วย

3. การเสนอผลงาน (presentation) การเสนอผลงานที่ทำโดยทั่วไป บางครั้งทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจ ไม่เห็นภาพหรือองค์ประกอบของสิ่งที่กำลังแสดง รวมไปถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบย่อยอีกด้วย แต่ถ้าใช้แผนผังทางปัญญาในการเสนอผลงาน จะทำให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่ต้องการแสดง รวมทั้งการเชื่อมโยงขององค์ประกอบและมีการเน้นความสำคัญ ทำให้การเสนอผลงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การแก้ปัญหา (problem solving) เมื่อบุคคลพบกับปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ไขได้เป็นเพราะไม่ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริง และไม่สามารถคิดกระบวนการที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ แต่ถ้าใช้แผนที่ความคิดในการแก้ปัญหา ก็จะทำให้ผู้แก้ปัญหามองถึงสาเหตุที่แท้จริงง่ายขึ้นและยังเชื่อมโยงสาเหตุกับปัญหาได้ง่ายขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างทางเลือกที่หลากหลายและสามารถลำดับวิธีการแก้ปัญหาได้สะดวกขึ้น

5. การวางแผน (planning) การวางแผนที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ อาทิเช่น จุดประสงค์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง สถานที่ เวลาที่เหมาะสม เป็นต้น เพราะฉะนั้นหากใช้แผนที่ความคิดในการวางแผนก็จะทำให้วิเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวได้ง่ายและครบถ้วน ทำให้การวางแผนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า แผนที่ความคิดที่ดีจะมีประโยชน์อย่างมากต่อการจดบันทึกที่เข้าใจง่ายนำไปเป็นข้อมูลที่ชัดเจนต่อการวางแผนเพื่อตัดสินใจในการเสนอผลงานและแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 ผลงานวิจัยในประเทศ

2.5.1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

ญาณัญญา ศิริภักตร์ธาดา. (2553). การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาด โดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active learning) แผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาด โดยการสอนแบบมีส่วนร่วมพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า POARE MODEL ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญคือ อาจารย์เตรียมความพร้อม (P) นักศึกษาทราบทิศทางในการเรียน (O) นักศึกษาเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (A) อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (R) และประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน (I) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และเมื่อนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้กับนักศึกษาในกลุ่มทดลองและควบคุม พบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 โดยกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม

พระมหาอรุณพงษ์ อตถญาโณ, บัณฑิต ภูษิตจริงพันธุ์, คชา ประณีตพลกรัง, บัณฑิต ธรรมบุตร (2562). ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาหลักภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาหลักภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 คน พบว่าผลการจัดการเรียนรู้ Active Learning ในวิชาหลักภาษาไทยในภาพรวมพบว่ากิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้กับนักศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าผลที่นักศึกษาได้รับมากที่สุดคือ กิจกรรมที่ผู้สอนจัดส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมาคือ นักศึกษาฝึกการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิด

สำนักงานศึกษาธิการภาค 3 (2563). ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 จำนวน 191 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลคือครูผู้สอนจำนวน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 726 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบใช้คำถาม รองลงมาได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การเรียนรู้แบบใช้เกม การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ตามลำดับ และผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ปัญหาที่พบ คือ 1. ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ไม่สอดคล้องกับกิจกรรม 2 คือ การออกแบบกิจกรรมยังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน 3 กิจกรรมและสื่อการสอนยังไม่กระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านต่าง ๆ

4 ปัญหาที่พบมากที่สุดคือด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก คือเครื่องมือวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรม ตัวชี้วัดและจุดประสงค์

2.5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2550) ได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อประมวล วิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ กระทำอยู่ และวิจัยและพัฒนากระบวนการการเรียนรู้บนฐานจิตตปัญญาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยปัจจัยที่สำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความรักความเมตตา ความตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง คิดใคร่ครวญ เห็นเชื่อมโยง การคิดเชิงวิพากษ์ และวิจารณ์ญาณ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเรียนรู้แบบองค์รวม กัลยาณมิตร แบบอย่างครูผู้สอน ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื้อหาหลักสูตร วัฒนธรรมองค์กรและการจัดการเรียนรู้

ศิริประภา พุทธิกุล (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัย วิทยาลัยศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า 1) นิสิตได้เรียนรู้การมีสติกับปัจจุบันขณะ มีความเข้าใจตนเอง ยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ ได้เรียนรู้วิธีการหลากหลายในการพัฒนาตนเอง มีปัญหาในการน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ และพัฒนาการรับรู้รับฟังอย่างลึกซึ้ง 2) นิสิตมีการเปลี่ยนแปลงต่อจิตสำนึกส่วนรวม คิด มีความเข้าใจ ความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด มุมมอง และสัมพันธภาพต่อผู้อื่นในทางสร้างสรรค์ การมีชุมชนกัลยาณมิตรที่ช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนพื้นฐานของขอบข่ายรายวิชาและนิสิตมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ทุกคน

2.5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Teaching)

ดุจดือน เขียวเหลือง, วารินทร์ แก้วอุไร, พูลสุข หิงคานนท์, สายฝน วิบูลสรณรงค์. (2556). ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลทั้ง 5 ขั้นตอน คือ 1) การระบุประเด็นปัญหา ทางจริยธรรม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) การวิเคราะห์ทางเลือก 4) การตัดสินใจเลือกและนำไปปฏิบัติ และ 5) การประเมินผลลัพธ์มีปัญหายุ่งยากในระดับมากควรเสริมสร้างแก่นักศึกษาพยาบาล กระบวนการสะท้อนที่มี ความสำคัญจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลมี 7 ขั้นตอน และผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบที่พัฒนาขึ้นพบว่า 3.1) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิชาจริยศาสตร์ และกฎหมายวิชาชีพพยาบาล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.2) นักศึกษามี ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 3.3) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีพฤติกรรมการสะท้อนคิดโดยรวมอยู่ในระดับดี

ปิยพจน์ ตัณฑะผลิน (2559). ได้ศึกษารูปแบบการเรียนออนไลน์โดยการสะท้อนคิด ร่วมกันด้วยกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการสะท้อนคิดร่วมกันด้วย กรณีศึกษา มีด้วยกัน 4 ขั้นตอน คือ 1) ทบทวนประสบการณ์ 2) วิเคราะห์กรณีศึกษา 3) สรุปสิ่งที่ได้ จากการศึกษา 4) เสนอแนวทางการจัดการสถานการณ์ในอนาคต และพบว่าหลังการใช้รูปแบบการเรียน ออนไลน์โดยการสะท้อนคิดร่วมกันด้วยกรณีศึกษา พบว่าผู้เรียนมีทัศนคติต่อพฤติกรรมที่มีแนวโน้ม เป็นการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตหลังการทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และพบผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของ นิสิตนักศึกษาครูที่ทำกิจกรรมสะท้อนคิดร่วมกันแบบเปิดเผยตัวตนและไม่เปิดเผยตัวตนพบว่าไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพรรณิการ์ ชนะนิล (2560). ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ด้วยกิจกรรมสะท้อนคิด โดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา ครู ด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ได้ขั้นตอนการทำกิจกรรมสะท้อนคิด ดังนี้ 1.1) สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ให้ผู้เรียน เกิดความผ่อนคลาย ไม่กดดัน 1.2) ให้ความรู้พื้นฐานในการเขียนสะท้อน และยกตัวอย่างการเขียน สะท้อนรูปแบบ ต่าง ๆ 1.3) กำหนดกรอบการเขียนสะท้อนโดยใช้รูปแบบ 3-R ได้แก่ Reaction, Relevance, Responsibility 1.4) นำผล การสะท้อนมาปรับปรุงการสอนเป็นระยะ โดยการเขียน ตอบกลับการชมเชย การขอโทษ และให้กำลังใจในการเขียนสะท้อนในครั้งถัดไป 2) ผลการศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผล และประเมินผลทางคณิตศาสตร์ พบว่าโดยภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรม สะท้อนคิดในรายวิชา การวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.35 คิดเป็นร้อยละ 86.97 โดยมีความคิดเห็นด้านผู้สอนอยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมสะท้อนคิด

สุมาลี พรหมชาติ. (2561). การสอนโดยเน้นการคิดสะท้อนเพื่อส่งเสริม ความสามารถด้านวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า 1. ความสามารถด้านวิจัยในชั้นเรียนหลังการสอนโดยเน้นการคิดสะท้อน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.91) ผ่านเกณฑ์ 2.ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถด้านวิจัยในชั้นเรียน เห็นว่าก่อน การสอนโดยเน้นการคิดสะท้อนมีความสามารถระดับน้อยที่สุด หลังการสอนเห็นว่ามีมีความสามารถ ระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความคิดสะท้อนหลังการสอนพบว่า ทำเป็นประจำเรื่องคิด ทบทวนว่ากำลังเรียนอะไรและเรียนเพื่ออะไร ทบทวนเนื้อหาและสร้างข้อสรุปเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น ทบทวนว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้เรียนรู้อย่างไร ทบทวนและเชื่อมโยงความรู้แต่ละวิชาเข้าหากัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้หลังใช้การสอนโดยเน้นการคิดสะท้อน ด้าน ประโยชน์ ของการเขียนบันทึกการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งเรื่องการเขียนบันทึกทำให้มีทักษะ การตัดสินใจดีขึ้น ทำให้คิดทบทวนประสบการณ์ของตนเองทั้งทางบวกและทางลบ ทำให้เข้าใจ ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ด้านอุปสรรคของการเขียนบันทึก การเรียนรู้ เห็นด้วยปานกลาง เรื่องการมีเวลาอันจำกัดทำให้เรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ความไม่คุ้นเคย

กับการเขียนบันทึก เป็นอุปสรรคของการเรียนรู้ การหาประเด็นการเรียนรู้ไม่ได้เป็นอุปสรรคของการเขียนบันทึก คำชี้แจงที่ น้อยเกินไปทำให้เขียนบันทึกได้ไม่ดี ด้านระดับการคิดสะท้อน ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 2 คือ การอธิบายความรู้สึกที่เกิดขึ้น

ชนิตวิปยา แสงเย็นพันธุ์ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ, ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ (2562). ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิดโดยใช้การเขียนบันทึกสะท้อนกับพนักงานส่วนสำรองที่นิ่งและบัตรโดยสารสายการบินบางกอกแอร์เวย์สที่มีสถานภาพเป็นพนักงานประจำ และปฏิบัติงาน ณ สำนักงานขายภายในประเทศไทยที่อาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิดโดยใช้การเขียนบันทึกสะท้อนมีผลต่อการส่งเสริมการสะท้อนคิด ดังนี้ 1) ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มทดลองมี ค่าเฉลี่ยของลักษณะการสะท้อนคิดแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยของการสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของการสะท้อนคิดแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของการคิดแบบสะท้อนคิดสูงกว่ากลุ่มควบคุม 3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิดโดยใช้การเขียนบันทึกสะท้อนมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรม การเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

พิชญ์วิวิธ ลินสวัสดิ์. (2562). ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการสะท้อนคิดต่อพฤติกรรม การสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาล. ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรม การสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาลหลังจัดการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดโดยรวมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเขียนบันทึกการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทำให้ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์รอบตัว รองลงมาคือ ทำให้มีความรับผิดชอบและทำให้ได้ค้นคว้าเรียนด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคของการเขียนบันทึกการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีเวลาจำกัดทำให้เรียนรู้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร รองลงมาคือการหาประเด็นการเรียนรู้มาเขียนบันทึกไม่ได้และไม่คุ้นเคยกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้ สถาบันการศึกษาจึงควรสนับสนุนจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดในวิชาทางการพยาบาลเพื่อเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์สามารถเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้

2.5.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแผนผังความคิด

ปิยะรัตน์ ตีกริ.(2545).ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดท่าทอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ปการศึกษา 2545 ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด มีคะแนนความสามารถในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนความสามารถในการอ่าน

ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด มีคะแนนเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรสุรีย์ วิภาศรีนิมิต. (2554). ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการเขียนแผนที่ความคิด กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา RT305 การผลิตรายการโทรทัศน์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนของนักศึกษาที่ทดลองใช้การเขียนแผนที่ความคิดเป็นเทคนิคในการเรียนรู้เพิ่มเติมในวิชา RT 305 การผลิตรายการโทรทัศน์ขั้นต้นในปีการศึกษา 2553 นั้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษาที่ไม่ได้ใช้การเขียนแผนที่ความคิดในวิชาเดียวกัน ในปีการศึกษา 2550 ปีการศึกษา 2551 และปีการศึกษา 2552 และมีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับนักศึกษาที่ไม่ได้ใช้แผนที่ความคิดในปีการศึกษา 2550 และปีการศึกษา 2551 แต่ไม่แตกต่างกับนักศึกษาในปีการศึกษา 2552 แสดงว่า การใช้แผนที่ความคิดอาจมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนของนักศึกษาหลังการทดลองใช้แผนที่ความคิดสูงขึ้น

เฉลิมลักษณ์ เหลาเตว. (2557). ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ความคิดและเทคนิคหมวกหกใบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนน่านบัวราชบุรีบำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ความคิดและเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 83.29/81.54 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ความคิดและเทคนิคหมวกหกใบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ความคิดและเทคนิคหมวกหกใบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) เจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาประวัติศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27

สุกานดา เปี่ยมบริบูรณ์. (2558). ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการเขียนแผนที่ความคิด กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาคือ นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิศูนย์สุพรรณบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ รหัสวิชา 603-12-02 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 33 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยการใช้แผนผังความคิด มีคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง 2. นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลชั้นปีที่ 1

ที่เรียนโดยการใช้แผนผังความคิด มีความพึงพอใจต่อการใช้แผนที่ความคิดในวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อการเรียนรู้

อัศรชัย ปัญญาคม. (2559). ศึกษาการพัฒนาการเขียนแผนผังความคิด (Mind Mapping) เรื่อง สงครามไทยกับพม่าสมัยอยุธยา สำหรับนักศึกษาระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ ฯ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเรียนวิชา ประวัติศาสตร์ของนักศึกษาสาขาการโรงแรมโดยสรุปเนื้อหา ความคิดรวบยอดของผู้เรียน พบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.94$ และ $S.D. = .47$ โดยอันดับแรก คือ ด้านทักษะและความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.97$ และ $S.D. = .51$) รองลงมาด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{X} = 3.96$ และ $S.D. = .50$) และด้านเนื้อหาถูกต้องครอบคลุม ($\bar{X} = 3.90$ และ $S.D. = .56$)

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.5.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เคทลอร์และคณะ (Detlor et al. 2012: 147-161) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักศึกษา ในการเรียนรู้ระบบสารสนเทศโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก การศึกษานี้ศึกษาประโยชน์ของการใช้ กระบวนการการเรียนรู้แบบเชิงรุกในการให้ข้อมูลความรู้ ซึ่งสมมติฐานการวิจัยคือ คือวิธีการเรียนรู้ เชิงรุกจะส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มมากกว่า วิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิมเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศที่นักศึกษาเป็นผู้รับข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยการสำรวจกับนักศึกษาปริญญาตรี 372 คน ที่นักเรียนที่มีประสบการณ์ทั้งโอกาสในการเรียนรู้ แบบดั้งเดิมและแบบเรียนรู้เชิงรุก ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมไม่ได้เป็นรูปแบบ การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนในการได้รับประโยชน์ผลเท่ากับอัตราผลตอบแทน การเรียนการสอนเชิงรุกที่มากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกเพียงครั้งเดียวเพียงพอที่จะให้ผลผลิตอย่างมี นัยสำคัญและสนับสนุนผลการเรียนรู้ของนักเรียนเหมาะสำหรับการเรียนแบบปฏิบัติงานในการทำงาน ที่มีทรัพยากรสภาพแวดล้อมการศึกษาจำกัด

มูโนส (Munoz et al.2013: 27-38) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 1 สาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และสาขาวิศวกรรมของ Universidad Cattolica de la Santissima Concepcion ประเทศชิลี โดยใช้วิธีการสอนแบบ CDIO ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการพัฒนาที่ใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน กรณีศึกษา การอภิปรายกลุ่มเล็ก ๆ ผลการศึกษาพบว่าความเข้าใจใน เนื้อหาของนักศึกษาดีขึ้น มีความพยายามในการเรียนรู้ เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น นักศึกษามี ความพึงพอใจกับการเรียนรู้เชิงรุก ได้ทำงานเป็นทีมและได้ข้อเสนอแนะย้อนกลับเกิดปฏิสัมพันธ์กับ อาจารย์และเพื่อน

โทมัส (Thomas.2004: 1-5) ศึกษาความรู้และความเชื่อมั่นของนักศึกษาเภสัช ศาสตร์ที่เรียนโปรแกรมคลินิกวิทยาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก มีวัตถุประสงค์เพื่อวัด การเปลี่ยนแปลงของคะแนนความรู้และความเชื่อมั่นหลังจากที่เสร็จสิ้นการเรียนรายวิชาพิษวิทยาทาง คลินิก โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สองในสาม ของกิจกรรมในการเรียนการสอนเป็นการนำเสนอผลงานของนักศึกษา และให้เพื่อนที่ไม่ได้นำเสนอ

ประเมินเพื่อนโดยการตั้งคำถามจากการนำเสนอหรือการเขียนคำถามในเนื้อหาที่นำเสนอมี การทดสอบรายสัปดาห์ อภิปรายและร่วมสรุปเนื้อหาที่เรียน ผลการศึกษาพบว่าหลังจากเสร็จสิ้น การเรียนคะแนนความรู้และคะแนนความเชื่อมั่นของนักศึกษาเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์กัน

2.5.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

โนซาวา อะยาโกะ (Nozawa, Ayako) 2004 นักศึกษาปริญญาเอกจาก มหาวิทยาลัยโตรอนโต ประเทศแคนาดา ได้ศึกษาเรื่อง “A way to awakening Five educator experiences of integrating contemplative practices into their live (Ontario)” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาถึงการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเป็นองค์รวมของนักศึกษาจำนวน 5 คน ที่ได้ฝึกสมาธิ โยคะและไทเก็ก มาเป็นเวลา 6-15 ปี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการใช้ทัศนศิลป์และบทกวีกรองเพื่อสื่อถึงประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น การศึกษา พบว่าการนำแนวปฏิบัติแบบจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในชีวิตครู ส่งผลต่อการพัฒนาตัวครูอย่างเป็นองค์รวมทั้งในแง่คุณภาพชีวิตส่วนตนและการสอน โดยพบว่าครูที่ปฏิบัติสมาธิแบบจิตตปัญญาศึกษามี การรับรู้ตนเอง ที่สูงขึ้น สอนได้อย่างเป็นธรรมชาติ และยังพบว่าครูเหล่านี้ สามารถช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้เป็นองค์รวม และพัฒนาตนได้ดีเช่นกัน

คอนติ สก็อตต์และเดวิด แพททริก (Conti, Scott, and David Patrick.2002) นักศึกษาปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้ศึกษาเรื่อง “The spiritual of teachers: A Study of holistic education and the holistic perspective “ โดยศึกษาชีวิตครูมัธยม 4 คน โดยเฉพาะมิติทางจิตวิญญาณ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ครูใช้แนวทางการเรียนรู้แบบองค์รวมในการเรียนการสอนและยังใช้หลักการเรียนรู้แบบองค์รวมในการสร้างความตระหนักรู้ในชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ยังเน้นเรื่อง “การมีจิตตื่นรู้” เป็นแก่นสำคัญของการคิดแบบเชื่อมโยง อันเป็นหัวใจของการเรียนรู้แบบองค์รวมนอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษายังมุ่งพัฒนา นักเรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณอย่างบูรณาการควบคู่กันไป และงานวิจัยชิ้นนี้ยังชี้ด้วยว่าครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนแบบองค์รวมมักมีความเชื่อและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสูง มองงานสอนเป็นงานที่มีคุณค่าทางทางจิตวิญญาณต่อตนเอง

2.5.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสะท้อนคิด

Dean, Skyes, Agostinho & Clements (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจ ประโยชน์และข้อจำกัดการประเมินผลโดยใช้การสะท้อนผลการเรียนรู้ในหลักสูตรการบูรณาการ การเรียนรู้กับการทำงานของนักศึกษา University of Wollongong จำนวน 83 คน การประเมินผล การเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยใช้การสะท้อนผลการเรียนรู้มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งสภาพส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมของการสะท้อนผลการเรียนรู้และเครื่องมือในการประเมินผล รวมถึงการเลือกโครงสร้างและองค์ประกอบที่เหมาะสม ผลการศึกษาได้ข้อสรุปและนำเสนอหัวใจหลัก ในการพัฒนาวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยการสะท้อนคิด ดังนี้ 1) การเขียนบันทึก ประจำวันตั้งแต่เริ่มต้นปฏิบัติงาน เพื่อให้ นักศึกษารวบรวมข้อมูล เหตุการณ์และติดตามความก้าวหน้า การปฏิบัติงาน การสะท้อนคิดในช่วงเวลาที่ เหมาะสมระหว่างการปฏิบัติงานทำให้ผู้สอนสามารถ

สังเกตความเป็นอยู่ของนักศึกษาได้และนักศึกษามีความเข้าใจ ในการเรียนรู้ของตนเอง 2) การนำกรณีศึกษามาปรับใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดในกรอบที่สัมพันธ์กับประสบการณ์และการเรียนรู้ของตนเอง 3) การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดอย่างอิสระ โดยใช้คำถามช่วยกระตุ้นการ สะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้

McRae (2014) ได้ทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ ความรู้ในการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการการเรียนรู้และสหกิจศึกษา รวมถึงการพัฒนา รูปแบบทฤษฎี การเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาคำตอบให้กับคำถามวิจัยที่ว่า “การเรียนรู้ การสอนและการปฏิบัติงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้” โดยมีนักศึกษานักเรียนที่ปรึกษา และผู้ประสานงานสหกิจศึกษา ร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ซึ่งแบ่งกรณีศึกษา ออกเป็นสี่กรณีจากนักศึกษาจำนวน 4 คน ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์ช่วงเริ่มต้นของการปฏิบัติงาน และในช่วงท้ายของการปฏิบัติงาน และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้มา วิเคราะห์ โดยใช้ Kelly Repertory Grid เป็นเครื่องมือเพื่ออธิบายการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการการเรียนรู้และสหกิจศึกษา ตามหลัก ทฤษฎี กิจกรรม (Activity Theory) ของ Engstrom ซึ่งกล่าวถึงการเรียนรู้เกิดขึ้นและมีเพิ่มมากขึ้น จากกระบวนการในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยสรุปการวิจัยแสดงให้เห็นรูปแบบทฤษฎี การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือสหกิจศึกษาและการบูรณาการ การเรียนรู้กับประสบการณ์ (Cooperative and Work Integrated Education - CWIE) ซึ่ง ประกอบด้วยมิติที่ไม่ตายตัว ดังนี้ (1) ตรรกวิทยาหรือความเป็นเหตุเป็นผล กระบวนการคิดใคร่ครวญ ซึ่งเกิดขึ้นภายในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้วย ระบบการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (2) การเชื่อมโยงของปัญหาอุปสรรคและองค์ประกอบ ภายนอก สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่าง สร้างสรรค์ (3) สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนรวมถึงเพื่อนและ ครอบครัว ซึ่งส่งเสริมอารมณ์สร้างสรรค์เชิงบวกในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และ (4) การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

Roberts, A.(n.d.,p.16) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการสะท้อนคิดในประสบการณ์ การปฏิบัติงานตามวิชาชีพ การพัฒนารูปแบบแนวคิด โดยทั่วไปในรายวิชาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพมักจัดให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์การปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร การศึกษา การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสะท้อนคิดจากประสบการณ์มีส่วนทำให้นักศึกษามีการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นได้โดย จัดให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดด้วยการเขียนบันทึกประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการสะท้อนคิด ของนักศึกษามีแนวโน้มได้รับอิทธิพลมาจากบุคคลและความตั้งใจหรือการให้ความสำคัญต่อ การสะท้อนคิด เพราะนักศึกษาเห็นประโยชน์ที่จะนำความรู้ไปใช้ได้ นอกจากนี้กระบวนการและ การสนับสนุนการศึกษามีส่วนช่วยให้นักศึกษาสะท้อนคิดได้ดี

2.5.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแผนผังความคิด

Wang (2008,pp.3656-A) ได้ทำการสำรวจผลความรู้ก่อนการสอนและสำรวจ ยุทธวิธีการใช้แผนที่ความคิดในการจำแนกผลสัมฤทธิ์ตามความแตกต่างของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ยุทธวิธีที่ใช้ได้แก่ การจับคู่ การจำแนกบุพบทและการให้นักเรียนรวบรวมแผนที่ความคิด สื่อการสอน

ได้แก่เนื้อหาคำอธิบายรายวิชา Word 2000 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบทดสอบการจำแนก การใช้ถ้อยคำ แบบทดสอบวัดความเข้าใจ และแบบทดสอบรวม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักเรียนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 290 คน เป็นกลุ่มทดลอง 182 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้แผนที่ความคิด 50 คน กลุ่มที่ใช้แผนที่ความคิดจำแนกบุพพท 44 คน และกลุ่มที่ใช้แผนที่ความคิดรวบรวมนแนวคิดจำนวน 46 คน กลุ่มควบคุม 42 คน ใช้สถิติ MANOVA ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญไว้ที่ .05 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ยุทธวิธีการใช้แผนที่ความคิดทั้ง 3 แบบ ให้ผลในการจำแนกผลสัมฤทธิ์ไม่เท่าเทียมกันตามจุดหมายของการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างระหว่างการใช้แผนที่ความคิดในการจับคู่และพบความแตกต่างระหว่างการใช้แผนที่ความคิดในการรวบรวมนแนวคิดกับกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่ายุทธวิธีการใช้แผนที่ความคิดทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น โดยความรู้ก่อนสอนและการใช้แผนที่ความคิดไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

เซอร์ยานี (Suryani, 2015) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียน SMA N1 Kretex, Bantul, ยอร์กจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ในปีการศึกษา 2014/2015 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านที่ใช้เทคนิคการเขียนแผนผังความคิด สามารถพัฒนานักเรียนในด้าน การถอดความจากเรื่องที่อ่าน หาใจความสำคัญ หัวเรื่อง และเกิดการเรียนรู้คำศัพท์และการใช้เทคนิค แผนผังความคิด ยังเป็นแรงจูงใจในการเรียน การทำกิจกรรมในห้องเรียน นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วม กระตุ้นให้นักเรียนตั้งศักยภาพของตนเองออกมาใช้ ส่งผลให้มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ปัสปะการติกะ (Puspa Kartika, 2016) ได้ศึกษาการเพิ่มความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนผ่านการใช้เทคนิคการทำแผนผังความคิด กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (Grade 1) ในโรงเรียน SMAN1 Ngam Prah, Bandung Barat ประเทศอินโดนีเซีย ในปีการศึกษา 2016 จำนวน 30 คน โดยมีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาการใช้เทคนิคการทำแผนผังความคิด รวมไปถึงสื่อการสอน ใบงาน และการวัดประเมินผล 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้เทคนิคการทำแผนผังความคิดที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน 4) เพื่อศึกษาการตอบสนองของนักเรียนต่อการใช้เทคนิคการทำแผนผังความคิด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบ การสังเกตภายในชั้นเรียน และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าการใช้เทคนิคแผนผังความคิดสามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านให้สูงขึ้นได้

ลองกะ (Longa, 2016) ได้ศึกษาผลการใช้แผนผังความคิดในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน SMPK Sancta Familia Kupang ประเทศอินโดนีเซีย ในปีการศึกษา 2015/2016 โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด ผู้วิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้แผนผังความคิดสามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษได้แนะนำว่าการใช้กิจกรรมแผนผังความคิดถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ได้ดังนี้

E : engagement (การสร้างความสนใจ)
การเตรียมความพร้อม เปิดฐานใจให้ผู้เรียนมีสติอยู่กับปัจจุบันและสร้างแรงบันดาลใจให้อยากรู้ สนใจในเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการฝึกสติ กิจกรรม chick in การใช้สถานการณ์จำลอง รูปภาพ วิดีทัศน์สื่อ เป็นต้น
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
Hladis (2005) ได้กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาว่า “เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา 3 ชั้น หรือ ปัญญา 3” ได้แก่ ชั้นที่หนึ่ง การฟัง (hearing) รวมถึงการรับรู้ทางอื่นด้วย เช่น การอ่าน การสัมผัสต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ ชั้นที่สอง การน้อมสวโจอย่างใคร่ครวญ (contemplation) เป็นชั้นที่มุ่งเน้นความสนใจและเอาใจใส่ที่จิตใจ ซึ่งต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกน้อมสวโจอย่างใคร่ครวญของผู้เรียน ชั้นที่สาม การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) โดยการฝึกสมาธิเฝ้ามองดูจิตด้วยเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นชั้นที่สำคัญที่สุด

A : appreciate (การเห็นคุณค่า)
การแสดงความคิดเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่เรารู้และมองเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้เรียนไปทำไม สำคัญอย่างไรและจะนำไปใช้อย่างไร
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้ระบุแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการการเรียนรู้แบบเชิงรุกว่า สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียบเรียงงานกับชีวิตจริงและนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

P : Practice (ลงมือปฏิบัติ)
การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม โดยใช้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ กระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ในรูปแบบต่าง ๆ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ไว้ดังนี้ 1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 2. คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า สังเคราะห์ 3. สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ

แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
ชลลดา ทองทวีและคณะ (2551) สรุปสังเคราะห์แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า ข้อหนึ่งว่าการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ตรงเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความรู้

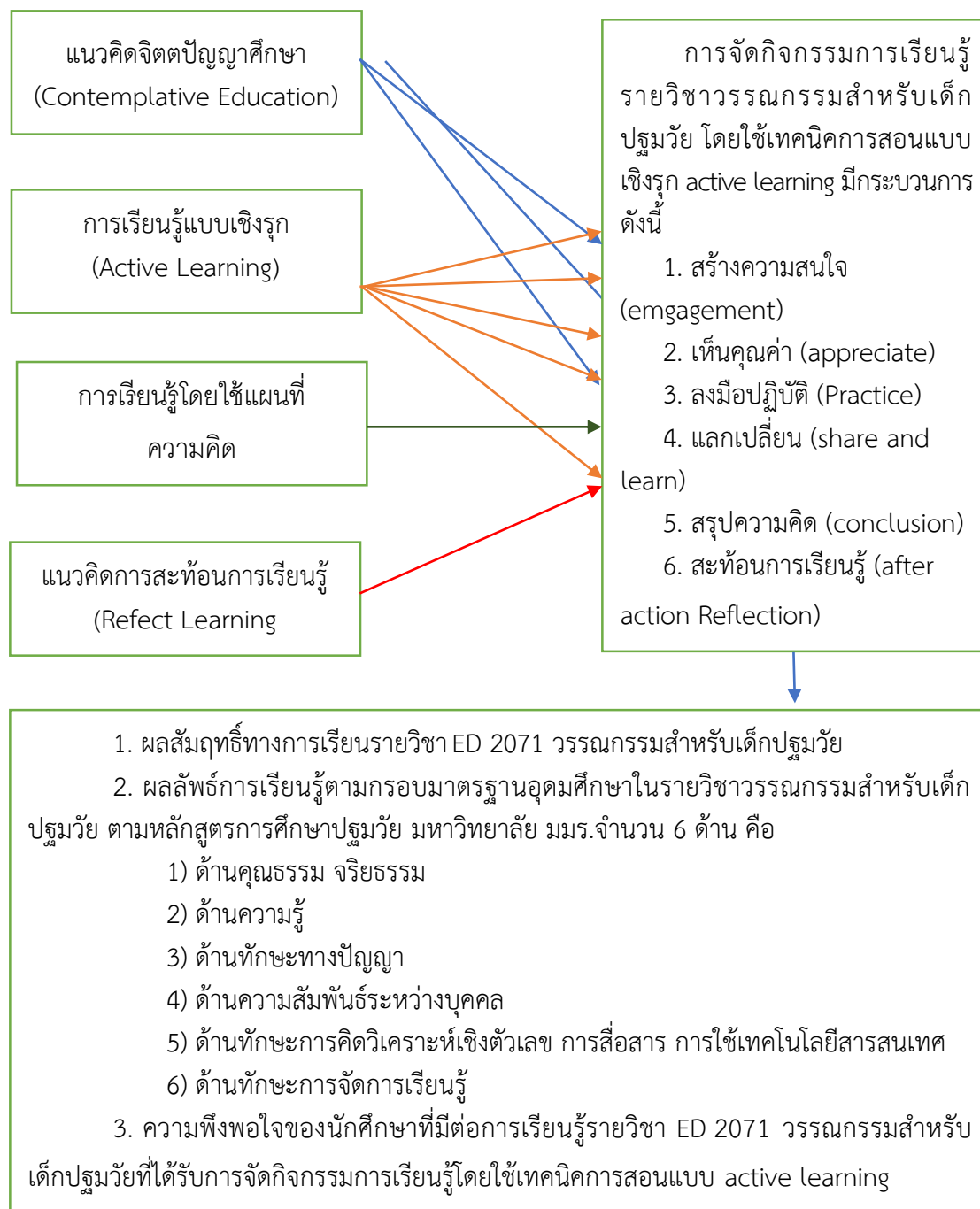
S : share and learn (การแลกเปลี่ยนเรียนรู้)
การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเนื้อหาหรือประสบการณ์ของผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ในประเด็นเนื้อหาแต่ละบทเรียน
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้อธิบายแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบน เชิงรุก Active Learning ไว้ว่าควรมีลักษณะ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า สังเคราะห์ สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
ชลลดา ทองทวีและคณะ (2551) ได้สรุปแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าควรให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

C : conclusion (สรุปความคิด)
การสรุปข้อคิดเห็น องค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ในบทเรียนต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ เจตคติ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเสนอใช้เทคนิคแผนผังความคิด
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping)
ปูซาน (Buzan and Buzan.1977) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ว่า มีประโยชน์ต่อการจำ การวางแผนจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง วิเคราะห์หัดตัดสินใจ และประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด ทำให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่คิดและเรียนรู้ได้

A : after action Reflection (สะท้อนการเรียนรู้)
การสะท้อนความคิดสรุปถึงสาระสำคัญ/แก่นของความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริง โดยการสะท้อนสามารถดำเนินได้หลายวิธี เช่น การเขียนสรุป การทำคลิป วิดีทัศน์ การแสดงละคร เป็นต้น
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Learning)
Stephen Brookfield (1995) ได้ให้แนวคิดว่าการสะท้อนการเรียนรู้เป็นการใช้กระบวนการคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองการจัดการเรียนรู้ของตนเองหรือบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
ในขั้นตอนนี้ใช้แนวคิดของการเรียนรู้เชิงรุก (Active-Learning) ที่เชื่อว่าผู้เรียนและผู้สอนควรมีการให้ข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิด เพื่อนำผลไปพัฒนาต่อไป

2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอรัญญิก โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 แบบแผนการวิจัย
- 3.7 การดำเนินการวิจัย
- 3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอรัญญิก สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จำนวน 80 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอรัญญิก ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นการเลือกโดยพิจารณาและตัดสินใจของผู้วิจัยเอง เนื่องจากเป็นรายวิชาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบสอน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มคอ. 3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินคุณภาพแผนบริหารจัดการรายวิชา (มคอ.๓) รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และปรับปรุง ตามวิธีการวัดแบบลิเคิร์ทสเกล (Likert)

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้การใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ (curriculum mapping) รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ แสดงพฤติกรรมทุกครั้ง แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจบางครั้ง ตามวิธีการวัดแบบลิเคิธสเกล (Likert)

5. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการสอนในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด ตามวิธีการวัดแบบลิเคิธสเกล (Likert)

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มคอ. 3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3.1.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและมาตรฐานการเรียนรู้ นำมาวิเคราะห์ถึงความสำคัญ และลักษณะเฉพาะของวิชาเพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.1.3 ศึกษาแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning เพื่อนำมาพัฒนาการเขียนแผนบริหารจัดการรายวิชา (มคอ. 3)

3.1.4 จัดทำร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

3.1.5 จัดทำร่างแผนการสอน มคอ.3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ จำนวน 16 สัปดาห์ ดังตารางที่ 3.1

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนการสอน	ผลลัพธ์การเรียนรู้
1	แนะนำรายวิชา ชี้แจงและกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียนร่วมกัน มอบหมายงาน	- สนทนาเกี่ยวกับการเรียนในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย - ประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ และทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียน - การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงการเรียนรู้	- คะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		- การแลกเปลี่ยนสนทนา ความรู้เดิมเกี่ยวกับธรรมชาติ เด็กปฐมวัยและวรรณกรรม	
2	ความหมาย ความสำคัญของ วรรณกรรม และ ประเภทของ วรรณกรรมสำหรับ เด็กปฐมวัย	- กิจกรรมเจริญสติ - ล้อมวงสนทนาหัวข้อ “คุณค่าของวรรณกรรม” - แบ่งกลุ่มศึกษาความหมาย ความสำคัญของวรรณกรรม และประเภทของวรรณกรรม สำหรับเด็กปฐมวัยและ วิเคราะห์วรรณกรรมแต่ละ ประเภท - สรุปความคิดโดยใช้แผนผัง (Graphic Organizer) - สะท้อนการเรียนรู้ - มอบหมายงานกลุ่มศึกษา พัฒนาการและทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม สำหรับเด็กปฐมวัย	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่องานที่ ได้รับมอบหมาย 2. ด้านความรู้ ความ เข้าใจ - ความหมาย ความสำคัญและ ประเภทของ วรรณกรรมสำหรับเด็ก ปฐมวัย 3. ด้านทักษะทาง ปัญญา - การวิเคราะห์ วรรณกรรม 4. ด้านความสัมพันธ์ระ หว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม ร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด วิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การสื่อสารสรุป ความคิดโดยใช้แผนผัง (Graphic Organizer)

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
3	ธรรมชาติและ พัฒนาการด้านการ รับรู้ของเด็กปฐมวัย	- กิจกรรม Body Scan - สนทนาพูดคุยถึงประโยชน์ของการมีสติและการสร้างการรับรู้ที่เป็นปัจจุบันให้กับเด็กปฐมวัย - คู่มือที่เกี่ยวกับธรรมชาติและพัฒนาการด้านการรับรู้ของเด็กปฐมวัย - แบ่งกลุ่มสรุปหัวข้อธรรมชาติและพัฒนาการ โดยใช้แผนผัง (Graphic Organizer) และอาจารย์ผู้สอนร่วมสรุป - จับคู่การสะท้อนการเรียนรู้ (AAR) ประเด็นธรรมชาติและพัฒนาการ ด้านการรับรู้ของเด็กปฐมวัยสู่การปฏิบัติ โดยอาจารย์ผู้สอนร่วมชี้แนะ	1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม - ความซื่อสัตย์รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2. ความรู้ธรรมชาติและพัฒนาการด้านการรับรู้ของเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์วรรณกรรม 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การสื่อสารสรุปความคิดโดยใช้แผนผัง (Graphic Organizer)
4	ประเภทของ วรรณกรรม - นิทานสำหรับเด็ก - บทร้อยกรองสำหรับเด็ก - หนังสือภาพสำหรับเด็ก	- จับคู่สวดบท ถวายทอดความรู้สึกร่วมกับคู่สนทนา - เล่านิทานเรื่องที่ตนประทับใจให้เพื่อนฟัง พร้อมสะท้อนคุณค่านิทานที่ตนประทับใจให้เพื่อนฟัง - แบ่งกลุ่มศึกษาประเภทของวรรณกรรมและวิเคราะห์ลักษณะของวรรณกรรมที่ดีในแต่ละประเภท - นำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มโดย power point และ	1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม - ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - ความซื่อสัตย์ในการอ้างอิงเชิงวิชาการ 2. ความรู้ - ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกัน - ฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ วรรณกรรมประเภทนิทาน สำหรับเด็กเป็นรายบุคคล โดย อาจารย์ผู้สอนแนะนำและให้ ข้อเสนอแนะ - สรุปการเรียนรู้ประเภทของ วรรณกรรม - สะท้อนการเรียนรู้โดยการ เขียนบันทึก	- การวิเคราะห์ วรรณกรรมแต่ละ ประเภท 4. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม ร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การสื่อสาร การ นำเสนองานด้วย เทคโนโลยี
5	ความพร้อมและความ ต้องการในการใช้ หนังสือของเด็ก	- กิจกรรม “ฉันเป็นใคร” (เรียนรู้ตนเองและเป้าหมาย ในการเรียน) - ล้อมวงสนทนาโดยวาดภาพ หนังสือและสนทนาเกี่ยวกับ “หนังสือที่ฉันชอบ” - นักศึกษาดูวิดีโอเกี่ยวกับ เด็กปฐมวัยกับความต้องการ หนังสือ - แบ่งกลุ่มวิเคราะห์สิ่งได้จาก การดูวิดีโอและอภิปราย แลกเปลี่ยนประเด็นความ ต้องการในการใช้หนังสือของ เด็ก - สรุปและนำเสนอแนวคิดที่ ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันจาก วิดีทัศน์ - สะท้อนคิดการเรียนรู้ - นักศึกษาแต่ละกลุ่มวางแผน สังเกตพฤติกรรมเด็กเกี่ยวกับ การใช้หนังสือของเด็กปฐมวัย	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - จิตอาสา ความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้รับมอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจ - ความพร้อมและ ความต้องการในการใช้ หนังสือของเด็ก 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์การ เรียนรู้ การสังเกตและ วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ หนังสือเด็ก 4. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่ม ร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด วิเคราะห์เชิงตัวเลข

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		และศึกษาความคิดเห็นของครูในการใช้หนังสือเพื่อพัฒนาเด็กแล้วนำเสนอในคาบเรียนต่อไป โดยนักศึกษาออกแบบวิธีการนำเสนออย่างอิสระ	การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การสื่อสาร การนำเสนองาน
6	การใช้หนังสือกับเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย (ต่อ)	- ฟังเพลงบรรเลงตั้งจิตสมาธิ - สนทนาประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กในการใช้หนังสือและสัมภาษณ์ครูผู้สอน - นำเสนองานที่ได้ศึกษาตามแผน - นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนประเด็นพฤติกรรมเด็กและครูเกี่ยวกับการใช้หนังสือ - นักศึกษาแต่ละคนเขียนสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือกับเด็กปฐมวัย - นักศึกษาเขียนบันทึกสะท้อนการเรียนรู้	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - ความซื่อสัตย์ในการอ้างอิงเชิงวิชาการ 2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หนังสือกับเด็ก 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์พฤติกรรมเด็กและครูเกี่ยวกับการใช้หนังสือ 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - การนำเสนองานตามแผนงาน
7	การเลือกหนังสือให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย	- กิจกรรมสุนทรียะ “เล่าเรื่องผ่านภาพ” - นักศึกษาเขียนคุณค่าของหนังสือกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยคนละ 1 ประโยคแล้วนำไปติดบนบอร์ด และร่วมกันจัดหมวดหมู่คุณค่าของหนังสือ	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		- นักศึกษาเลือกหนังสือวรรณกรรมเด็กที่ตนเองชอบและวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัดของหนังสือ - อภิปรายแลกเปลี่ยนประเด็นหนังสือที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นอย่างไร โดยอาจารย์ผู้สอนร่วมอภิปราย - นักศึกษาแต่ละคนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ร่วมกันโดยอินโฟกราฟฟิค - นักศึกษาเขียนสะท้อนการเรียนรู้	3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด - การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การนำเสนองานโดยอินโฟกราฟฟิค
8	หนังสือพุทธศาสนาสำหรับเด็ก	- กิจกรรม“เจริญสติ” - นักศึกษาฟังนิทานธรรมะและร่วมกันบอกคุณค่าของนิทานธรรมะ จากนั้นแต่ละคนร่วมกันระบุถึงความจำเป็นในการส่งเสริมธรรมะในเด็กปฐมวัย - แบ่งกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์หนังสือนิทานคุณธรรมสำหรับเด็ก เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป สำหรับเด็กปฐมวัยและเขียนแผนกิจกรรมโดยใช้หนังสือธรรมะเพื่อส่งเสริมคุณธรรมในเด็กปฐมวัย - นำเสนอแผนกิจกรรมและอภิปรายแลกเปลี่ยนกันในแต่ละกลุ่ม	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		- สรุปแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยโดยใช้แผนผังความคิด - นักศึกษำบันทึกสะท้อนการเรียนรู้	5. ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การนำเสนองานโดยใช้แผนผังความคิด
9	การสร้างและเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย (ต่อ)	- นักศึกษาร่วมกิจกรรม “จิตจดจ่อ ดนตรีบรรเลงพร้อมวาดภาพกหนังสือตามจินตนาการ” - นักศึกษาล้อมวงสนทนาเกี่ยวกับหนังสือที่ตนเองชอบ พร้อมระบุคุณค่าของหนังสือเล่มนั้น - แบ่งกลุ่มศึกษาเอกสารเรื่อง “รูปแบบและวิธีการสร้างหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย” - อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ได้จากการศึกษาเอกสารและประสบการณ์เดิมโดยอาจารย์ผู้สอนร่วมอภิปราย - สรุปความรู้โดยใช้แผนผังความคิด - สะท้อนการเรียนรู้	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเขียนหนังสือหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์รูปแบบหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 4. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การนำเสนองานโดยใช้แผนผังความคิด
10	การสร้างและเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย	- เชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย - สรุปความรู้ที่ได้รับจากวิทยากรโดยใช้ผังความคิด - สะท้อนการเรียนรู้	1. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย 2. ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
			- การนำเสนองานโดยใช้แผนผังความคิด
11	การสร้างและเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย (ต่อ)	- นักศึกษาร่วมกิจกรรม Body Scan - นักศึกษาร่วมกันสนทนาถึงเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเนื้อหาของหนังสือที่สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนา - แบ่งกลุ่มนักศึกษาฝึกปฏิบัติการออกแบบและเขียนโครงเรื่องของหนังสือตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ และนำเสนอในชั่วโมงต่อไป - นักศึกษาสะท้อนการเรียนรู้	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับ มอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างและเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา - การออกแบบและสังเคราะห์โครงเรื่อง ของหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน
12	การวิจารณ์หนังสือเด็ก	- นักศึกษาร่วมกิจกรรม “ตื่นรู้กับปัจจุบัน ” - นักศึกษาล้อมวงสนทนาเกี่ยวกับคุณค่าของการวิจารณ์หนังสือ - นักศึกษารวมกลุ่มศึกษาคุณสมบัติของนักวิจารณ์ที่ดี ลักษณะการวิจารณ์หนังสือที่ดี - นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานการเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย - แต่ละกลุ่มวิจารณ์และอภิปรายแลกเปลี่ยนต่อ	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - รับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิจารณ์หนังสือ 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์หนังสือเด็ก 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		ผลงานการเขียนหนังสือโดยอาจารย์ผู้สอนมีส่วนร่วมและแต่ละกลุ่มปรับปรุงแก้ไขผลงานหนังสือและปฏิบัติการทดลองใช้หนังสือกับเด็กปฐมวัย - สรุปความรู้เกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย - สะท้อนการเรียนรู้	- การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน 5.ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - การนำเสนองานโดยใช้แผนผังความคิด
13	การสร้างและเขียนหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย (ต่อ)	- ปฏิบัติการทดลองใช้หนังสือกับเด็กปฐมวัย ภาคสนาม - สรุปผลการเรียนรู้ - การสะท้อนผลการเรียนรู้	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม - รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 2.ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการทดลองใช้หนังสือ 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิด การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การสรุปผลการเรียนรู้โดยใช้ผังความรู้ 6. การจัดการเรียนรู้
14	การส่งเสริมการใช้และการรักษาหนังสือ	- นักศึกษาดูหนังสือที่ขาดประโยชน์และสะท้อนความรู้สึกต่อสิ่งที่เห็น	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
		- นักศึกษาแสดงความรักต่อหนังสือที่ตนเองชอบ - นักศึกษาเขียนวิธีการถนอมประโยชน์ ติดลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ - แบ่งกลุ่มนักศึกษาออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการใช้และรักษาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย - แต่ละกลุ่มนำเสนอกิจกรรมและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยอาจารย์ผู้สอนร่วมอภิปราย - นักศึกษาสรุปความรู้โดยใช้แผนผังความคิด - นักศึกษาสะท้อนการเรียนรู้	- รับผิดชอบต่องานที่ได้รับ - มอบหมาย 2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์สังเคราะห์ผลการทดลองใช้หนังสือ 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบร่วมกัน 5. ด้านทักษะการคิดการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. - การสรุปผลการเรียนรู้โดยใช้ผังความรู้
15	การส่งเสริมการใช้และการรักษาหนังสือ (ต่อ)	- นักศึกษาปฏิบัติการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้และรักษาหนังสือ - นักศึกษานำเสนอผลการจัดกิจกรรมและร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - นักศึกษาสรุปความรู้โดยใช้แผนผังความคิด - นักศึกษาสะท้อนการเรียนรู้	1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม - รับผิดชอบต่องานที่ได้รับ 2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือเด็กปฐมวัย 3. ทักษะทางปัญญา - การวิเคราะห์สังเคราะห์ผลการทดลองใช้หนังสือ

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้
			4. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ - การทำงานกลุ่มและ มีความรับผิดชอบ ร่วมกัน
16		สอบปลายภาค	คะแนนการทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน

3.1.3 นำร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้

1. ผศ.(พิเศษ)นันทา โพธิ์คำ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2. ดร.ปิยะสุตา เพชรเวช อาจารย์ประจำ งานวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. ผศ.นิธินาถ อุดมสันต์ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

4. ผศ.ดร.จิตรา ชนะกุล อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

5. ดร.เยาวนุช ทานาม อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.1.4 สร้างแบบประเมินคุณภาพแผนบริหารจัดการรายวิชา มคอ. 3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามวิธีวัดแบบลิเคิทสเกล (Likert) และให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ ผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักหรือ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	5
ระดับมาก	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	4
ระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	3
ระดับน้อย	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	2
ระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	1

ในการแปลความหมายของคะแนนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ดำเนินการดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ. 2) และการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้จากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ (1) ด้านพุทธิพิสัย (2) ด้านจิตพิสัย และ (3) ด้านทักษะพิสัย

3.2.2 ศึกษาสาระการเรียนรู้ แผนบริหารการจัดการรายวิชา (มคอ.3) รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อวิเคราะห์ สรุปและสร้างแบบทดสอบ

3.2.3 สร้างแบบทดสอบ หาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบเพื่อหาความถูกต้องสมบูรณ์และความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ แล้วนำมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (IOC) แล้วพิจารณาคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC มากกว่า 0.6 ขึ้นไป

3.2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผ่านการคัดเลือกตามข้อ 7 จำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 (ที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้ว) จำนวน 15 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.2.5 นำกระดาษคำตอบที่ได้จากข้อ 8 มาตรวจให้คะแนน โดยแบบทดสอบชนิดเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก ให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูก 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด หรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน

3.2.6 นำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามข้อ 3.2.5 มาวิเคราะห์เป็นรายข้อเพื่อหาค่าความยาก (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของทั้งแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก

3.2.7 คัดเลือกแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก มาจำนวน 30 ข้อ โดยให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.8 นำผลการทดสอบของแบบทดสอบที่ได้รับการคัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ คำนวณโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน

3.2.9 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับสมบูรณ์พร้อมคำชี้แจงในการดำเนินการทดสอบ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ดำเนินการดังนี้

3.3.1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้

3.3.2) ศึกษาวิเคราะห์ คำอธิบายรายวิชา สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) รายวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3.3.3) สร้างแบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ (curriculum mapping) ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ การมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่องานที่ได้รับมอบหมาย

2. ด้านความรู้ คือ มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเนื้อหาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3. ด้านทักษะทางปัญญา คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

5. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเข้าใจและสร้างองค์ความรู้ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ คือ ความสามารถในการออกแบบและสร้างสื่อวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยวิเคราะห์แบบประเมินให้สอดคล้องกับสารการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้สามารถสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมด้านเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำแบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้เสนอที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC)

3.3.4) ดำเนินการสร้างแบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามวิธีวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert) และให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความสอดคล้อง (IOC)

ผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักหรือ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	5
ระดับมาก	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	4
ระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	3
ระดับน้อย	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	2
ระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	1

ในการแปลความหมายของคะแนนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.3.5) นำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.6 ทำเป็นแบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์

3.4 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning จำนวน 15 ข้อโดยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดำเนินการ ดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักหรือ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	5
ระดับมาก	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	4
ระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	3
ระดับน้อย	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	2
ระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักหรือคะแนนเป็น	1

ในการแปลความหมายของคะแนนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.4.2) กำหนดขอบข่ายและลักษณะของแบบประเมินที่มีข้อความครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบทุกด้าน ของรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และการเรียนรู้แบบ active learning

3.4.3 สร้างแบบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ตามวิธีวัดแบบลิเคิทสเกล (Likert)

3.4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เสนอที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ แก้ไข แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ชุดเดิม จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหาความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาคำนวณหาค่า ความสอดคล้อง (IOC)

3.4.5 ทำเป็นแบบประเมินความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์

3.4 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ในคาบเรียนวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง แบ่งเป็นปฐมนิเทศและ ทดสอบก่อนเรียน เรื่อง วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชั่วโมง จัดกิจกรรมการสอน 1 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง

3.6 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 249) เป็น รูปแบบการวิจัย

ตารางที่ 3.2 แบบแผนการวิจัยกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

E คือ กลุ่มเป้าหมาย

T₁ คือ การทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

X คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

T₂ คือ การทดสอบหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

3.7 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ให้กลุ่มเป้าหมายทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้เวลา 45 นาที และนำคะแนนที่ได้มาบันทึกผลเป็นคะแนนก่อนการทดลองเพื่อนำไปทดสอบสมมติฐานต่อไป
2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ active learning ใช้เวลา 15 สัปดาห์
3. เมื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มคอ.3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้เวลา 45 นาที กับนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน
4. สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อเทคนิคการสอนแบบ active learning ด้วยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. ผู้วิจัยทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมาย ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน และเปรียบเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติพื้นฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบสมมติฐาน t-test (dependent sample)

3.9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 101)

$$\frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร ($\bar{X}$) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N - 1}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม

2. สถิติทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ t-test (Dependent Sample) โดยคำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 110)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{(n-1)}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	D	แทน	ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคู่คะแนน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคู่คะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum D)^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคู่คะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธิดา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

- N แทน จำนวนกลุ่มนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
- n แทน จำนวนแบบทดสอบ
- $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
- S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t. distribution
- $\bar{D}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
- S_D แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง
- P แทน ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
- * แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธิดา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning กิจกรรมการเรียนรู้แบบ (active learning) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยหาค่าความเหมาะสม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยหาค่าเฉลี่ย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยหาค่าความเหมาะสม ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

T : Twinkle (การสร้างความสนใจ)ขั้นจุดประกายความสนใจ (Twinkle)
การเตรียมความพร้อม เปิดฐานใจให้ผู้เรียนมีสติอยู่กับปัจจุบันและสร้างแรงบันดาลใจให้ อยากรู้ สนใจในเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการฝึกสติ กิจกรรม chick in การใช้สถานการณ์จำลอง รูปภาพ วิดีทัศน์สื่อ การสะท้อนประสบการณ์เดิม เป็นต้น
A : Appreciate (การเห็นคุณค่า ตระหนักรู้)
การแสดงความคิดเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนรู้และมองเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ เรียนไปทำไม สำคัญอย่างไรและจะนำไปใช้อย่างไร
P : Practice (ลงมือปฏิบัติ)
การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม โดยใช้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ในรูปแบบต่าง ๆ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
S : share (การแลกเปลี่ยนเรียนรู้)
การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเนื้อหาหรือประสบการณ์ ของผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ในประเด็นเนื้อหาแต่ละบทเรียน
C : conclusion (สรุปความคิด)
การสรุปข้อคิดเห็น องค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ในบทเรียนต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ เจตคติ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเสนอใช้เทคนิคแผนผังความคิด
A : after action Reflection (สะท้อนการเรียนรู้)
การสะท้อนความคิดสรุปถึงสาระสำคัญ/แก่นของความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้จริง โดยการสะท้อนสามารถดำเนินได้หลายวิธี เช่น การเขียนสรุป การทำคลิป วีดีทัศน์ การแสดงละคร เป็นต้น

จากภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีกระบวนการสอน ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการหาค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. แนวคิด ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้	4.40	0.89	เหมาะสมมาก
2. หลักการของรูปแบบการเรียนรู้มีความชัดเจน	4.20	0.83	เหมาะสมมาก
3. หลักการของรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิด	4.40	0.89	เหมาะสมมาก
4. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้มีความชัดเจนแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน	4.20	0.84	เหมาะสมมาก
5. มคอ.3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้	3.60	0.54	เหมาะสมมาก
6. รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเป็น Active Learning	4.60	0.54	เหมาะสมมากที่สุด
7. รูปแบบการเรียนรู้มีกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.40	0.44	เหมาะสมมาก
8. กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรได้	4.58	0.89	เหมาะสมมากที่สุด
9. การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.20	0.83	เหมาะสมมาก
รวม	4.28	0.74	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีความเหมาะสมมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.28 สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาได้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

ตารางที่ 4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

	กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	t
ก่อนการจัดกิจกรรม	15	30	8.37	0.88	1.14	17.82
หลังการจัดกิจกรรม	15	30	15.55	2.02		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.88 และคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.02 ซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญระดับที่ .05

ผลการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ TAPSCA ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

ด้านความรู้

“จำเนื้อหาที่เรียนได้มากขึ้น การเขียนด้วยแผนผังความคิดทำให้เข้าใจเนื้อหา ไม่ต้องท่องมาก”

“การฝึกให้ใช้ผังความคิด ช่วยให้สรุปความคิดตนเองได้ดีขึ้น”

“การได้ร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยกันสืบค้นและนำเสนออภิปรายทำให้เกิดการเตรียมตัวและทำความเข้าใจกับเนื้อหามากขึ้น”

“มีการสรุปเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และมีการสรุปท้ายคาบ”

ด้านกระบวนการเรียนรู้

“ชอบที่อาจารย์กระตุ้นให้คิดถึงสำคัญของเนื้อหาที่เรียนแต่ละคาบ ทำให้สนใจและอยากเรียนมากขึ้น”

“การได้นำวรรณกรรม เช่น นิทานที่แต่งขึ้นไปทดลองใช้จริงกับเด็ก ทำให้เรียนรู้ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย และรู้ข้อดี ข้อจำกัดของตนเองและวรรณกรรมที่แต่ง และนำมาปรับปรุงเป็นสิ่งที่ประโยชน์”

“กิจกรรมการจุดประกายความสนใจ ทำให้ตื่นตัวดี”

“การทำกิจกรรมกลุ่มทำให้มีเพื่อนร่วมคิด กล้าแสดงออก”

“ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ชั่วโมงแรก ๆ กลัวที่จะถูกถามให้คิด แต่ชั่วโมงหลัง ๆ กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น กล้าวิพากษ์ ได้รับการยอมรับความคิดจากกลุ่ม”

“กิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้ ช่วยทำให้เกิดการทบทวนและสรุปเนื้อหาเข้าใจได้ง่าย”

ด้านบรรยายภาคการเรียนรู้

“เป็นกันเอง อบอุ่นและสนุกสนาน ในการเรียนไม่น่าเบื่อ”

“บรรยากาศเป็นกันเอง อบอุ่น ตื่นตัวเพราะได้ลงมือปฏิบัติตลอด”

“ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทำงานร่วมกันกับเพื่อนและนำเสนอหน้าชั้นเรียนร่วมกัน แล้วทุกคนก็ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน”

“ในการร่วมกิจกรรมจับสลาก รู้สึกว่ามีความตื่นเต้นพอสมควรและเป็นการท้าทาย”

ด้านการประเมินผล

“ชอบการสะท้อนการเรียนรู้ เพราะเป็นการประเมินสะท้อนอย่างอิสระ และได้เรียนรู้การสะท้อนจากเพื่อน ๆ ด้วย”

“ชอบที่อาจารย์ให้ประเมินตนเองและมีเพื่อนร่วมประเมิน”

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยหาค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 4.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ 2 การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่องานที่ได้รับมอบหมาย

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. มีน้ำใจช่วยเหลือแบ่งปันและมีจิตอาสา	4.28	0.45	มาก	84.00	4.73	0.44	มากที่สุด	94.60
2. เคารพ กฎ ระเบียบของสังคมและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ	4.47	0.49	มาก	89.40	4.68	0.50	มากที่สุด	93.60
3. ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนด	4.27	0.51	มาก	85.40	4.71	0.49	มากที่สุด	94.20
4. มีการอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง	3.82	0.56	ปานกลาง	76.40	4.58	0.56	มากที่สุด	91.60
5. ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น	3.88	0.32	ปานกลาง	77.60	4.61	0.48	มากที่สุด	92.20
รวม	4.14	0.24	มาก	82.80	4.67	0.36	มากที่สุด	93.40

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้ผลการประเมินด้าน คุณธรรม จริยธรรมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ TAPSCA พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมี

ค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 4.14 หลังเรียนเท่ากับ 4.67 ค่าคะแนนต่างกัน 0.53 โดยประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีน้ำใจช่วยเหลือ แบ่งปันและมีจิตอาสา ค่าเฉลี่ย 4.73 ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.60 ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 4.58 ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.60

ตารางที่ 4.4 ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้

ข้อ 2 หมายถึง มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเนื้อหาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. อธิบายหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวรรณกรรมของเด็กได้	3.73	0.74	มาก	74.60	4.27	0.60	มาก	85.4
2. บอกลักษณะของวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยได้	3.70	0.82	มาก	74.00	4.36	0.57	มาก	87.2
3. จัดประเภทของวรรณกรรมได้	3.82	0.71	มาก	76.40	4.45	0.59	มาก	89.0
4. อธิบายธรรมชาติ/ความต้องการด้านวรรณกรรมของเด็กปฐมวัยได้	3.91	0.61	มาก	78.20	4.35	0.51	มาก	87.0
5. บอกคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อเด็กปฐมวัยได้	3.83	0.56	มาก	77.20	4.21	0.52	มาก	84.2
รวม	3.80	0.53	มาก	76.00	4.35	0.38	มาก	86.60

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้ผลการประเมินด้าน ทักษะทางปัญญาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ TAPSCA พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.80 หลังเรียนเท่ากับ 4.35 ค่าคะแนนต่างกัน 0.55 โดยประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จัดประเภทของวรรณกรรมได้ ค่าเฉลี่ย 4.45 ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.00 ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บอกคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อเด็กปฐมวัยได้ มีค่าเฉลี่ย 4.21 ในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 84.20

ตารางที่ 4.5 ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา

ข้อ 1 หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของวรรณกรรมแต่ละประเภทได้	3.63	0.81	มาก	72.60	4.13	0.67	มาก	82.60
2. แยกแยะส่วนประกอบของข้อมูล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้	3.81	0.69	มาก	76.20	4.23	0.64	มาก	84.60
3. บอกความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้	3.53	0.74	มาก	7.60	4.15	6.68	มาก	82.00
4. ประเมินและตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูลด้านวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก	3.36	0.63	ปานกลาง	67.20	3.96	0.71	มาก	79.20
5. วิเคราะห์วรรณกรรมที่นำมาใช้กับเด็กปฐมวัยได้	3.28	0.57	ปานกลาง	65.50	3.98	0.62	มาก	79.60
รวม	3.53	0.53	มาก	70.60	4.09	0.48	มาก	81.80

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้ผลการประเมินด้าน ทักษะทางปัญญาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ TAPSCA พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.53 หลังเรียนเท่ากับ 4.09 ค่าคะแนนต่างกัน 0.56 โดยประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แยกแยะส่วนประกอบของข้อมูล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้ ค่าเฉลี่ย 4.23 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 84.60 ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเมินและตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูลด้านวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก มีค่าเฉลี่ย 3.96 ในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 79.20

ตารางที่ 4.6 ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ข้อ 2 หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของตนเองได้

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. นำเสนอความคิดเห็นแลแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน	4.20	0.57	มาก	84.00	4.57	0.49	มากที่สุด	91.40
2. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน	4.21	0.66	มาก	84.20	4.73	0.44	มากที่สุด	94.60
3. ปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ได้อย่างเหมาะสม	4.03	0.60	มาก	80.60	4.38	0.55	มาก	86.00
4. สร้างเป้าหมายในการทำงานร่วมกับเพื่อนได้	3.76	0.66	มาก	75.20	4.30	0.58	มาก	86.00
5. ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของตนเองได้	4.15	0.72	มาก	83.00	4.78	0.41	มากที่สุด	97.40
รวม	4.05	0.46	มาก	81.00	4.55	0.32	มากที่สุด	91.00

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้ผลการประเมินด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ TAPSCA พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 4.05 หลังเรียนเท่ากับ 4.55 ค่าคะแนนต่างกัน 0.50 โดยประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของตนเองได้ คือ มีค่าเฉลี่ย 4.78 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 97.40 ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สร้างเป้าหมายในการทำงานร่วมกับเพื่อนได้ มีค่าเฉลี่ย 4.30 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.00

ตารางที่ 4.7 ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อ 2 หมายถึง ทักษะการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การนำเสนองานในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูล ในรายวิชาการรวมกรรมสำหรับเด็ก

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. ค้นหาข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือ	3.93	0.63	มาก	78.6	4.49	0.61	มาก	89.80
2. ใช้วิธีการใหม่ในการรวบรวมความรู้ สร้างความรู้	3.30	0.72	ปานกลาง	66.0	4.40	0.58	มาก	88.00
3. ผลิตภัณฑ์โดยการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสรรค์	3.75	0.56	มาก	75.0	4.48	0.59	มาก	89.60
4. นำเสนองาน หรือมีวิธีการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีให้น่าสนใจ	3.98	0.67	มาก	79.6	4.60	0.49	มาก	92.00
5. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลได้	3.43	0.55	ปานกลาง	68.6	4.38	0.55	มาก	87.50
รวม	3.74	0.41	มาก	74.8	4.47	0.42	มาก	89.40

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้ผลการประเมินด้าน ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ TAPSCA พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.74 หลังเรียนเท่ากับ 4.47 ค่าคะแนนต่างกัน 0.73 โดยประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นำเสนองานหรือมีวิธีการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีให้น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.60 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 92.00 ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลได้ มีค่าเฉลี่ย 4.38 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.50

ตารางที่ 4.8 ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

ข้อ 4 หมายถึง ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรม จัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวรรณกรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. จัดกิจกรรมพัฒนาเด็กแบบ Active learning	3.70	0.82	มาก	74.00	4.36	0.57	มาก	87.2
2. จัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมความสามารถด้านวรรณกรรม	3.82	0.71	มาก	76.40	4.45	0.59	มาก	89.0
3. การบูรณาการกิจกรรมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา	3.86	0.56	มาก	77.20	4.21	0.52	มาก	84.2
4. มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	3.91	0.61	มาก	78.20	4.35	0.51	มาก	87.0
5. สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองและเด็กได้	3.73	0.74	มาก	74.60	4.27	0.60	มาก	85.4
รวม	3.80	0.53	มาก	76.00	4.33	0.38	มาก	86.60

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้ผลการประเมินด้าน ทักษะการจัดการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ TAPSCA พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.80 หลังเรียนเท่ากับ 4.33 ค่าคะแนนต่างกัน 0.53 โดยประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมความสามารถด้านวรรณกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.45 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 89.00 ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบูรณาการกิจกรรมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีค่าเฉลี่ย 4.21 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 84.20

ตารางที่ 4.9 แสดงผลสรุปของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัยชั้นปี ที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการ จัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

รายการประเมิน	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ร้อยละ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.14	0.24	มาก	82.80	4.67	0.36	มากที่สุด	93.40
2. ด้านความรู้	3.80	0.53	มาก	76.00	4.35	0.38	มาก	86.60
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.53	0.53	มาก	70.60	4.09	0.48	มาก	81.80
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.05	0.46	มาก	81.00	4.55	0.32	มากที่สุด	91.00
5. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	3.74	0.41	มาก	74.8	4.47	0.42	มาก	89.40
6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	3.80	0.53	มาก	76.00	4.33	0.38	มาก	86.60
รวม	3.80	0.43	มาก	76.0	4.38	0.40	มาก	87.60

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้ผลสรุปของการประเมินประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.67 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 93.40 ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ย 4.09 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 81.80 และด้านมีค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ TAPSCA มีค่าเฉลี่ยที่ต่างกันมาก คือ ทักษะด้านสื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ (ICT Literacy skills) มีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกัน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3
ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เรียน
โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยหาค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3
ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
ที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ED 2071	4.46	0.51	มาก
2. ขอบข่ายเนื้อหาวิชา	4.23	0.48	มาก
3. รูปแบบการเรียนรู้สามารถใช้ได้จริง	4.50	0.63	มาก
4. กระบวนการเรียนรู้ - ขั้นตอนประกายความสนใจความสนใจ - ขั้นเห็นคุณค่า - ขั้นลงมือปฏิบัติ - ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - สรุปความคิดเห็น - ขั้นสะท้อนการเรียนรู้	4.66	0.56	มากที่สุด
5. กิจกรรมมีความหลากหลาย	4.20	0.67	มาก
6. กิจกรรมเน้นให้ลงมือปฏิบัติเกิดประสบการณ์จริง	4.30	0.61	มาก
7. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้	4.36	0.68	มาก
8. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด และการกระทำ	4.50	0.62	มาก
9. กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสืบค้น	4.53	0.62	มาก
10. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการกลุ่ม	4.40	0.62	มาก
11. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สะท้อนและประเมินตนเอง	4.30	0.62	มาก
12. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนวางเป้าหมายการเรียนรู้ชัดเจน	4.30	0.49	มาก
13. บรรยากาศในการเรียนรู้	4.06	0.51	มาก
14. บทบาทของอาจารย์ผู้สอน	4.40	0.49	มาก
15. การวัดประเมินผลตามสภาพจริง	4.80	0.58	มากที่สุด
โดยรวม	4.40	0.57	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหา
มกุฏราชวิทยาลัย มีความพึงพอใจในการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่
เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning โดยรวมมีความพึงพอใจมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย
 $\bar{x}$ เท่ากับ 4.40 และมีความพึงพอใจในการเรียนรู้รายข้ออยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาจากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning สรุปผลได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบ (active learning) ในรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีรูปแบบการเรียนรู้ คือ TAPSCA มีกระบวนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนจุดประกายความสนใจ (Twinkle) 2) ขั้นเห็นคุณค่า (Appreciate) 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practice) 4) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) 5) ขั้นสรุปความคิด (Conclusion) และ 6) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (After action Reflection)

2. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ค่า t เท่ากับ 17.82

3. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้น

4. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ active

learning ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในใคร่ครวญกับสิ่งที่เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการลงมือกระทำ มีประสบการณ์ตรง แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด เน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ในรูปแบบของแผนผังความคิด แนวคิดสะท้อนการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดทบทวน ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 4 แนวคิดเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริง ฝึกทักษะการคิดขั้นสูง การทำงานแบบร่วมมือ ฝึกการประเมินและสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแบบองค์รวม (Holistic Change) โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ TAPSCA มีกระบวนการจัดกิจกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนประกายความสนใจ (Twinkle) 2) ขั้นเห็นคุณค่า (Appreciate) 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practice) 4) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) 5) ขั้นสรุปความคิด (Conclusion) 6) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (After action Reflection) ซึ่งแนวคิดและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุง หาค่าความเหมาะสม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพบว่า หลังการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ TAPSCA ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก รูปแบบการเรียนรู้ TAPSCA มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนชัดเจน คือ 1) จุดประกายความสนใจ (Twinkle) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติสมาธิ เปิดใจ เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ 2) ขั้นเห็นคุณค่า (Appreciate) ผู้เรียนมองเห็นเป้าหมายในการเรียนรายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ตระหนักเห็นคุณค่าของเนื้อหาที่เรียนแต่ละชั่วโมง ด้วยการสนทนาผ่านเรื่องเล่าเน้นพลัง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้มีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจนมากขึ้น 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Practice) ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติด้วยตนเองในการผลิตสื่อ วรรณกรรมสำหรับเด็ก ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง 4) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสโต้ตอบ ความคิดเห็นของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งที่ตนเองคิดกับผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงแนวคิดที่มากขึ้น ทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น อีกทั้งได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร 5) ขั้นสรุปความคิด (Conclusion) ผู้เรียนได้ประมวลการเรียนรู้ทั้งเนื้อหา องค์ความรู้ ผ่านการจัดกระทำข้อมูลด้วยแผนผังความคิด 6) ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ (After action Reflection) ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ตนเอง ทั้งในด้านเนื้อหาและประสบการณ์เรียนรู้ ปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไข จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนสูงขึ้น สอดคล้องกับพระมหากษัตริย์ อตถกัญญา (2562: 1-7) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในหลักภาษาไทย พบว่า กิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้กับนักศึกษาในวิชาหลักภาษาไทยมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าผลที่นักศึกษาได้รับมากที่สุดคือ กิจกรรมที่ผู้สอนจัดส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมาคือ นักศึกษาฝึกการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิด

3. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ โดยพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน และมีความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ แต่ควรมีการปรับเรื่องเวลาในการทำ กิจกรรมให้มากขึ้นเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ TAPSCA ตามแนวคิด Active Learning ต้องใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ผู้สอนควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียนและต้องคอยให้คำแนะนำหรือโค้ชอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชดนัย จุฑาม และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$) = 4.17, S.D. = 0.476 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐฐา ทรัพย์อุปถัมภ์ (2553) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ (Active Learning) หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) นักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจเนื้อหามาก่อน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มและมีอาจารย์ผู้สอนคอยเป็นผู้แนะนำ จึงทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นแนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้า ในครั้งต่อไป และเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอน และผู้สนใจ นำไปใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้ดีขึ้น คณะผู้วิจัย ขอเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการชี้แจงให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาท และพฤติกรรมในการเรียนรู้ ให้เข้าใจ ถึงผลของการเปิดโอกาสให้ตนเอง และผู้อื่นในการมีส่วนร่วมให้มากที่สุด รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ตลอดจนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทักษะการฟังได้อย่างมีอิสระ

1.2 ผู้สอนควรให้การสนับสนุน และเปิดโอกาสให้นักศึกษา ได้แสดงออก และร่วมกิจกรรมมากที่สุด ภายใต้การแนะนำ การดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องทันทีที่พบ เพื่อเป็นการกระตุ้นและช่วยให้ผู้เรียนดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมเรียนได้อย่างเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ดีมากขึ้น แทนที่จะปล่อยให้ผิดพลาด เพราะกลัวผู้เรียนจะประมาทหรือกลัว ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจผิดว่า ที่ทำไปถูกต้อง และฝังใจจำ อีกทั้งควรช่วยเหลือแก้ไขสถานการณ์ เพื่อลดความวิตกกังวล และความเครียดในการเรียนรู้

1.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจปรับให้เหมาะสมได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาของแต่ละแผน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ กลยุทธ์ และดุลยวินิจของผู้สอน

1.4 ผู้สอนไม่ควรใจร้อนรีบด่วนสรุปบทเรียนช่วยผู้เรียน เพราะอาจทำให้ผู้เรียนขาดความพยายามในการฟัง คิด และจดจำ ซึ่งกิจกรรมการฝึกทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการ ฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ย่อมต้องอาศัยการฝึกฝน เพื่อให้เกิดทักษะ และวิเคราะห์ ทำความเข้าใจรายละเอียด และข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

1.5 หลังจากผู้เรียนทำกิจกรรมแล้ว ผู้สอนควรแจ้งผลการปฏิบัติงานให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบผลงาน และความรู้ของตนเองเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ และทำความเข้าใจกับเรื่องที่ยังไม่ถูกต้อง

1.6 ในการนำเสนอในชั้นเรียนขอให้ผู้เรียนควรเปิดโอกาสให้เพื่อนทุกคนในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือให้คำแนะนำด้วย โดยผู้สอนคอยให้คำแนะนำ และดูแลอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรสนับสนุนให้มีการนำแนวคิด Active Learning มาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้จริงอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อเผยแพร่ต่อวงการการศึกษา

2.2 ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องสื่อ ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ เช่น หนังสือ ตำรา สื่อเทคโนโลยี อย่างหลากหลายตลอดจนจัดบรรยากาศในห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้และการสืบค้น

2.3 ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรมีการติดตามความคืบหน้าในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ของคณาจารย์อย่างต่อเนื่อง

2.4 ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรจัดให้มีกระบวนการนิเทศแบบสอนงาน (Coaching) เพื่อส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ครุมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ในรายวิชาอื่น ๆ

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ครู อาจารย์ ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร:องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ), 2546, 11-14.
- กานต์ระวี บุญญานุสิทธิ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมโดยนักศึกษาปริญญาตรี. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต กศ.ด. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ธา, & แซ่ลิว. (2017). การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย.
- จิรัฐติกาล พงศ์ภค. (2550). การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เฉลิมลักษณ์ เหลาแตว. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ความคิดและเทคนิคหมวกหกใบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนิตว์ปียา แสงเย็นพันธุ์, ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิดโดยใช้การเขียนบันทึกสะท้อน. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2562.
- ชลวิภา เพื่องกาญจน์. การใช้กิจกรรมแผนผังความคิดเพื่อเพิ่มพูนความสามารถทางภาษาอังกฤษและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ชลลดา ทองทวีและคณะ. (2551). จิตตปัญญาพฤษภา. การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ. โครงการวิจัยและการจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา. ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณัฐฐา ทรัพย์อุปถัมภ์. (2553). การจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชานิติปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ดุจดือน เขียวเหลือง, วาริตน์ แก้วอุไร, พูลสุข หิงคานนท์, สายฝน วิบูลงสรรค์. (2556). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถ ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2556.

- เดชดนัย จุฑาม, เกษรา บาวแฮมชอย, และศิริกัญญา แกนทอง. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning). *นราธิวาส: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*.
- ทิตนา แหมมณี และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. ธิตา เมฆะทัต, เสาวลักษณ์ สังข์เอียด และสุวิมล ถนอมจิต (2562). ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้แบบโรงเรียนชาวเกาะสร้างสุขเพื่อศิษย์และครอบครัว โดยใช้กระบวนการจัดตั้งปัญหาศึกษา. *สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*.
- นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ. Active Learning. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปิยพจน์ ตันตะพลิน (2559). รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์โดยการสะท้อนคิดร่วมกันด้วยกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาครู. *ปริญาครุศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. ภาควิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พระครูภาวนาสังวรกิจ วิ. (สุวิทย์สุวิโซ, คำมูล). (2561). การพัฒนาสุขภาวะองค์กรสำหรับผู้สูงวัยตามแนวพุทธจิตวิทยา. พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (พุทธจิตวิทยา). *บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- ประเวศ วะสี. (2550). ปาฐกถาสวัสดิ์ สกุลไทย : มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2555). จิตตภาวนากับการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน Mediation and transformation. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยะรัตน์ ดีกรี. (2545). การศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาหลักสูตรการสอน. *บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- พรสุรีย์ วิชาศรีนิมิต. (2554). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการเขียนแผนที่ความคิด. กรุงเทพฯ. *มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*.
- พระมหาอรณพวงษ์ อดตญาโน, บัญชา เกียรติจรุงพันธ์, คชา ประณีตพลกรัง, บัญชา ธรรมบุตร (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาหลักภาษาไทย. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (Online). 1(1): 1-9*.
- พิชญ์วิวิธ สิ้นสวัสดิ์. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการสะท้อนคิดต่อพฤติกรรม การสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. ปีที่ 20 ฉบับที่ 39 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562*.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2557). Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ “วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน” 30 กรกฎาคม 2557 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์*.

- รัศมี ศรีนนท์, อุดมกฤษฎ์ ศรีนนท์, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์, กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ. (2561). การจัด
การเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0 Active Learning Management in the Era of
Thailand 4.0. ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564.
- วิจักขณ์ พานิช. (2550). เรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ. การศึกษาดังเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณ.
กรุงเทพฯ: สอนเงินมีมา.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การประเมินเพื่อมอบอำนาจการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโรงเรียนรุ่ง
อรุณ.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2552). Dialogue คิดลงสู่ใจ.. ไหลเป็นปัญญา. กรุงเทพฯ: อริยชน.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). โครงการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ประจำปี
งบประมาณ 2560 เรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบ Active learning. 2 สืบค้นเมื่อ 10
ตุลาคม 2564.
- สุกานดา เปี่ยมบริบูรณ์. (2558). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการเขียนแผนที่
ความคิด. สุพรรณบุรี: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์
สุพรรณบุรี.
- สุพรรณิการ์ ชนะนิล (2560). ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรม
สะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์. ร้อยเอ็ด:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต, อมรรัตน์ วัฒนธรร, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, และปรกรณ์ ประจันบาน.
(2558, มกราคม-เมษายน). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 17(1), 33-48.
- สุหัตถ์ เคนเนดิ. (2560). องค์ความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง การเรียนรู้เชิงรุก. ค้นเมื่อ 10
ตุลาคม 2564.
- สุมาลี พรหมชาติ. (2561). การสอนโดยเน้นการคิดสะท้อนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิจัยใน
ชั้นเรียนของ นักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*.
ปีที่ 13 ฉบับที่ 25 มกราคม – มิถุนายน 2561.
- อักรชัย ปัญญาคม. (2559). การพัฒนาการเขียนแผนผังความคิด (Mind Mapping) เรื่อง สงคราม
ไทยพม่าสมัยอยุธยา สำหรับนักศึกษาระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 วิทยาลัย
อาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยอาชีวศึกษา
สันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ.
- Atkinson, J.D. and Bolt, S. (2010). Using teaching observations to reflect upon and
improve teaching practice in higher education. *Journal of the Scholarship of
Teaching and Learning*. 10(3), 1-19.
- Buzan, T. and Buzan, B. *The Mind Map Book*. (London : BBC Books, 1997). pp. 94-105
- Buzan, T. and Buzan, B. *The Mind Map Book : How do Use Radiant Thinking to Maximize
Your Brain's Untapped Potential*, (New York : Plume Books, 1996). Pp. 96-97.
- Buzan Tony. *Use Your Head*. (Great Britain : Redwood Books, Trowbridge, 1977).

- Cavanagh, M. and Prescott, A. (2010). The Growth of Reflective Practice among Three Beginning Secondary Mathematic teacher. *Asia-Pacific Journal of Teacher education*. 38(2).147-159.
- Dean, B. Amelia, Sykes, C., Agostinho, S. & Clements, M. (2012). Reflective assessment in work-integrated learning: to structure or not to structure, that was our question. *Asia Pacific Journal of Cooperative Education*.13 (2): 103-113.
- Longa, Y. N. (2016). The Effectiveness of Using Mind Mapping Strategy in Teaching Reading Comprehension to the Eight Grade students of SMPK Sancta Familia Sikuman Kupang in the school year 2015/2016. (Master's thesis). Retrieved from <http://repository.unwira.ac.id/1514>.
- Ma,J and Ren, S. (2011). Reflective Teaching and Professional Development of Young College.
- McRae, N. (2014). Exploring Conditions for Transformative Learning in WorkIntegrated Education. Ph.D. Thesis, University of Victoria, Victoria.
- Mckinney, S.E.(2008). Developing Teachers for High-Poverty Schools: The Role of the Internship Experience. *Urban Education*. 43(1), 68-82. [Online], Available: <http://www.eric.ed.gor> (2018, 2 January) .
- Puspakartika, A. (2016). Incresing Students' Reading Comprehension through Mind Mapping Technique. (Master's thesis). Retrieved from <http://repository.unpas.ac.id/12332>.
- Pollard, A. (2008). Reflective Teaching. 3rd Ed New York: Continuum
- Roberts, A. (n.d.). Encouraging reflective practice in periods of professional workplace experience: the development of a conceptual model. Welsh School of Architecture Cardiff University. [On-line]. Available: [http://orca.cf.ac.uk/13909/2/Roberts-Reflection Paper_v2.pdf](http://orca.cf.ac.uk/13909/2/Roberts-Reflection%20Paper_v2.pdf).
- Suryani, L. (2015). Improving students' reading skills by Using the Mind Map Teachnique at SMA N 1 Kretek in the Academic year of 2014/2015. (Master's thesis). Retrieved from <http://eprints.uny.ac.id/16031/1/Lani%20Suryani%2008202241009.pdf>.
- Sweller, J. (2006). The worked example effect and human cognition: Learning and Instruction. New Jersey: Educational Technilogies
- Wang, T.F., LU, C.H., & chen,I.J,(2008). Sexual knowledge,attitudes and activity of older People in Taipet,Taiwan.Tai Pei: University, Tai Pei, Taiwan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับ
เด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

E : engagement (การสร้างความสนใจ)
การเตรียมความพร้อม เปิดฐานใจให้ผู้เรียนมีสติอยู่กับปัจจุบันและสร้างแรงบันดาลใจให้อยากรู้ สนใจในเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการฝึกสติ กิจกรรม chick in การใช้สถานการณ์จำลอง รูปภาพ วิดีทัศน์สื่อ เป็นต้น
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
Hladis (2005) ได้กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาว่า “เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา 3 ชั้น หรือ ปัญญา 3” ได้แก่ ขั้นที่หนึ่ง การฟัง (hearing) รวมถึงการรับรู้ทางอื่นด้วย เช่น การอ่าน การสัมผัสต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ ขั้นที่สอง การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (contemplation) เป็นขั้นที่มุ่งเน้นความสนใจและเอาใจใส่ที่จิตใจ ซึ่งต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญของผู้เรียน ขั้นที่สาม การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) โดยการฝึกสมาธิเฝ้ามองดูจิตด้วยเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด

A : appreciate (การเห็นคุณค่า)
การแสดงความคิดเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนรู้และมองเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ เรียนไปทำไม สำคัญอย่างไรและจะนำไปใช้อย่างไร
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้ระบุแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการการเรียนรู้แบบเชิงรุกว่า สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เน้นการสำรวจเจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบงานกับชีวิตจริงและนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

P : Practice (ลงมือปฏิบัติ)
การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม โดยใช้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ กระบวนการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ในรูปแบบต่าง ๆ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ไว้ดังนี้ 1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 2. คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า สังเคราะห์ 3. สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ

แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
ชลลดา ทองทวีและคณะ (2551) สรุปสังเคราะห์แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า ข้อหนึ่งว่าการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ตรงเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความรู้

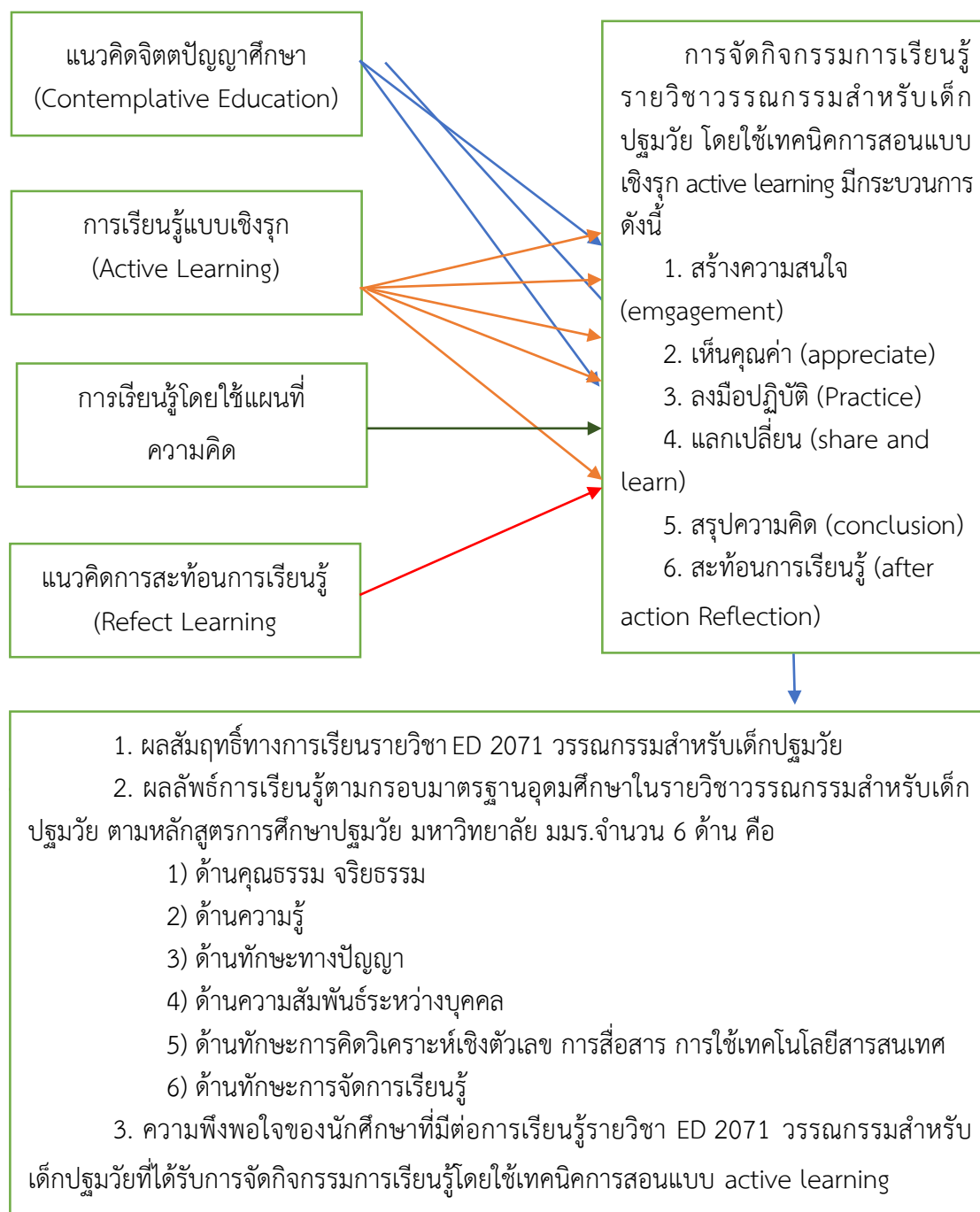
S : share and learn (การแลกเปลี่ยนเรียนรู้)
การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเนื้อหาหรือประสบการณ์ของผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ในประเด็นเนื้อหาแต่ละบทเรียน
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้อธิบายแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบun เชิงรุก Active Learning ไว้ว่าควรมีลักษณะ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า สังเคราะห์ สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
ชลลดา ทองทวีและคณะ (2551) ได้สรุปแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าควรให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

C : conclusion (สรุปความคิด)
การสรุปข้อคิดเห็น องค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ในบทเรียนต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ เจตคติ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเสนอใช้เทคนิคแผนผังความคิด
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : การเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping)
ปูซาน (Buzan and Buzan.1977) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ว่า มีประโยชน์ต่อการจำ การวางแผนจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง วิเคราะห์ตัดสินใจ และประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด ทำให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่คิดและเรียนรู้ได้

A : after action Reflection (สะท้อนการเรียนรู้)
การสะท้อนความคิดสรุปถึงสาระสำคัญ/แก่นของความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริง โดยการสะท้อนสามารถดำเนินได้หลายวิธี เช่น การเขียนสรุป การทำคลิป วิดีทัศน์ การแสดงละคร เป็นต้น
แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Learning)
Stephen Brookfield (1995) ได้ให้แนวคิดว่าการสะท้อนการเรียนรู้เป็นการใช้กระบวนการคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองการจัดการเรียนรู้ของตนเองหรือบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ : แนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
ในขั้นตอนนี้ใช้แนวคิดของการเรียนรู้เชิงรุก (Active-Learning) ที่เชื่อว่าผู้เรียนและผู้สอนควรมีการให้ข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิด เพื่อนำผลไปพัฒนาต่อไป

2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

ภาคผนวก ข
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง
รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง
รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**

คำชี้แจง : จงเลือกข้อคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดต่อไปนี้กล่าวถูกต้องเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยที่ครูนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์
- ข. งานประพันธ์ทุกชนิดที่ใช้ภาษาสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็กปฐมวัย
- ค. บทประพันธ์และนิทานที่ครูและเด็กร่วมกันแต่งขึ้นเองตามความสนใจ
- ง. สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สำหรับสอนเด็กปฐมวัย
- จ. สื่อทุกชนิดที่เป็นเรื่องเล่าให้ความบันเทิงกับเด็ก

2. วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอายุต่ำกว่า 3 ปี ควรเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะตามข้อใด

- ก. หนังสือภาพ
- ข. หนังสือสารคดีสัตว์
- ค. หนังสือนิทานธรรมะ
- ง. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
- จ. หนังสือของเล่น

3. ข้อใดเป็นประโยชน์ของวรรณกรรมประเภทนิทานที่มีต่อปฐมวัย

- ก. ช่วยให้เด็กอ่านได้คล่อง
- ข. ช่วยสร้างจินตนาการ
- ค. ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น
- ง. ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้เร็ว
- จ. ถูกทุกข้อ

4. ข้อใดเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. หนังสือนิทาน
- ข. รายการโทรทัศน์
- ค. พจนานุกรม
- ง. ภาพยนตร์
- จ. ภาพโปสเตอร์

5. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก

- ก. ภาพมีสีสันสดใส เจิดจ้า
- ข. มีเรื่องราวตื่นเต้น เร้าใจ
- ค. มีสัดส่วนของตัวหนังสือและภาพเท่ากัน
- ง. มีสัดส่วนของภาพมากกว่าตัวหนังสือ
- จ. รูปภาพมีขนาดใหญ่เกินครึ่งหน้า เป็นรูปภาพเสมือนจริงไม่ใช่รูปการ์ตูน

6. วรรณกรรมประเภทหนังสือนิทานภาพอย่างเดียว ส่งเสริมพัฒนาการด้านใดของเด็กมากที่สุด

- ก. การรับรู้ภาพ
- ข. สร้างสรรค์จินตนาการ
- ค. การเรียนรู้ขนาด
- ง. การพัฒนาภาษา
- จ. การส่งเสริมด้านมิติสัมพันธ์

7. วรรณกรรมนิทานในข้อใดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยต่ำกว่า 3 ปี

- ก. นิทานปรัมปรา
- ข. นิทานศาสนา
- ค. นิทานสัตว์
- ง. นิทานประเภทย่อย
- จ. นิทานชาดก

8. ครูจอยต้องการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสและภาษาของเด็ก ครูจอยควรเลือกใช้วรรณกรรมประเภทใด

- ก. หนังสือภาพไร้คำ
- ข. นิทานชาวบ้าน
- ค. เทพนิยาย
- ง. บทกลอน
- จ. นิทานภาพประกอบคำอธิบาย

9. ข้อใดไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์รูปภาพ

- ก. เพื่อใช้เด็กมองเห็นภาพในนิทานแล้วสามารถสื่อออกมาในรูปของงานศิลปะ
- ข. เพื่อใช้ภาพในนิทานในการเชื่อมโยงไปสู่งานศิลปะ
- ค. เพื่อให้เด็กมองภาพที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
- ง. เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดทางภาษา
- จ. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความหมายจากภาพ

10. ข้อใดเป็นจุดเด่นของนิทานอีสป

- ก. สอดแทรกคติธรรม
- ข. สอดแทรกจินตนาการ
- ค. สอดแทรกคำศัพท์
- ง. สอดแทรกความตื่นเต้น
- จ. สอดแทรกวิถีชีวิตไทย

11. ลักษณะของหนังสือนิทานข้อใด เหมาะสำหรับเด็กทารก

- ก. หนังสือ pop – up
- ข. หนังสือนิทานเล่มใหญ่
- ค. หนังสือที่มีภาพทำจากผ้า
- ง. หนังสือภาพส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
- จ. หนังสือภาพแผ่นใหญ่

12. ข้อใดคือคุณสมบัติที่ดีของผู้เล่านิทาน

- ก. รักการอ่าน เลื่อนนิทานตามวัย ใช้น้ำเสียงชัดเจน
- ข. รักการอ่าน อ่านออกเสียงชัดเจน สอดแทรกคำศัพท์ยาก
- ค. มีอารมณ์สในการเล่านิทาน เล่าด้วยโทนเสียงสูง
- ง. จดจำเนื้อเรื่องได้ดี เลื่อนนิทานตามความสนใจของตนเอง เล่าด้วยโทนเสียงต่ำ
- จ. เล่านิทานซ้ำ ๆ ตามที่เด็กต้องการและมีการทดสอบการฟังอย่างสม่ำเสมอ

13. หากเด็กที่ท่านดูแลมีปัญหาในเรื่องของการพูด ไม่ชัด ท่านจะเลือกวรรณกรรมใดไปช่วยพัฒนาและส่งเสริมทักษะการพูดของเด็กมากที่สุด

- ก. ปริศนาคำทาย
- ข. หนังสือภาพ
- ค. คำคล้องจอง
- ง. หนังสือนิทาน
- จ. บทเพลงพื้นบ้าน

14. ผู้ปกครองท่านใดให้ความสนใจในการอ่านของลูกน้อยที่สุด

- ก. คุณแม่มะลิอ่านหนังสือให้น้องมะลิฟังก่อนนอนทุกคืน
- ข. คุณแม่น้องน้ำแฉะไปร้านหนังสืออยู่เป็นประจำ
- ค. คุณแม่น้องแพรวชวนน้องแพรวทำหนังสือนิทาน
- ง. คุณแม่น้องแก้วท่องคำคล้องจองและทำท่าทางประกอบก่อนไปโรงเรียนทุกเช้า
- จ. คุณแม่น้ำหวานพาลูกอ่านและสะกดคำเป็นประจำ

15. หนังสือในข้อใดเหมาะกับเด็กวัยทารก

- ก. นกกระจอกเทศหาเพื่อน
- ข. การผจญภัยของบิลลี่
- ค. ฮู่น้อยซี่แย
- ง. พ่อจ๊ะพ่อจ๋า
- จ. แจ็คผู้ขี้แย

16. วรรณกรรมในข้อใดที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี

- ก. หนังสือน้อยหนวกแดง
- ข. แฮรี่ พอตเตอร์
- ค. โตะ โตะจิ้ง
- ง. เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก
- จ. กะทิ

17. หากครูตั้งคำถามจากนิทานว่า “จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ถ้าคนคอยาวเหมือนยีราฟ” จากคำถามดังกล่าวเป็นการส่งเสริมเด็กปฐมวัยในเรื่องใด

- ก. การคิดแก้ปัญหา
- ข. ความคิดสร้างสรรค์
- ค. การคิดอย่างมีเหตุผล
- ง. ความฉลาดทางอารมณ์
- จ. การคิดรวบยอด

18. วัตถุประสงค์ของวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยข้อใดสำคัญที่สุด

- ก. มีเนื้อหามุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ
- ข. ใช้ภาษาสละสลวย เพื่อให้คุณค่าทางวรรณศิลป์
- ค. มุ่งให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และจินตนาการ
- ง. มุ่งให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางปัญญาให้มากที่สุด
- จ. มุ่งให้เด็กรักการอ่าน สามารถอ่านออกเขียนได้

19. ข้อใดเป็นคุณลักษณะที่ดีของเพลงสำหรับเด็ก

- ก. ใช้ภาษาเป็นตัวสำคัญ
- ข. เนื้อหามุ่งสอนคุณธรรมจริยธรรม
- ค. ใช้ฉันทลักษณ์ของร้อยกรองอย่างถูกต้อง
- ง. เนื้อหาของเพลงผสมผสานไปกับท่วงทำนอง
- จ. เนื้อหาสั้น สนุก

20. ข้อใดเป็นหนังสือที่มุ่งให้เกิดความคิดรวบยอด ได้ตรงประเด็นมากที่สุด

- ก. หนังสือหัดนับ
- ข. หนังสือเรื่องแม่ไกรฤกษ์
- ค. หนังสือเรื่องหมีน้อยข้ามถนน
- ง. หนังสือนิทานเรื่องเด็กเลี้ยงแกะ
- จ. หนังสือมานะ มานี

21. เพราะเหตุใดหนังสือเด็กปฐมวัยต้องควรมีความคิดรวบยอดเพียงความคิดเดียว

- ก. เพื่อให้ครูจดจำแล้วนำไปเล่าให้เด็กฟังได้ง่าย
- ข. เพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่ายไม่เกิดความสับสน
- ค. เพื่อใช้ได้เหมาะสมกับเวลาที่ครูเล่าหรืออ่าน
- ง. หนังสือจะได้ไม่หนาหรือยาวจนเกินไป
- จ. ออกแบบได้ง่าย

22. องค์ประกอบของการเขียนนิทานข้อใดต่อไปนี้ไม่ถูกต้อง

- ก. แนวคิดของเรื่องเป็นพื้นฐานง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้ง
- ข. มีตัวละครหลายตัว มากกว่า 10 ตัวขึ้นไป
- ค. ใช้ภาษากะทัดรัด ช่วยสนุก
- ง. ให้คติชีวิต
- จ. สร้างฝันจินตนาการได้

23. ข้อใดมีความหมายต่างจากพวกเมื่อพูดคำว่า “วิจารณ์หนังสือ” มากที่สุด

- ก. การประเมินคุณค่าของหนังสือ
- ข. การจำแนกหนังสือ
- ค. การใคร่ครวญ
- ง. การตรวจตรา
- จ. การสืบสวน

24. คุณสมบัติของนักวิจารณ์ที่ดีควรเป็นไปตามข้อใด

- ก. ยุติธรรม
- ข. ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ได้
- ค. ประหยัด
- ง. มีความเห็นใจผู้อื่น
- จ. มีทักษะการสื่อสารที่ดี

25. ข้อใดเป็นประโยชน์ทางอ้อมของการวิจารณ์วรรณกรรม

- ก. ช่วยให้ความรู้ และแง่คิดในมุมมองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม
- ข. ช่วยเป็นแนวทางในการเลือกอ่านวรรณกรรมให้กับผู้สนใจในวรรณกรรม
- ค. ช่วยคัดกรองวรรณกรรมที่จะถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นของผู้อ่านวรรณกรรม
- ง. ช่วยให้ผู้ประพันธ์วรรณกรรมเข้าใจมุมมองด้านดีและด้อยของผลงาน
- จ. ช่วยให้เกิดความมั่นใจในตนเอง

26. ครูคนใดมีลักษณะของนักวิจารณ์วรรณกรรมที่ดี

- ก. ครูก็้ออ่านวรรณกรรมแล้ววิจารณ์แต่ข้อเด่น
- ข. ครูม่อ่านวรรณกรรมแล้ววิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา
- ค. ครูเฟิร์นวิจารณ์วรรณกรรมในเชิงบวกเพราะสนิทกับผู้ประพันธ์
- ง. ครูแก้ววิจารณ์วรรณกรรมถึงข้อด้อยเพื่อให้ผู้ประพันธ์ลดการเขียนงานวรรณกรรมลง
- จ. ครูแก้ววิจารณ์วรรณกรรมเฉพาะจุดที่ควรปรับแก้

27. วิธีสอนการใช้หนังสือให้เด็กปฐมวัยวิธีใดเหมาะสมที่สุด

- ก. อธิบายให้เด็กฟัง
- ข. สาธิตให้เด็กดู
- ค. เป็นแบบอย่างการใช้หนังสือ
- ง. สอนผ่านนิทาน
- จ. ดูจากรูปภาพ

28. องค์ประกอบของการเขียนนิทานข้อใดต่อไปนี้ไม่ถูกต้อง

- ก. แนวคิดของเรื่องเป็นพื้นฐานง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้ง
- ข. มีตัวละครหลายตัว มากกว่า 10 ตัวขึ้นไป
- ค. ใช้ภาษากะทัดรัด ชวยสนุก
- ง. ให้คติชีวิต
- จ. สร้างฝันจินตนาการได้

29. ครูกับดูแลเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-4 ปี ควรใช้ความยาวของนิทานนานเท่าใดจึงจะเหมาะสม

- ก. ประมาณ 3-7 นาที
- ข. ประมาณ 7-10 นาที
- ค. ประมาณ 10-15 นาที
- ง. ประมาณ 15-20 นาที
- จ. ประมาณ 20-25 นาที

30. หากท่านต้องการเขียนหนังสือประกอบภาพเชิงความรู้ ท่านจะใช้ขนาดตัวอักษรเท่าใดจึงจะเหมาะสมที่เด็กจะเปิดอ่านได้สะดวก

- ก. 15 พอยท์
- ข. 18 พอยท์
- ค. 30 พอยท์
- ง. 45 พอยท์
- จ. 60 พอยท์

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071
วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. แนวคิด ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้			
2. หลักการของรูปแบบการเรียนรู้มีความชัดเจน			
3. หลักการของรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิด			
4. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้มีความชัดเจนแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน			
5. มคอ.3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้			
6. รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเป็น Active Learning			
7. รูปแบบการเรียนรู้มีกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม			
8. กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรได้			
9. การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ			
รวม			

ภาคผนวก ง

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071
วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. แนวคิด ทฤษฎี พื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้						
2. หลักการของรูปแบบการเรียนรู้มีความชัดเจน						
3. หลักการของรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิด						
4. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้มีความชัดเจน แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน						
5. มคอ.3 รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้						
6. รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเป็น Active Learning						
7. รูปแบบการเรียนรู้มีกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
8. กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรได้						
9. การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ						
10. วิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรมีความเหมาะสม						
รวม						

ภาคผนวก จ

แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้
รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จัดทำขึ้นเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม
2. แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีจำนวนทั้งหมด 6 ด้าน
3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด เพียงระดับเดียว

เกณฑ์การประเมิน

- ระดับ 5 หมายถึง มีพฤติกรรมเกิดขึ้นมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมเกิดขึ้นมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมเกิดขึ้นปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมเกิดขึ้นน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุด

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ 2 การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่องานที่ได้รับมอบหมาย

ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. มีน้ำใจช่วยเหลือ แบ่งปันและมีจิตอาสา					
2. เคารพ กฎ ระเบียบของสังคมและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ					
3. ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนด					
4. มีการอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง					
5. ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น					
รวม					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

2. ด้านความรู้

ข้อ 2 หมายถึง มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเนื้อหาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. อธิบายหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของเด็กได้					
2. บอกลักษณะของวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยได้					
3. จัดประเภทของวรรณกรรมได้					
4. อธิบายธรรมชาติ/ความต้องการด้านวรรณกรรมของเด็กปฐมวัยได้					
5. บอกคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อเด็กปฐมวัยได้					
รวม					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

3. ด้านทักษะทางปัญญา

ข้อ 1 หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของวรรณกรรมแต่ละประเภทได้					
2. แยกแยะส่วนประกอบของข้อมูล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้					
3. บอกความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้					
4. ประเมินและตัดสินใจเลือกใช้อ้างอิงข้อมูลด้านวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก					
5. วิเคราะห์วรรณกรรมที่นำมาใช้กับเด็กปฐมวัยได้					
รวม					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ข้อ 2 หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. นำเสนอความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน					
2. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน					
3. ปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ได้อย่างเหมาะสม					
4. สร้างเป้าหมายในการทำงานร่วมกับเพื่อนได้					
5. ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของตนเองได้					
รวม					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

5. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อ 2 หมายถึง ทักษะการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การนำเสนองานในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูล ในรายวิชาการวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. ค้นหาข้อมูล สารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือ					
2. ใช้วิธีการใหม่ในการรวบรวมความรู้ สร้างความรู้					
3. ผลิตภัณฑ์จากการเลือกใช้นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์					
4. นำเสนองาน หรือมีวิธีการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีที่น่าสนใจ					
5. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลได้					
รวม					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

ข้อ 4 หมายถึง ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรม จัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวรรณกรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. จัดกิจกรรมพัฒนาเด็กแบบ Active learning					
2. จัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมความสามารถด้านวรรณกรรม					
3. การบูรณาการกิจกรรมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา					
4. มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก					
5. สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองและเด็กได้					
รวม					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3
ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับ
เด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ active learning

หัวข้อการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ED 2071			
2. ขอบข่ายเนื้อหาวิชา			
3. รูปแบบการเรียนรู้สามารถใช้ได้จริง			
4. กระบวนการเรียนรู้ - ขั้นตอนประกายความสนใจความสนใจ - ขั้นเห็นคุณค่า - ขั้นลงมือปฏิบัติ - ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - สรุปความคิดเห็น - ขั้นสะท้อนการเรียนรู้			
5. กิจกรรมมีความหลากหลาย			
6. กิจกรรมเน้นให้ลงมือปฏิบัติเกิดประสบการณ์จริง			
7. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้			
8. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิดและการกระทำ			
9. กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสืบค้น			
10. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการกลุ่ม			
11. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สะท้อนและประเมินตนเอง			
12. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนวางเป้าหมายการเรียนรู้ชัดเจน			
13. บรรยากาศในการเรียนรู้			
14. บทบาทของอาจารย์ผู้สอน			
15. การวัดประเมินผลตามสภาพจริง			
โดยรวม			

ภาคผนวก ข
เอกสารจริยธรรมการวิจัยในคนและการตีพิมพ์เผยแพร่

ที่ จว. ๒๑๑/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับ
นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยใช้เทคนิค
การสอนแบบ active learning

TITLE : Development of Learning Activities in ED 2071 Literature for Young Children for the
Third Year Students of Early Childhood Education, Mahamakut Buddhist University, Roi-Et Campus
by Using an Active Learning Teaching Technique

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

เดือนใจ ผางคำ

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ในการประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๖๕ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๓๑๙/๒๕๖๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า
โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีใน
ความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วม
ในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในข้อข้อยกเว้นของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผล
การพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ อว ๘๐๔๘.๑๐/ว๑๐

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๒๘๑ หมู่ ๑๓ ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย
ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
๓๑๐๐๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๔๔๖๓ ๗๒๕๖

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์

เรียน คุณเดียนใจ ผางคำ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิชาการเรื่อง “การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา ED 2071 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning” เพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการพิจารณา จากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว และกองบรรณาธิการเห็นชอบรับบทความของท่านตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2566

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และขอขอบคุณที่ส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ในครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉัตร จารุมณีชน)

บรรณาธิการวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์

สำนักวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์
วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ (TCI 2)
โทรศัพท์ ๐๖๔-๙๔๖๖-๑๕๙๕

ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวเตือนใจ ผางคำ
ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2552 ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)
สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
พ.ศ. 2553 หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต)
สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
พ.ศ. 2560 หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)
สาขาวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประวัติการทำงาน 2561 - ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

ผลงานทางวิชาการ

- พระครูวิกรมธรรมธัช, เตือนใจ ผางคำ. (2566). การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยกับปัญหาการศึกษาภาษาบาลี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์.
- เตือนใจ ผางคำ. (2566). การสร้างเสริมคุณธรรมของเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลโดยการสอนแบบไตรสิกขา. วารสาร มจร บุริรัมย์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน.
- เตือนใจ ผางคำ. (2564). วรรณกรรมตามแนวพุทธศาสนาสำหรับเด็กปฐมวัย. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ June 27th, 2021.
- เตือนใจ ผางคำ, รัชนิภาเนตรภักดี, เพ็ญจันทร์ บุพศิริ. (2562). การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยนิทานคุณธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 The 2nd MBUREC National Conference 2019 ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร วันที่ 24 สิงหาคม 2562, 1231-1242.
- เตือนใจ ผางคำ (2561). สื่อเทคโนโลยียุคใหม่กับเด็กปฐมวัย. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 National conference 2018 "Discipline, Harmony and Service toward Sustainable Development of Society" Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Roi Et, Thailand, August 25th 2018 วันที่ 25 สิงหาคม 2561, 252.
- เตือนใจ ผางคำ (2560). กระบวนการจัดการเรียนรู้ : 5 ขั้น สอนเด็กปฐมวัยให้รู้จักคิด วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2560.

ผลงานทางการวิจัย

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีร์ภาพ คงสำรวย, อานันท์ กรมน้อย, เตือนใจ ผางคำ. (2563). ความปกติใหม่ (New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม.

อรรณูญา วิจิตร, วชิรญา พิลลา, สราญรณ์ อ้วนเย็นดี, วิจิตรา ทิพนมย์, ปาริฉัตร ไชยเดช, ศุภวัฒน์ บุญนาค, ยรัตน์ดา สุขไชย, เตือนใจ ผางคำ. (2561). การศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้กลวิธี KWLH-Plus. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561.

บรรจบ โชติชัย, นันทา โพธิ์คำ, นารัตน์ จันทฤทธิ์, วิณา ภาคมฤค, เตือนใจ ผางคำ, นงเยาว์ คลีกคล้าย. (2561). การพัฒนาความรู้ด้านไวยากรณ์และความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการสอนเขียนตามรูปแบบของ Brookes and Withrow วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร์